

Sadržaj

1. UVOD	3
2. SOCIJALNA SKRB	3
3. MIROVINSKI SUSTAV	13
4. ZDRAVSTVENI SUSTAV	43
5. POREZNE OLAKŠICE	60
6. OSTALA PRAVA I PRAVNI ODNOSI	68

1. UVOD

U okviru Programa SOIH Centar neovisnog življenja, dvije godine uspješno se provodi Pravno savjetovanište. Savjetovanište pruža usluge svake srijede od 15.00 do 18.00 sati. Kako bismo pitanja koja se najčešće postavljaju približili što većem broju korisnika izvršena je detaljna analiza područja koja su najzastupljenija i predstavljaju poteškoće korisnicima prilikom ostvarivanja prava iz različitih sustava.

Najčešće područje za koje se javljaju osobe svih vrsta invaliditeta s područja Republike Hrvatske je socijalna skrb, potom mirovinsko osiguranje, profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje te imovinsko-pravni odnosi.

Edicija će širokom broju korisnika pružiti informacije o pitanjima koja su za njih od velikog interesa, a ujedno će voditeljima organizacija poslužiti kao koristan priručnik.

2. SOCIJALNA SKRB

POMOĆ ZA UZDRŽAVANJE

Pravo na pomoć za uzdržavanje priznaje se samcu ili obitelji koji nemaju sredstava za uzdržavanje, a nisu ih u mogućnosti ostvariti svojim radom ili prihodima od imovine ili na drugi način.

Obitelj čine bračni drugovi, djeca i drugi srodnici koji zajedno žive, privređuju, odnosno ostvaruju prihode na drugi način i troše ih zajedno.

Osnovicu na temelju koje se utvrđuje iznos pomoći za uzdržavanje utvrđuje Vlada Republike Hrvatske u iznosu koji ne može biti manji od 22,5 % mjesečnog iznosa relativne linije siromaštva za samačko kućanstvo. Mjesečni iznos relativne linije siromaštva za samačko kućanstvo utvrđuje se u visini jedne dvanaestine godišnjeg iznosa relativne linije siromaštva koji objavljuje Državni zavod za statistiku.

Iznos pomoći za uzdržavanje utvrđuje se u postotku od osnovice i iznosi za:

samca 120% osnovice, za obitelj:

- odraslu osobu 80% osnovice,
- dijete do 7 godina 80% osnovice,
- dijete od 7 do 15 godina 90% osnovice,
- dijete od 15 do 18 godina, odnosno do završetka redovitog školovanja, a najduže do 26. godine života 100% osnovice.

Iznosi će se povećati

- ukoliko je korisnik: potpuno radno nesposobna odrasla osoba koja živi sama za 50% osnovice;
- potpuno radno nesposobna odrasla osoba koja živi u obitelji za 30% osnovice,
- trudnica nakon 12 tjedana trudnoće i roditelj do 2 mjeseca nakon poroda za 50% osnovice,
- dijete samohranog roditelja za 25% osnovice.

Visina pomoći za uzdržavanje utvrđuje se kao razlika između iznosa sredstava za uzdržavanje utvrđenih u određenom postotku od osnovice i iznosa prosječnoga mjesečnoga prihoda samca ili obitelji ostvarenog u tri mjeseca koja prethode mjesecu u kojem je podnesen zahtjev za ostvarivanje pomoći za uzdržavanje, odnosno pokrenut postupak po službenoj dužnosti.

Ako samac ili obitelj u vrijeme donošenja prvostupanjske odluke o ostvarivanju prava na pomoć za uzdržavanje ostvaruje drugačiji ukupni mjesečni prihod zbog zaposlenja ili stjecanja prihoda na drugi način, odnosno prestanka zaposlenja ili gubitka prihoda stečenog na drugi način, ne uračunava se u prihode prosječni mjesečni prihod ostvaren u zadnja tri mjeseca već se visina pomoći za uzdržavanje utvrđuje kao razlika između sredstava za uzdržavanje utvrđenih u određenom postotku od osnovice i prihoda ostvarenog u vrijeme donošenja prvostupanjske odluke.

Prihodima se smatraju sva financijska i materijalna sredstva koja samac ili obitelj ostvari po osnovi rada, mirovine, prihoda od imovine ili na neki drugi način (primjerice prihod od udjela u kapitalu, računi i slično).

U prihode ne uračunava se pomoć za podmirenje troškova stanovanja, novčana naknada za tjelesno oštećenje, doplatak za pomoć i njegu po odredbama ovoga Zakona i propisima iz mirovinskog osiguranja, ortopedski dodatak, osobna invalidnina, doplatak za djecu, državna potpora za poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo, osim dohodovne potpore ostvarene prema posebnim propisima, te stipendija za školovanje učenika ili studenta dok traje redovito školovanje ili studiranje, a najdulje do 26. godine života, naknada koju prima udomitelj za potrebe smještenog korisnika, primici koje fizičke osobe ostvare na osnovi donacija pravnih i fizičkih osoba za zdravstvene potrebe i sredstva za saniranje posljedica elementarnih nepogoda, te sredstva za uzdržavanje za dijete ostvarena na temelju propisa o obiteljskim odnosima, kao i prigodne jednokratne donacije, pomoći i naknade koje osiguravaju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb do iznosa osnovice koju određuje Vlada, a na temelju koje se utvrđuje iznos pomoći za uzdržavanje, iznos koji na temelju propisa o obiteljskim odnosima član obitelji plaća za uzdržavanje osobe koja nije član te obitelji.

Imovinu čine pokretnine, nekretnine, iznos gotovine u domaćoj i staroj valuti, štednja, odnosno novčana sredstva na osobnim računima ili štednim knjižicama, vrijesnosni papiri, udjeli u kapitalu i ostala imovina tuzemstvu i inozemstvu.

Pravo na pomoć za uzdržavanje neće moći ostvariti samac ili član obitelji ako:

- može sam sebe uzdržavati

Smatra se da osoba može sama sebe uzdržavati

-ako prihode može ostvariti prodajom imovine ili davanjem u zakup ili najam imovine koja ne služi njoj niti članovima njezine obitelji za podmirenje osnovnih životnih potreba,

-ako nije uredno prijavljena nadležnoj službi za zapošljavanje ili ako je u razdoblju od šest mjeseci prije pokretanja postupka odbila ponuđeno zaposlenje, odnosno ako ima prilike makar privremenim, sezonskim, povremenim i sličnim poslovima ostvariti sredstva za podmirenje osnovnih životnih potreba ili ostvariti druge prihode.

Navedeno se neće primjenjivati na:

– osobu kojoj nedostaje 5 godina života do stjecanja prava na starosnu mirovinu koja se ostvaruje sukladno propisima iz mirovinskog osiguranja,

– dijete od navršene 15. godine dok se redovito školuje, odnosno mlađeg punoljetnika do završetka redovitog školovanja, a najduže do navršene 26. godine života,

– trudnicu nakon 12 tjedana trudnoće i roditelju do šest mjeseci nakon poroda te roditelja koji čuva i odgaja dijete do godinu dana života, blizance do tri godine života ili troje i više djece do navršenih 10 godina života,

- osobu potpuno nesposobnu za rad (osoba starija od 65 godina, dijete do navršene 15. godine života, osoba čija je nesposobnost za rad utvrđena prema općim propisima, ako Zakonom o socijalnoj skrbi nije drukčije određeno),
- nezaposlenog člana obitelji bez prihoda koji skrbi za dijete ili za odraslog člana obitelji koji nije sposoban brinuti se za sebe, ukoliko takav način skrbi o djetetu, odnosno odrasloj osobi nadomješta institucionalnu skrb.

- ne želi tražiti uzdržavanje od osobe koja ga je dužna uzdržavati na temelju propisa o obiteljskim odnosima, osim ako centar za socijalnu skrb utvrdi da zakonski obveznik uzdržavanja nije u mogućnosti davati uzdržavanje,
- ne želi ostvariti uzdržavanje na temelju sklopljenog ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, a nije pokrenuo postupak za raskid tog ugovora,
- može osigurati uzdržavanje po drugoj osnovi,
- ima u vlasništvu registrirano osobno vozilo, osim ako centar za socijalnu skrb utvrdi da se vozilo koristi za potrebe prijevoza člana obitelji-korisnika prava na doplatu za pomoć i njegu ili osobne invalidnine, većeg broja djece, starije teško pokretne osobe ili za zadovoljenje neke druge osnovne životne potrebe,
- ima u vlasništvu ili suvlasništvu stan, kuću ili drugi objekt koji ne služi njemu ili članu obitelji za podmirenje osnovnih stambenih potreba-stambenim prostorom kojim se zadovoljavaju osnovne stambene potrebe smatra se stan ili kuća veličine 35 m² korisne površine za jednu osobu, a za osobe s invaliditetom 20% veći (42 m²), uvećane za 10 m² za svaku daljnju osobu, s mogućim odstupanjem do 10 m²,
- u razdoblju od godine dana prije podnošenja zahtjeva je prodao, darovao ili se odrekao prava na nasljeđivanje nekretnine i druge imovine, ako je time mogao ostvariti sredstva za podmirenje osnovnih životnih potreba u vrijeme podnošenja zahtjeva. Samac ili obitelj koji su ostvarili sredstva prodajom imovine ili su darovali svoju imovinu nemaju pravo na pomoć za uzdržavanje za razdoblje za koje iznos pomoći odgovara visini osnovice za plaćanje poreza na promet nekretnina, osim ako im u tom razdoblju budu ugroženi život i zdravlje zbog nemogućnosti zadovoljavanja osnovnih životnih potreba.

Imovina djeteta može se izuzeti od opterećenja ili otuđenja, o čemu odlučuje centar za socijalnu skrb.

Pomoć za uzdržavanje u cijelosti ili djelomično može se isplatiti kao pomoć u naravi u sljedećim slučajevima:

- kad centar za socijalnu skrb utvrdi da je to povoljnije za korisnika ili
- da se pomoć u novcu ne koristi ili
- postoji velika vjerojatnost da se neće koristiti za podmirenje osnovnih životnih potreba.

Pomoć za uzdržavanje isplaćuje se mjesečno, a pravo se priznaje od dana podnošenja zahtjeva, odnosno pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

Pravo na pomoć za uzdržavanje prestati će samcu ili članu obitelji:

- ako se nalazi na vojnoj obvezi, bolničkom liječenju, u pritvoru ili istražnom zatvoru, na izdržavanju kazne zatvora, privremenom smještaju u domu socijalne skrbi ili udomiteljskoj obitelji te boravku u inozemstvu u neprekidnom trajanju dužem od 2 mjeseca;
- ako svakog mjeseca boravi u inozemstvu više od 15 dana;

-ako je na stalnom ili tjednom smještaju u udomiteljskoj obitelji ili u domu socijalne skrbi, ili mu je u svezi sa školovanjem u cijelosti osigurano besplatno stanovanje i prehrana.

Za vrijeme korištenja prava na pomoć za uzdržavanje nezaposlena radno sposobna ili djelomično radno sposobna osoba dužna je prihvatiti zaposlenje, osposobljavanje, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju u skladu s propisima o zapošljavanju i planom aktivnosti korisnika te redovito izvršavati aktivnosti nadležne službe za zapošljavanje.

OSOBNA INVALIDININA

Osobna invalidnina je novčana potpora namijenjena osobi s teškim invaliditetom ili drugim teškim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, u svrhu zadovoljavanja njezinih životnih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice.

Teškim invaliditetom smatraju se tjelesna ili mentalna oštećenja ili psihičke bolesti zbog kojih osoba ne može izvoditi aktivnosti primjerene životnoj dobi jer je potpuno ovisna o brizi druge osobe te je prijeko potrebna stalna pomoć i njega druge osobe u punom opsegu.

Trajna promjena u zdravstvenom stanju postoji kada se zbog vrste i stupnja težine tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili vrste i težine psihičke bolesti ili rijetke ili maligne bolesti koje neposredno ugrožavaju život, suvremenim liječenjem i suvremenim rehabilitacijskim postupcima ne može postići poboljšanje u zdravstvenom stanju osobe. Pri utvrđivanju teže trajne promjene u zdravstvenom stanju ocjenjuje se prijeka potreba stalne pomoć i njega druge osobe u punom opsegu.

Za utvrđenje invaliditeta i teške trajne promjene u zdravstvenom stanju koriste se sljedeća mjerila:

- nesposobnost samostalnog kretanja ni uz ortopedska pomagala (štake, hodalice, kolica, vozilo i dr.);
- hranjenje putem sonde ili gastrostome;
- nemogućnost samostalnog održavanja osobne higijene i obavljanja fizioloških potreba, te samostalnog svlačenja i oblačenja – Barthelov indeks od 0 do 22;
- nemogućnost primanja i pamćenja raznih informacija i nesposobnost uspostavljanja socijalnih odnosa s drugim osobama, što ju čini potpuno ovisnim o brizi druge osobe;
- promjene osobnosti u ponašanju i u reakcijama s progresivnim oštećenjem u intelektualnom, emocionalnom i socijalnom funkcioniranju uz potpunu ovisnost o brizi druge osobe.

Vrstu i težinu invaliditeta i vrstu i težinu promjene u zdravstvenom stanju pravilnikom propisuje ministar nadležan za poslove socijalne skrbi.

Osobna invalidnina iznosi mjesečno 250% osnovice koju utvrđuje Vlada u iznosu koji ne može biti manji od 22,5% mjesečnog iznosa relativne linije siromaštva za osobu koja nema vlastiti prihod niti u vlasništvu ili suvlasništvu stan, kuću ili drugi objekt koji ne služi njemu ili članu obitelji za podmirenje osnovnih stambenih potreba. Stambenim prostorom kojim se zadovoljavaju osnovne stambene potrebe smatra se stan ili kuća veličine 35 m² korisne površine za jednu osobu, a za osobe s invaliditetom 20% veći (42 m²), uvećane za 10 m² za svaku daljnju osobu, s mogućim odstupanjem do 10 m².

Ako osoba ostvaruje prihod po bilo kojoj osnovi, osobna invalidnina utvrđuje se kao razlika između iznosa osnovice i prosječnog prihoda ostvarenog u prethodna tri mjeseca prije podnošenja zahtjeva.

U prihod se ne uračunava: pomoć za uzdržavanje i pomoć za troškove stanovanja, mirovina do iznosa najniže mirovine ostvarene za 40 godina mirovinskog staža, ortopedski dodatak, sredstva za uzdržavanje koje dijete ostvaruje na temelju propisa o obiteljskim odnosima i doplatak za djecu.

Osobna invalidnina biti će smanjena i računat će se u iznosu 125% od osnovice ukoliko roditelji korisnika osobne invalidnine koriste: roditeljski dopust, rad s polovicom punoga radnog vremena, rad s polovicom punog radnog vremena radi pojačane njege djeteta, dopust ili rad s polovicom punog radnog vremena radi pojačane njege djeteta s težim smetnjama u razvoju ili mirovanje radnog odnosa do treće godine života djeteta po posebnim propisima, a dijete boravi 4 i više sati dnevno u predškolskoj, školskoj ili zdravstvenoj ustanovi, domu socijalne skrbi ili kod drugog pružatelja usluga boravka.

Pravo na osobnu invalidninu neće moći ostvariti dijete ili odrasla osoba ako je osiguran stalni ili tjedni smještaj ili ostvaruje pravo na doplatak za pomoć i njegu.

Pravo na osobnu invalidninu priznaje centar za socijalnu skrb s danom podnošenja zahtjeva ili pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

STATUS RODITELJA NJEGOVATELJA

Pravo na status roditelja njegovatelja priznaje se jednom od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju, odnosno osobe s invaliditetom

- koje je potpuno ovisno o pomoći i njezi druge osobe tako da mu je zbog održavanja života potrebno pružanje specifične njege izvođenjem medicinsko-tehničkih zahvata, za koju je prema preporuci liječnika roditelj osposobljen
- ukoliko je u potpunosti nepokretna i uz pomoć ortopedskih pomagala, s više vrsta teških oštećenja (tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili osjetilnih), zbog kojih je potpuno ovisno o pomoći i njezi druge osobe pri zadovoljavanju osnovnih životnih potreba.

Ukoliko dijete s teškoćama u razvoju, odnosno osoba s invaliditetom boravi više od 4 sata dnevno u predškolskoj, obrazovnoj ili zdravstvenoj ustanovi, domu socijalne skrbi ili kod drugog pružatelja usluga boravka, roditelju se priznaje status roditelja njegovatelja uz uvjet da mu roditelj pruža usluge pomoći i njege.

Ukoliko je osigurana usluga stalnog smještaja, poludnevnog ili cjelodnevnog boravka djetetu s teškoćama s invaliditetom ili osobi s invaliditetom ne može se priznati status roditelja njegovatelja /njegovatelja.

Roditelj njegovatelj pravo može koristiti i nakon punoljetnosti djeteta dok takva potreba traje, a najdulje do navršene 65 godine života roditelja njegovatelja, osim u slučaju ako se pružanje specifične njege djetetu ne može osigurati putem člana obitelji, bračnog/izvanbračnog druga roditelja, sve dok mu može pružati specifičnu njegu.

Jednom od članova obitelji može se priznati status njegovatelja kada 1. dijete s teškoćama u razvoju nema roditelja ili

2. niti jedan od roditelja ne živi s djetetom i o njemu ne brine ili
3. živi s djetetom ali nije u mogućnosti pružiti mu potrebnu njegu zbog svojeg psihofizičkog stanja.

Pravo na status roditelja njegovatelja umjesto roditelja može se priznati i *bračnom ili izvanbračnom drugu* roditelja djeteta s teškoćama u razvoju, odnosno osobe s invaliditetom koji živi u obiteljskoj zajednici s djetetom.

Ukoliko u obitelji ima *dvoje ili više* djece s teškoćama u razvoju, odnosno osoba s invaliditetom, status roditelja njegovatelja mogu steći oba roditelja.

Ukoliko u *jednoroditeljskoj obitelji ima dvoje ili više djece s teškoćama u razvoju*, odnosno osoba s invaliditetom status roditelja njegovatelja može se priznati, osim roditelju, i jednom od članova obitelji koji živi u obiteljskoj zajednici s djetetom.

Prava roditelja njegovatelja ili njegovatelja:

- pravo na naknadu u iznosu pet osnovica koju utvrđuje Vlada Republike Hrvatske u iznosu koji ne može biti manji od 22,5 % mjesečnog iznosa relativne linije siromaštva za samačko kućanstvo, prava iz mirovinskoga osiguranja, zdravstvenog osiguranja i prava za vrijeme nezaposlenosti, kao zaposlena osoba prema posebnim propisima,
- naknada za vrijeme privremene nesposobnosti za pružanje njege zbog bolesti kao i tijekom odmora, kada ne obavlja poslove njegovatelja, a djetetu je osiguran vikend-smještaj ili privremeni smještaj tijekom godišnjeg odmora roditelja njegovatelja te ako je dijete na bolničkom liječenju najduže 2 mjeseca,
- može koristiti odmor u trajanju do 4 tjedna tijekom godine.

Ostvarivanje statusa roditelja njegovatelja ili njegovatelja:

Centar za socijalnu skrb donosi rješenje na koje Ministarstvo sociojalne politike i mladih daje suglasnost. Rok za davanje suglasnosti je 3 mjeseca, a može se produžiti u slučaju kada je potrebno pribaviti nalaz i mišljenje tijela vještačenja. Ukoliko se ministarstvo ne očituje navedenom roku smatra se da je suglasnost dana.

Prestanak statusa roditelja njegovatelja ili njegovatelja:

- na zahtjev roditelja njegovatelja ili njegovatelja,
- ako nije u mogućnosti pružati potrebnu njegu djetetu zbog svojeg psihofizičkoga stanja,
- ako zbog neopravdanih razloga ne obavlja poslove njegovatelja,
- ako se nalazi u pritvoru, odnosno istražnom zatvoru ili na izdržavanju kazne zatvora u trajanju duljem od 2 mjeseca,
- kada navrší 65 godina života, osim u slučaju ako se pružanje specifične njege djetetu ne može osigurati putem člana obitelji, bračnog/izvanbračnog druga roditelja, dok mu može pružati specifičnu njegu,
- te smrću djeteta, roditelja ili njegovatelja.

POMOĆ ZA PODMIRENJE TROŠKOVA STANOVANJA

Troškovi stanovanja odnose se na najamninu, komunalne naknade, električnu energiju, plin, grijanje, vodu, odvodnju i druge troškove stanovanja u skladu s posebnim propisima.

Mjesečni prihod samca ili obitelji u posljednja tri mjeseca prije mjeseca u kojem je podnesen zahtjev ne smije prelaziti visinu iznosa pomoći za uzdržavanje koji se utvrđuje u određenom postotku od osnovice koju utvrđuje Vlada te iznosi:
za samca 120% osnovice,

za obitelj:

- odraslu osobu 80% osnovice,
- dijete do 7 godina 80% osnovice,
- dijete od 7 do 15 godina 90% osnovice,
- dijete od 15 do 18 godina, odnosno do završetka redovitog školovanja, a najduže do 26. godine života 100% osnovice.

Iznosi će se povećati ukoliko je korisnik:

- potpuno radno nesposobna odrasla osoba koja živi sama za 50% osnovice;
- potpuno radno nesposobna odrasla osoba koja živi u obitelji za 30% osnovice,
- trudnica nakon 12 tjedana trudnoće i roditelj do 2 mjeseca nakon poroda za 50% osnovice;
- dijete samohranog roditelja za 25% osnovice.

Iznos pomoći za podmirenje troškova stanovanja isplaćuje se do iznosa polovice sredstava potrebnih za održavanje samca ili obitelji utvrđenih u određenom postotku od osnovice koju određuje Vlada, a može se odobriti i cijeli iznos ako se po ocjeni centra za socijalnu skrb samo na taj način može izbjeći odvajanje djece od roditelja.

Pomoć za podmirenje troškova stanovanja neće se odobriti ako

-samac ili obitelji koriste stan koji je po svojim obilježjima iznad obilježja potrebnih za zadovoljavanje osnovnih stambenih potreba samca ili obitelji, odnosno veća kvadratura od predviđene za stan ili kuću veličine 35 m² korisne površine za jednu osobu, a za osobe s invaliditetom 20% veći (42 m²), uvećane za 10 m² za svaku daljnju osobu, s mogućim odstupanjem do 10 m².

- samac ili članovi kućanstva koji imaju u vlasništvu ili suvlasništvu kuću ili stan koji im ne služi za podmirenje osnovnih stambenih potreba, poslovni prostor ili kuću za odmor.

Jedinica lokalne samouprave pomoć za podmirenje troškova stanovanja odobrava mjesečno izravno korisniku li na način da djelomično ili u cijelosti plati račun izravno ovlaštenoj pravnoj ili fizičkoj osobi koja je izvršila uslugu.

DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU

Doplatak za pomoć i njegu je novčana potpora namijenjena osobi koja ne može sama udovoljiti osnovnim životnim potrebama uslijed čega joj je prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe u organiziranju prehrane, pripremi i uzimanju obroka, nabavci namirnica, čišćenju i pospremanju stana, oblačenju i svlačenju, održavanju osobne higijene, kao i obavljanju drugih osnovnih životnih potreba.

Uvjeti za ostvarenje prava:

- osoba nema sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom održavanju,
- prosječni mjesečni prihod osobe ako je samac ne prelazi iznos od 250% osnovice, odnosno ako prosječni mjesečni prihod članova njezine obitelji ne prelazi iznos od 200% osnovice koju utvrđuje Vlada u prethodna tri mjeseca prije mjeseca u kojem je podnesen zahtjev,
- ako doplatak za pomoć i njegu ne može ostvariti po drugoj osnovi.

Pravo na doplatak priznaje se u punom ili smanjenom iznosu ukoliko postoji stalna ili privremena potreba.

- Prijeka potreba stalne pomoći i njege druge osobe u punom opsegu postoji kada osoba zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju ne može sama udovoljiti osnovnim životnim zahtjevima jer se ne može, ni uz pomoć ortopedskih pomagala, samostalno kretati u stanu i izvan stana, uzimati hranu, oblačiti se i svlačiti, održavati osobnu higijenu, kao ni obavljati druge osnovne fiziološke potrebe – Barthelov indeks od 0 do 60.
- Prijeka potreba stalne pomoći i njege druge osobe u smanjenom opsegu postoji kada osoba zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju ne može potpuno udovoljiti osnovnim životnim zahtjevima, jer se ne može samostalno kretati izvan stana radi nabave osnovnih životnih potrepa i korištenja zdravstvene zaštite - Barthelov indeks od 61 do 90.
- Prijeka potreba *privremene* pomoći i njege u punom ili smanjenom opsegu postoji kada osoba zbog privremenih promjena u zdravstvenom stanju, odnosno privremenog oštećenja zdravlja, ne može udovoljiti osnovnim životnim prethodno navedenim zahtjevima.

Visina doplatka za pomoć i njegu iznosi:

- u punom iznosu 100% osnovice koji utvrđuje Vlada,
- u smanjenom iznosu 70% osnovice koju utvrđuje Vlada.

Pravo na doplatka za pomoć i njegu u punom iznosu, neovisno o prihodu ima:

- osoba s težim invaliditetom,
- osoba s težim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju,
- slijepa, gluha i gluhoslijepa osoba koja nije osposobljena za samostalan život i rad.

Pravo na doplatka za pomoć i njegu u smanjenom iznosu, neovisno o prihodu ima:

- slijepa, gluha i gluhoslijepa osoba koja je osposobljena za samostalan život i rad i
- osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti.

Pravo na doplatka za pomoć i njegu ne može ostvariti

-osoba kojoj je priznato pravo na osobnu invalidninu

-osiguran stalni ili tjedni smještaj

– pravo ne može ostvarivati dijete čiji roditelj koristi roditeljski dopust ili mirovanje radnog odnosa do treće godine života djeteta.

Doplatka za pomoć i njegu ne isplaćuje se za vrijeme koje je korisnik doplatka za pomoć i njegu proveo u zdravstvenoj ustanovi ili u drugoj ustanovi dulje od 15 dana, u kojoj mu je osigurana njega i pomoć druge osobe.

Doplatka za pomoć i njegu u smanjenom iznosu ostvarivati će dijete za koje roditelj koristi pravo na rad s polovicom punoga radnog vremena, rad s polovicom punog radnog vremena radi pojačane njege djeteta, dopust ili rad s polovicom punog radnog vremena radi pojačane njege djeteta s težim smetnjama u razvoju po posebnim propisima, ukoliko ispunjava uvjete.

Korisniku kojemu je priznato pravo na doplatka za pomoć i njegu iznimno se može osigurati i usluga pomoći i njege u kući ukoliko mu to ne mogu pružiti članovi obitelji.

POSTUPAK OSTVARIVANJA PRAVA IZ SOCIJALNE SKRBI

Centar za socijalnu skrb osnovan za područje na kojem stranka ima prebivalište odlučivati će o ostvarenju prava iz socijalne skrbi.

Ako stranka nema utvrđeno prebivalište u Republici Hrvatskoj, mjesna se nadležnost određuje prema mjestu boravišta stranke. Ako stranka nema mjesto utvrđenog boravišta, postupak provodi centar za socijalnu skrb nadležan za mjesto na kojem stranka privremeno prebiva, odnosno na kojem se stranka zatekne.

Određivanje mjesne nadležnosti za djecu:

-određuje se prema prebivalištu roditelja, odnosno njihovom boravištu ako nemaju utvrđeno prebivalište,

-za dijete čiji roditelji žive odvojeno, mjesna se nadležnost određuje prema prebivalištu roditelja s kojim dijete živi prema odluci suda, odnosno njegovom boravištu ako nema utvrđeno prebivalište,

- ako je roditeljima koji žive odvojeno oduzeto pravo da žive s djetetom i odgajaju ga ili je dijete povjereno na čuvanje i odgoj drugoj osobi ili domu socijalne skrbi, za dijete je mjesno nadležan centar za socijalnu skrb prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja koji sam ili u većoj mjeri izvršava ostale sadržaje roditeljske skrbi,

- mjesna nadležnost centra za socijalnu skrb za dijete ne mijenja se ako je roditelj lišen prava na roditeljsku skrb, osim u slučaju posvojenja, kada postupak po službenoj dužnosti vodi centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu ili boravištu djeteta.

- za dijete čiji roditelji žive odvojeno, mjesna se nadležnost određuje prema prebivalištu roditelja s kojim dijete živi prema odluci suda, odnosno njegovom boravištu ako nema utvrđeno prebivalište, a do donošenja sudske odluke mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu, odnosno boravištu roditelja kod kojega dijete pretežno boravi

- za dijete koje se zatekne bez nadzora roditelja ili drugih odraslih osoba izvan mjesta svog prebivališta mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb nadležan za mjesto u kojemu se osoba zatekla.

Mjesna se nadležnost ne mijenja ostvarivanjem prava na uslugu smještaja izvan mjesta prebivališta.

Ako se izmijene okolnosti na osnovi kojih je bila određena mjesna nadležnost, postupak nastavlja nadležni centar za socijalnu skrb.

Za osobu koja se zbog elementarnih nepogoda ili sličnih razloga našla izvan mjesta svog prebivališta, dok se ne ostvare uvjeti za njezin povratak, mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb nadležan za mjesto u kojemu se osoba zatekla.

Odrasle osobe izvan mjesta svog prebivališta i osobe koje nisu u stanju štititi svoja prava i interese, a zateknu se izvan mjesta svog prebivališta, mjesno je nadležan centar za socijalnu skrb na čijem području se zateknu.

Pokretanje postupka za priznavanje prava

-zahtjev stranke, bračnog druga, punoljetnog djeteta, roditelja ili skrbnika stranke ili

-centar za socijalnu skrb po službenoj dužnosti.

Prije pokretanje postupka osoba koja podnosi zahtjev, odnosno ako ga pokreće centar za socijalnu skrb po službenoj dužnosti dužni su pribaviti od izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite izvješće s nalazom liječnika primarne zdravstvene zaštite.

Ako centar za socijalnu skrb, na osnovi izvješća i druge raspoložive dokumentacije, ocijeni da je potrebno provesti vještačenje donosi o tome zaključak i dostavlja ga centru za socijalnu skrb pri kojemu je sjedište prvostupanjskog tijela vještačenja zajedno s navedenim izvješćem i drugom raspoloživom dokumentacijom, te popunjenim obrascem socijalnoanamnestički podaci o osobi upućenoj na vještačenje.

Ako se žalbom pobija prvostupanjsko rješenje o pravima iz socijalne skrbi, odnosno drugih prava po posebnim propisima u svezi s nalazom i mišljenjem tijela vještačenja u prvom stupnju, ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi ili drugo nadležno tijelo drugog stupnja po posebnim propisima, prije donošenja rješenja o žalbi pribaviti će nalaz i mišljenje drugostupanjskog tijela vještačenja.

Postupak je hitan-Centar za socijalnu skrb o pitanjima o kojima odlučuje dužan je donijeti rješenje i dostaviti ga stranci najkasnije u roku od 15 dana od dana pokretanja postupka. Ako je potrebno provoditi posebni ispitni postupak, centar za socijalnu skrb dužan je donijeti rješenje u roku od 30 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva ili pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

Centar za socijalnu skrb može donijeti usmeno rješenje i odrediti izvršenje usmenog rješenja bez odgode u iznimno žurnim slučajevima, kada je potrebno poduzimanje mjera radi otklanjanja neposredne opasnosti za život i zdravlje ljudi, posebice djece, ili radi osiguravanja javnog reda i sigurnosti. Tada je dužan donijeti rješenje u pisanom obliku najkasnije u roku od 8 dana od dana donošenja usmenog rješenja.

O žalbi protiv rješenja centra za socijalnu skrb odlučuje ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Stranka može izjaviti žalbu i kad rješenje nije doneseno u zakonom propisanom roku. Žalba se izjavljuje u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, ako nije propisan duži rok i predaje se prvostupanjskom tijelu, a ukoliko izjavljuje žalbu zbog nedonošenja rješenja u propisanom roku, žalba se može predati izravno i drugostupanjskom tijelu.

Žalba treba sadržavati podatke o rješenju koje se pobija, naziv javnopravnog tijela koje je rješenje donijelo i zbog čega je nezadovoljna rješenjem, osobno ime (ime i prezime) stranke, odnosno osobe ovlaštene za zastupanje, adresu i potpis.

Ako se žalbom pobija prvostupanjsko rješenje centra za socijalnu skrb u vezi s nalazom i mišljenjem prvostupanjskog tijela vještačenja, ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi će prije donošenja rješenja o žalbi pribaviti nalaz i mišljenje drugostupanjskog tijela vještačenja.

Protiv drugostupanjskog rješenja može se pokrenuti upravni spor. Spor se može pokrenuti nakon što je iscrpljena svaka druga zakonom propisana pravna zaštita. Tužba se podnosi sudu u roku od 30 dana od dostave osporene pojedinačne odluke ili odluke o prigovoru na osporeno postupanje. Pri pokretanju spora zbog propuštanja donošenja pojedinačne odluke ili propuštanja postupanja u propisanom roku tužba se sudu podnosi najranije osam dana nakon proteka propisanog roka.

Iznimke od vođenja upravnog spora:

- 1) Upravni spor ne može se voditi u stvarima u kojima je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora,
- (2) Upravni spor ne može se voditi o pravilnosti pojedinačne odluke donesene primjenom slobodne ocjene javnopravnog tijela, ali se može voditi o zakonitosti takve odluke, granicama ovlasti i svrsi radi koje je ovlast dana,
- (3) Upravni spor ne može se voditi protiv postupovne odluke javnopravnog tijela, već se takva odluka može pobijati tužbom protiv odluke o glavnoj stvari, ako zakonom nije drukčije propisano.

Za rješavanje u sporu mjesno je nadležan upravni sud na području kojeg tužitelj ima prebivalište, odnosno sjedište, ako zakonom nije drukčije propisano. Ako tužitelj nema

prebivalište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan sud na području kojeg tužitelj ima boravište. Ako tužitelj nema prebivalište, boravište ili sjedište u Republici Hrvatskoj, mjesno je nadležan upravni sud na području kojeg javnopravno tijelo koje je donijelo odluku u prvom stupnju ili je postupilo ima sjedište

Upravni spor rješavaju Upravni sud i Viši upravni sud u drugom stupnju.

Ustavna tužba

Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu .

Može se podnijeti nakon što su iscrpljeni svi pravni putevi i upravni spor.

Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud ili u slučaju kad se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice.

Rok za podnošenje Ustavne tužbe je 30 dana od primitka odluke.

3. MIROVINSKI SUSTAV

Naknada zbog tjelesnog oštećenja

Tjelesno oštećenje postoji kada kod osiguranika nastane gubitak, bitnije oštećenje ili znatnija onesposobljenost pojedinog organa ili dijelova tijela što otežava normalnu aktivnost organizma i zahtijeva veće napore u obavljanju životnih potreba, bez obzira na to uzrokuje li ono ili ne uzrokuje invalidnost.

Tjelesno oštećenje po svojoj težini može uzrokovati invaliditet, ali ono samo po sebi nije uvijek i invaliditet.

Uvjeti za ostvarenje prava na naknadu zbog tjelesnog oštećenja:

- tjelesno oštećenje od najmanje 30% i
- nastane kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Ozljedom na radu smatra se svaka:

-ozljeda osiguranika izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem, te ozljeda uzrokovana naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva ozljeda uzročno vezana uz obavljanje poslova na kojima radi, odnosno djelatnosti na osnovi koje ozlijeđena osoba ima svojstvo osiguranika,

- bolest osiguranika koja je nastala izravno i isključivo kao posljedica nekog nesretnog slučaja ili više sile za vrijeme rada, odnosno za vrijeme obavljanja djelatnosti ili u svezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje oboljela osoba ima svojstvo osiguranika,

-ozljeda koju osiguranik pretrpi na redovitom putu od stana do mjesta rada i obratno, te na putu poduzetom radi stupanja na posao koji mu je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojega je osiguran,

-ozljeda koju osiguranik pretrpi u svezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu prema propisima o zdravstvenom osiguranju i prava na profesionalnu rehabilitaciju prema odredbama ovoga Zakona,

-ozljeda koju pretrpi osoba osigurana u određenim okolnostima,

-ozljeda koju osoba pretrpi u svezi s prethodnim utvrđivanjem zdravstvene sposobnosti kada je to prema zakonu obvezno prigodom zasnivanja radnog odnosa.

Profesionalne bolesti su određene bolesti izazvane dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima na osnovi kojih oboljela osoba ima svojstvo osiguranika.

Vrste tjelesnih oštećenja i postoci tih oštećenja, na osnovi kojih se stječe pravo na naknadu zbog tjelesnog oštećenja propisani su Zakonom o listi tjelesnih oštećenja i Zakonom o listi profesionalnih bolesti.

Naknada zbog tjelesnog oštećenja se određuje ovisno o postotku tjelesnog oštećenja u odgovarajućem postotku od osnovice, koja se određuje Odlukom o osnovici za određivanje naknade zbog tjelesnog oštećenja i o usklađivanju novčane naknade zbog tjelesnog oštećenja i iznosi od 1. siječnja 2012. iznosi 1.172,12 kn.

Stupanj tjelesnog oštećenja		Naknada iznosi u određenom postotku od osnovice
100%	1	40%
90%	2	36%
80%	3	32%
70%	4	28%
60%	5	24%
50%	6	20%
40%	7	16%
30%	8	12%

Osiguranik ima pravo na naknadu od dana nastanka tjelesnog oštećenja ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka tjelesnog oštećenja. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenog roka, osiguranik ima pravo na naknadu od prvoga dana idućega mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

Invalidska mirovina

Invalidnost može nastati zbog bolesti, ozljede izvan rada, ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Invalidnost postoji

- kada kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (opća nesposobnost za rad).
- kada je kod osiguranika, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravome osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti (profesionalna nesposobnost za rad).

Ozljedom na radu smatra se svaka:

- ozljeda osiguranika izazvana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizikalnim ili kemijskim djelovanjem, te ozljeda uzrokovana naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva ozljeda uzročno vezana uz obavljanje poslova na kojima radi, odnosno djelatnosti na osnovi koje ozlijeđena osoba ima svojstvo osiguranika,
- bolest osiguranika koja je nastala izravno i isključivo kao posljedica nekog nesretnog slučaja ili više sile za vrijeme rada, odnosno za vrijeme obavljanja djelatnosti ili u svezi s obavljanjem te djelatnosti na osnovi koje oboljela osoba ima svojstvo osiguranika,
- ozljeda koju osiguranik pretrpi na redovitom putu od stana do mjesta rada i obratno, te na putu poduzetom radi stupanja na posao koji mu je osiguran, odnosno na posao na osnovi kojega je osiguran,
- ozljeda koju osiguranik pretrpi u svezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu prema propisima o zdravstvenom osiguranju i prava na profesionalnu rehabilitaciju,
- ozljeda, odnosno bolest koju pretrpi osoba osigurana u određenim okolnostima,
- ozljeda nastala u svezi s prethodnim utvrđivanjem zdravstvene sposobnosti kada je to prema zakonu obvezno prigodom zasnivanja radnog odnosa.

Profesionalne bolesti su određene bolesti izazvane dužim neposrednim utjecajem procesa rada i uvjeta rada na određenim poslovima na osnovi kojih oboljela osoba ima svojstvo osiguranika prema ovome Zakonu. Zakonom o listi profesionalnih bolesti utvrđeno je Lista profesionalnih bolesti i poslova na kojima se te bolesti javljaju i uvjete pod kojima se smatraju profesionalnim bolestima.

Uvjeti za ostvarenje prava na invalidsku mirovinu:

- utvrđena opća nesposobnost za rad ili utvrđena profesionalna nesposobnost za rad te je utvrđeno da se osoba ne može s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost, profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugom poslu.
- Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad osiguranika obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima.
- ako je invalidnost osiguranika nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti pravo na invalidsku mirovinu osiguranik stječe bez obzira na dužinu mirovinskog staža.
- ako je invalidnost nastala zbog bolesti ili ozljede izvan rada uvjet je nastanak prije navršenih 65 godina života i ako mu navršeni mirovinski staž pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka.

Iznimno -ako je invalidnost nastala prije 35. godine života, a ima višu stručnu spremu, ako je do dana nastanka invalidnosti navršio staž osiguranja od najmanje dvije godine, a osiguranik koji ima visoku stručnu spremu ako je do dana nastanka invalidnosti navršio jednu godinu staža osiguranja i ako je invalidnost nastala za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja,

- ako je invalidnost nastala prije 30. godine života, ako je navršio najmanje jednu godinu staža osiguranja i ako je invalidnost nastala za vrijeme osiguranja ili u roku od jedne godine nakon prestanka osiguranja.

Kao radni vijek uzima se broj punih godina od dana kada je osiguranik navršio 20 godina života do dana nastanka invalidnosti. Osiguraniku, koji je nakon navršene 20. godine života bio na redovitom školovanju i takvim školovanjem stekao višu stručnu spremu, radni vijek računa se od navršene 23. godine života, a osiguraniku koji je stekao visoku stručnu spremu od navršene 26. godine života. Razdoblje radnog vijeka skraćuje se za razdoblje koje je osiguranik proveo na odsluženju vojnog roka i bio prijavljen kao nezaposlena osoba nadležnoj službi za zapošljavanje.

Računanje visine mirovine:

Svota mirovine izračunava se tako da se osobni bodovi pomnože s mirovinskim faktorom i aktualnom vrijednošću mirovine na dan ostvarivanja prava na mirovinu.

Osobni bodovi za određivanje mirovine dobivaju se tako da se prosječni vrijednosni bodovi pomnože s ukupnim mirovinskim stažom i polaznim faktorom.

Prigodom određivanja visine invalidske mirovine ako osiguranik nije navršio 60 godina života priznaje se pravo na *pridodani staž*. Pridodani staž počinje na dan nastanka invalidnosti. Trajanje pridodanoga staža računa se tako da se pribroje razdoblja do navršene 55. godine života osiguranika u trajanju od dvije trećine, a nakon 55. do navršene 60. godine života osiguranika u trajanju od jedne polovine, a za razdoblja u kojima osiguranik nije ostvario staž osiguranja.

Osnovica za utvrđivanje osobnih bodova su *vrijednosni bodovi*. Vrijednosni bodovi utvrđuju se tako da se plaća, odnosno osnovica osiguranja utvrđena za svaku kalendarsku godinu podijeli s prosječnom godišnjom plaćom svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj za istu kalendarsku godinu. Jedan vrijednosni bod predstavlja plaću u visini prosječne plaće u Republici Hrvatskoj u jednoj kalendarskoj godini.

Pri određivanju osobnih bodova osiguranika za određivanje invalidske mirovine, ako je invalidnost uzrokovana ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, uzimaju se u obzir vrijednosni bodovi najmanje za 40 godina mirovinskog staža.

Ako je invalidnost, uzrokovana djelomično ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelomično bolešću ili ozljedom izvan rada, invalidska mirovina koja osiguraniku pripada odredit će se kao jedna mirovina od zbroja osobnih bodova obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj ozljede na radu ili profesionalne bolesti i u razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada.

Polazni faktor ovisi o dobi osiguranika na dan stjecanja prava na mirovinu. Polazni faktor određuje u kojem se opsegu uzimaju u obzir vrijednosni bodovi pri utvrđivanju mjesečne svote mirovine. Vrijednosni bodovi kod izračuna invalidske mirovine uzimaju se u punom opsegu (polazni faktor 1,0)

Mirovinskim faktorom određuje se u kojem se opsegu uzimaju osobni bodovi prilikom izračuna mirovine te iznose za invalidsku mirovinu zbog opće

nesposobnosti za rad

1,0

invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad	0,8
invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad, koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja, odnosno obavljanja samostalne djelatnosti	0,5
invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću koja se isplaćuje osiguraniku za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti	0,6667

Aktualna vrijednost mirovine je utvrđena svota mirovine za jedan osobni bod. Utvrđuje se za svako polugodište tako da se aktualna vrijednost mirovine uskladi po stopi koja se dobije kao polovica zbroja stope promjene prosječnog indeksa potrošačkih cijena u prethodnom polugodištu i stope promjene prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u prethodnom polugodištu u odnosu na polugodište koje mu prethodi.

Od 1. siječnja 2012. u svotu mirovine uračunava se, kao sastavni dio mirovine, dodatak na mirovinu.

Korisnici mirovine koji su ostvarili ili će ostvariti pravo na mirovinu nakon 1. siječnja 1999., prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, određuje se zavisno od svote mirovine i godine ostvarivanja prava na mirovinu, dodatak na mirovinu i to:

- na mirovine ostvarene u 1999. godini dodatak iznosi 4,0% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2000. godini dodatak iznosi 8,4% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2001. godini dodatak iznosi 12,6% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2002. godini dodatak iznosi 16,3% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2003. godini dodatak iznosi 19,0% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2004. godini dodatak iznosi 20,9% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2005. godini dodatak iznosi 22,6% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2006. godini dodatak iznosi 23,8% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2007. godini dodatak iznosi 24,9% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2008. godini dodatak iznosi 25,9% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2009. godini dodatak iznosi 26,4% od mirovine,
- na mirovine ostvarene u 2010. godini i sljedećim godinama dodatak iznosi 27,0% od mirovine.

Osnovicu za određivanje dodatka čini mjesečna svota mirovine koja se usklađuje svake kalendarske godine, odnosno dva puta godišnje (počevši od 1. siječnja, odnosno od 1. srpnja) prema (svakoj) novoj aktualnoj vrijednosti mirovine.

Pravo na dodatak imaju:

- 1) korisnici mirovine kojima je mirovina priznata i određena prema ZOMO-u;
- 2) korisnici mirovine ostvarene primjenom međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju kojima je mirovina iz hrvatskoga mirovinskog osiguranja priznata i određena isključivo prema ZOMO-u;

- 3) redoviti članovi HAZU koji su mirovinu ostvarili nakon 26. prosinca 2002. i kojim je mirovin priznata i određena prema ZOMO-u i ako iznosi manje od najviše mirovine;

Pravo na dodatak nemaju:

- 1) korisnici osnovne mirovine;
- 2) korisnici obiteljske mirovine, određene nakon 1. siječnja 1999. od mirovine ostvarene prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji su važili do 31. prosinca 1998.;
- 3) korisnici najviše mirovine;
- 4) korisnici najniže mirovine;
- 5) korisnici mirovina ostvarenih i/ili određenih na temelju posebnih propisa pod povoljnijim uvjetima od uvjeta određenih prema ZOMO-u.

Najniža mirovina

Osiguranici kojima će mirovina biti niža od najniže mirovine imaju pravo na najnižu mirovinu. Najniža mirovina određuje se za svaku godinu mirovinskog staža u visini od 0,825% od prosječne bruto plaće svih zaposlenih u Republici Hrvatskoj u 1998. godini prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Najniža mirovina korisnika invalidske mirovine, čija je invalidnost posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, određuje se za 40 godina mirovinskog staža.

Najniža mirovina korisnika invalidske mirovine, čija je invalidnost djelomično posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti, a djelomično posljedica bolesti ili ozljede izvan rada, određuje se od zbroja najnižih mirovina obračunatih u razmjernom dijelu za slučaj invalidnosti uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću i razmjernom dijelu za slučaj bolesti ili ozljede izvan rada.

U slučajevima kada je svota mirovine zajedno s dodatkom manja od svote najniže mirovine, isplaćuje se i nadalje najniža mirovina.

U slučajevima kada je svota mirovine zajedno s dodatkom veća od svote najniže mirovine, isplaćuje se svota mirovine s dodatkom, a obustavlja isplata najniže mirovine.

U slučajevima kada je svota mirovine s dodatkom ista kao svota najniže mirovine, isplaćuje se i nadalje najniža mirovina.

Pravo na invalidsku mirovinu ima osiguranik od dana nastanka invalidnosti, ako drugačije nije određeno.

Kada se pravo na invalidsku mirovinu ostvaruje na zahtjev osiguranika nakon prestanka osiguranja, a invalidnost je postojala prije podnošenja zahtjeva, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od dana nastanka invalidnosti, ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od šest mjeseci od dana nastanka invalidnosti. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka navedenoga roka, osiguranik ima pravo na invalidsku mirovinu od prvoga dana idućeg mjeseca nakon podnošenja zahtjeva i za šest mjeseci unatrag.

Osiguranik koji nije u cijelosti uplatio doprinose za mirovinsko osiguranje, može ostvariti pravo na invalidsku mirovinu ako ispunjava uvjete za stjecanje prava na invalidsku mirovinu na temelju staža osiguranja za koji je uplaćen doprinos za mirovinsko osiguranje. Ostvarivanjem prava na mirovinu ne prestaje, za razdoblja za koja doprinos nije u cijelosti uplaćen, obveza uplate dospjelih doprinosa.

Pravo na profesionalnu rehabilitaciju

Uvjeti za ostvarenje prava

-utvrđena profesionalna nesposobnost za rad i postojanje preostale radne sposobnosti
 -nastanak prije 50. godine života te je utvrđeno da se osoba može s obzirom na zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost, profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugom poslu. Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad osiguranika obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima

-ako je profesionalna nesposobnost za rad nastala zbog ozljede izvan rada ili bolesti mora biti ispunjen uvjet mirovinskog staža za stjecanje prava na invalidsku mirovinu

-ako je profesionalna nesposobnost za rad nastala zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti, osiguranik ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju bez obzira na dužinu mirovinskog staža.

Profesionalna rehabilitacija ubuhvaća:

- a) **prekvalifikacije** – osposobljavanja za bitno drugačije poslove od onih koje je osiguranik obavljao
- b) **dokvalifikacije** – dopunsko osposobljavanje za obavljanje poslova prema preostaloj radnoj sposobnosti
- c) **prilagođavanja za rad** – prilagođavanje za rad na poslu na koji će biti premješten, odnosno upućen nakon završene profesionalne rehabilitacije radi postizanja normalnoga radnog učinka uz normalan napor.

Tijekom profesionalne rehailitacije osoba će se osposobljavati za rad na drugom poslu za koji se traži isti stupanj stručne spreme, a ukoliko takva mogućnost ne postoji može se osposobljavati i za poslove za koje se traži neposredno niži stupanj stručne spreme.

Osiguraniku kojemu je priznato pravo na profesionalnu rehabilitaciju dužan je rehabilitaciju osigurati poslodavac kod kojega je osiguranik bio zaposlen u vrijeme nastanka invalidnosti, a ostalim slučajevima profesionalnu rehabilitaciju osigurava Zavod za morovinsko osiguranje.

Ako se profesionalna rehabilitacija ne može obaviti kod poslodavca provest će se u ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Ponovna ocjena preostale radne sposobnosti provest će se:

-kada osoba nije u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja o priznanju prava upućena na profesionalnu rehabilitaciju,

- kada Zavod ocijeni da se osoba s pravom na profesionalnu rehabilitaciju neće moći osposobiti za rad na određenom poslu.

Prava tijekom profesionalne rehabilitacije:

- ako je pravo na profesionalnu rehabilitaciju stečeno zbog ozljede izvan rada ili bolesti ima, od dana nastanka invalidnosti do dana početka profesionalne rehabilitacije i od dana završetka

profesionalne rehabilitacije do zaposlenja na odgovarajućem radnom mjestu, pravo na naknadu plaće u visini invalidske mirovine za slučaj profesionalne nesposobnosti za rad, a za vrijeme profesionalne rehabilitacije ima pravo na naknadu plaće u visini invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad. Naknada plaće pripada mu najduže 12 mjeseci od dana završetka profesionalne rehabilitacije pod uvjetom da se u roku od 30 dana od dana završetka profesionalne rehabilitacije prijavio nadležnoj službi zapošljavanja i da se u skladu s propisima o zapošljavanju redovito prijavljuje toj službi,

- ako je pravo na profesionalnu rehabilitaciju stečeno zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti ima, od dana nastanka invalidnosti do dana početka profesionalne rehabilitacije, za vrijeme profesionalne rehabilitacije i od dana završetka profesionalne rehabilitacije do zaposlenja na odgovarajućem radnom mjestu, pravo na naknadu plaće u visini invalidske mirovine zbog opće nesposobnosti za rad za 40 godina mirovinskog staža. Naknada plaće pripada mu najduže 24 mjeseca od dana završetka profesionalne rehabilitacije pod uvjetom da se u roku od 30 dana od dana završetka profesionalne rehabilitacije prijavio nadležnoj službi zapošljavanja i da se u skladu s propisima o zapošljavanju redovito prijavljuje toj službi,

- pravo na naknadu plaće i za vrijeme naknadnog liječenja, odnosno medicinske rehabilitacije na koju je upućen tijekom korištenja prava na profesionalnu rehabilitaciju zbog bolesti i drugih uzroka, zbog kojih bi mu, prema propisima o zdravstvenom osiguranju, pripadala naknada plaće, kao i za vrijeme prilagođavanja za rad,

-ukoliko je za odlazak na profesionalnu rehabilitaciju i povratak s rehabilitacije potreban prijevoz, a zbog invaliditeta se ne može služiti sredstvima javnog prijevoza, Zavod osigurava poseban prijevoz,

-ukoliko se profesionalna rehabilitacija obavlja izvan mjesta prebivališta, a ne može se osigurati stalni prijevoz od mjesta stanovanja do mjesta gdje se obavlja profesionalna rehabilitacija, osigurava se smještaj i prehrana ili naknada troškova smještaja i prehrane za vrijeme profesionalne rehabilitacije u drugom mjestu

Gubitak prava na profesionalnu rehabilitaciju:

Ako se pravo na profesionalnu rehabilitaciju ne koristi u određenom roku, a nije u tome spriječen razlozima koji su protiv njegove volje:

-ako ne stupi na profesionalnu rehabilitaciju u roku od mjesec dana od dana upućivanja na profesionalnu rehabilitaciju,

-ako tijekom trajanja profesionalne rehabilitacije prekine započetu profesionalnu rehabilitaciju ili ako ne obavlja dužnosti u svezi s profesionalnom rehabilitacijom.

Postupak za ostvarenje prava iz mirovinskog osiguranja

Postupak za ostvarivanje prava na temelju invalidnosti pokreće se u povodu prijedloga izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite koji upućuje osiguranika na ocjenu radne sposobnosti i njegovog mišljenja o zdravstvenom stanju i radnoj sposobnosti osiguranika prema propisima o zdravstvenom osiguranju i na zahtjev osiguranika.

Postupak za osobu koja ostvaruje pravo na temelju invalidnosti nakon prestanka zaposlenja ili drugog svojstva koje daje pravo na osiguranje, pokreće se na njezin zahtjev. Nadležna ustrojstvena jedinica Zavoda u kojoj je pokrenut postupak upućuje tu osobu liječniku.

O pravima na mirovinsko osiguranje i iz mirovinskog osiguranja u prvome stupnju rješava područna ustrojstvena jedinica Zavoda za mirovinsko osiguranje na čijem području osoba koja ostvaruje pravo ima prebivalište, odnosno boravište.

Kada se pri rješavanju o pravu iz mirovinskog osiguranja utvrđuje invalidnost, tjelesno oštećenje ili opća nesposobnost za rad, nadležna ustrojstvena jedinica službe Zavoda koja rješava o pravu utvrđuje te činjenice na osnovi nalaza i mišljenja koje daju u prvom stupnju vještaci, a u drugom stupnju viši vještaci. Vještak, prije nego što da nalaz i mišljenje obavlja neposredni pregled osigurane osobe. Nalaz i mišljenje o invalidnosti obvezno podliježe reviziji koja mora biti obavljena u roku od 30 dana. Vještak, čiji nalaz i mišljenje o invalidnosti nakon obavljene revizije treba mijenjati, dužan je donijeti novi nalaz i mišljenje držeći se uputa danih u postupku revizije te donijeti nov nalaz i mišljenje.

Protiv rješenja o pravima i obvezama iz mirovinskog osiguranja donesenog u prvom stupnju može se izjaviti žalba središnjoj ustrojstvenoj jedinici službe Zavoda.

Ako se žalbom pobija nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka u prvom stupnju, središnja ustrojstvena jedinica Zavoda dužna je prije donošenja rješenja o žalbi pribaviti mišljenje ovlaštenog vještaka u drugom stupnju. Nalaz i mišljenje višeg vještaka donesenog u žalbenom postupku, na temelju kojeg se stječe pravo na temelju invalidnosti, podliježe reviziji, koju obavlja stručno povjerenstvo za reviziju.

Rješenje, kojim se rješava o svojstvu osiguranika i mirovinskom stažu, podliježe reviziji koju obavlja središnja ustrojstvena jedinica Zavoda.

Revizija rješenja odgađa izvršenje.

Ako je protiv rješenja u prvom stupnju izjavljena žalba, o reviziji i žalbi rješava se istim rješenjem. Ako se revizija rješenja, protiv kojega nije izjavljena žalba, ne obavi u roku od tri mjeseca od dana protoka roka za žalbu, smatra se da je revizija obavljena i da je na rješenje dana suglasnost.

Upravni spor ne može se voditi protiv rješenja donesenog u reviziji, odnosno u povodu žalbe, ako je s tim rješenjem rješenje prvog stupnja poništeno i predmet vraćen na ponovni postupak.

Obnova postupka

Ako se nakon donošenja rješenja protiv kojega nema redovitoga pravnog lijeka u upravnom postupku, sazna za nove činjenice ili se nađe, odnosno stekne mogućnost da se upotrijebe novi dokazi koji bi sami ili u svezi s već izvedenim ili upotrijebljenim dokazima mogli dovesti do drukčijeg rješenja da su te činjenice, odnosno dokazi bili izneseni ili upotrijebljeni u prijašnjem postupku, može se iznimno od uvjeta i rokova iz Zakona o općem upravnom postupku, obnoviti postupak iz mirovinskog osiguranja. Postupak će se obnoviti na zahtjev stranke ili po službenoj dužnosti.

Kontrolni pregled zbog utvrđene profesionalne nesposobnosti za rad

Nalazom i mišljenjem koje daju ovlašteni vještaci u slučaju utvrđivanja invalidnosti u slučaju profesionalne nesposobnosti za rada obvezno se utvrđuje da se kontrolni pregled mora obaviti najkasnije u roku od 4 godine od dana utvrđene invalidnosti.

Kontrolnom pregledu ne podliježe korisnik prava na temelju invalidnosti nakon navršene 65. godine života.

Ako se korisnik prava na temelju invalidnosti ne odazove na kontrolni pregled na koji je uredno pozvan, prestaje pravo s prvim danom sljedećeg mjeseca nakon donošenja rješenja.

Zahtjevi i ostali podnesci, rješenja, potvrde i druge isprave u postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja, kao i tužbe te sudske odluke u postupku u upravnim sporovima

oslobođeni su od plaćanja upravnih i sudskih pristojbi.

Pri donošenju nalaza i mišljenja kao dan nastanka invalidnosti ili tjelesnog oštećenja uzima se dan kada je na temelju obavljenog pregleda dano mišljenje. Iznimno, nastanak invalidnosti, odnosno tjelesnog oštećenja, prije obavljenog pregleda može se utvrditi na temelju medicinske dokumentacije iz ranijeg razdoblja.

Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem propisuje *pogodnosti prilikom računanja staža osiguranja i snižavanje dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu*.

Pravo mogu ostvariti zaposleni osiguranici –osobe s invaliditetom: slijepo osobe, osobe oboljele od distrofije i srodnih mišićnih i neuromišićnih bolesti, oboljeli od paraplegije, cerebralne i dječje paralize, multipleks skleroze, reumatoidnog artritisa, gluhe osobe i osobe kod kojih postoje funkcionalni poremećaji zbog kojih se ne mogu samostalno kretati bez uporabe invalidskih kolica.

Prilikom računanja staža osiguranja svakih 12 mjeseci staža osiguranja računa se kao 15 mjeseci ako su zaposleni s punim radnim vremenom ili sa skraćenim radnim vremenom, koje se smatra kao zaposlenje s punim radnim vremenom.

Snižava se dobna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu osiguranju po jednu godinu za svakih pet godina provedenih u osiguranju koje se računa 12 mjeseci kao 15 mjeseci.

Na zahtjev osobe s invaliditetom zavod za mirovinsko osiguranje na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenih vještaka donijeti će rješenje o utvrđenom svojstvu osiguranika osobe s invaliditetom bez kojeg neće moći ostvarivati navedena prava.

Doplatak za djecu

Doplatak za djecu je novčano primanje radi potpore uzdržavanja i odgoja djece, a može ga ostvariti roditelj, posvojitelj, skrbnik, očuh, maćeha, baka, djed i osoba kojoj je na temelju rješenja nadležnog tijela za poslove socijalne skrbi dijete povjereno na čuvanje i odgoj za svu djecu koju uzdržava.

Korisnik doplatka za djecu može biti i punoljetno dijete bez oba roditelja koje je na redovitom školovanju.

Uvjeti za ostvarenje prava:

— Korisnik može biti -hrvatski državljanin koji ima neprekidno prebivalište u Republici Hrvatskoj najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva

-stranac koji ima neprekinuti odobreni stalni boravak u Republici Hrvatskoj najmanje tri godine prije podnošenja zahtjeva i ispunjava uvjete propisane ovim Zakonom.

-stranac koji ima odobren azil, odnosno stranac kojem je odobrena supsidijarna zaštita, kao i članovi njihove obitelji prema propisima o azilu.

— ukupni dohodak ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini po članu kućanstva mjesečno ne prelazi 50% proračunske osnovice i da živi u kućanstvu s djetetom.

Proračunska osnovica za 2012. godinu iznosi 3.326,00 kn.

Ako oba bračna druga mogu ostvariti pravo na doplatak za djecu, dužni su se sporazumjeti koji od njih će to pravo ostvarivati.

Doplatak za djecu pripada za svu djecu koju korisnik stvarno uzdržava, i to:

1. za vlastitu djecu, posvojenu djecu ili postorčad,

2. za uzdržavanu unučad i
3. drugu djecu bez roditelja.

Trajanje potpore

Doplatak za djecu pripada do navršene 15. godine života djeteta, odnosno do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 15 godina života. Iznimno pravo na doplatak za djecu, do završetka osnovnog školovanja, ostvaruje i dijete koje je navršilo 15 godina života i pohađa osnovnu školu, ako je razlog pohađanja osnovne škole nakon 15. godine života kasniji upis u prvi razred osnovne škole ili gubitak razreda iz zdravstvenih razloga, odnosno duže bolesti. Doplatak za djecu pripada za dijete koje se nalazi na redovitom školovanju u srednjoj školi do završetka toga školovanja, a najduže do kraja školske godine u kojoj dijete navršava 19 godina života. Iznimno za dijete s oštećenjem zdravlja pripada doplatak za djecu, prema propisima iz socijalne skrbi do završetka redovitog školovanja u srednjim školama, a najduže do 21. godine života.

Za dijete, koje po prestanku bolesti nastavi redovito školovanje u osnovnoj ili srednjoj školi, ali koje zbog duže bolesti nije u mogućnosti završiti školovanje u redovitom roku, produljuje se pravo na doplatak za djecu i preko godina do kojih pripada doplatak u slučaju školovanja u srednjim školama, i to za onoliko vremena koliko je dijete izgubilo od redovitog školovanja zbog bolesti, a najduže do 21. godine života. Doplatak za djecu pripada i za vrijeme dok je dijete zbog bolesti spriječeno redovito pohađati srednju školu.

Za dijete s težim oštećenjem zdravlja pripada doplatak za djecu do kraja kalendarske godine u kojoj navršava 27 godina života.

Korisnicima koji su pravo na doplatak ostvarili za djecu s težim oštećenjem zdravlja do 31. prosinca 2001., to pravo pripada i nakon navršene 27. godine života djeteta, do donošenja posebnog propisa o pravima osoba s invaliditetom.

Oštećenje zdravlja djeteta, na osnovi kojeg se ostvaruje doplatak po povoljnijim uvjetima, utvrđuje se nalazom i mišljenjem nadležnog tijela vještačenja.

Postojanje težeg oštećenja zdravlja djeteta može se dokazivati:

- a) nalazom i mišljenjem tijela vještačenja socijalne skrbi odnosno nalazom i mišljenjem nadležnog vještaka Zavoda za zdravstveno osiguranje kojim je utvrđena vrsta i stupanj oštećenja zdravlja djeteta prema odredbama Zakona o doplatku za djecu
- b) rješenja donesena u postupku ostvarivanja prava iz socijalne skrbi o pravu na osobnu invalidninu,
- c) rješenjem nadležnog tijela Zavoda za zdravstveno osiguranje o pravu roditelja na dopust do osme godine života djeteta i o pravu na rad s polovicom punoga radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju .

Kao dijete s težim oštećenjem zdravlja, prema posebnim propisima smatra se dijete kojim je nalazom i mišljenjem utvrđeno:

- potpuna i trajna nesposobnost za samostalan život i rad
- teže tjelesno ili mentalno oštećenje,
- teža psihička bolest ili
- teže promjene u zdravstvenom stanju.

Prestanak prava/nemogućnost ostvarenja prava

- za djecu s prebivalištem u inozemstvu i za djecu s boravkom u inozemstvu dužim od 3 mjeseca neprekidno, korisniku ne pripada pravo na doplatak za djecu, osim ako

međunarodnim ugovorom ili pravilima EU o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti nije drukčije određeno,

- ne pripada za vrijeme dok je djetetu na teret sredstava iz državnog proračuna, odnosno proračuna lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguran stalan smještaj u ustanovi prema posebnim propisima,
- za vrijeme dok se dijete nalazi na školovanju u inozemstvu osim ako međunarodnim ugovorom ili pravilima Europske unije o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti nije drukčije određeno,
- stupanjem djeteta u brak

Kod određivanja prava na doplatku za djecu i visine doplatka primjenom dohodovnog cenzusa ukupan dohodak ostvaren u prethodnoj kalendarskoj godini dijeli se na sve članove kućanstva.

Ukupni dohodak kućanstva jest zbroj oporezivih dohodaka prema propisima o porezu na dohodak i drugih primitaka koje ostvari korisnik i članovi njegovog kućanstva.

Pod drugi primitcima podrazumijevaju se: mirovine ostvarene u tuzemstvu i inozemstvu, plaća ostvarena kod poslodavca za rad u inozemstvu, naknade ostvarene zbog njege i skrbi o djetetu, naknade za vrijeme privremene spriječenosti za rad, naknade zbog nezaposlenosti, naknade zbog profesionalne rehabilitacije.

Pod ukupnim dohotkom članova kućanstva podrazumijeva se dohodak i drugi primici svih članova kućanstva, umanjeni za iznos obveznih doprinosa iz primitka, poreza i prireza prema posebnim propisima.

Pod kućanstvom korisnika razumijeva se zajednica života, privređivanja i trošenja ostvarenoga ukupnog dohotka svih članova obitelji bez obzira na stupanj srodstva.

Visina doplatka za djecu:

Ako ukupni dohodak po članu kućanstva korisnika mjesečno ne prelazi 16,33% proračunske osnovice, korisniku pripada doplatka za djecu u visini od 9% proračunske osnovice, po djetetu.

Ako ukupni dohodak po članu kućanstva korisnika mjesečno iznosi između 16,34 i 33,66% proračunske osnovice, korisniku pripada doplatka za djecu u visini od 7,5% proračunske osnovice, po djetetu.

Ako ukupni dohodak po članu kućanstva korisnika mjesečno iznosi između 33,67 i 50% proračunske osnovice, korisniku pripada doplatka za djecu u visini od 6% proračunske osnovice, po djetetu.

Korisniku uz utvrđeni iznos doplatka za djecu pripada i dodatak u iznosu po 500,00 kuna za treće i četvrto dijete.

Za dijete s težim oštećenjem zdravlja prema posebnim propisima, doplatka za djecu određuje se u svoti od 25% od proračunske osnovice, neovisno o ukupnom dohotku po članu kućanstva mjesečno.

Povećanje iznosa doplatka za djecu za 25%:

-ako dijete nema oba roditelja ili ako su oba roditelja nepoznata ili nepoznatog prebivališta ili potpuno i trajno nesposobna za samostalan život i rad ili im je oduzeta poslovna sposobnost i
-za dijete s oštećenjem zdravlja prema posebnim propisima,

Povećanje iznosa doplatka za djecu za 15%:

Ukoliko dijete nema jednog roditelja ili za dijete čiji je jedan roditelj nepoznat ili nepoznatog prebivališta ili potpuno nesposoban za samostalan život i rad ili mu je oduzeta poslovna sposobnost.

Gubitak prava zbog promijenjenih okolnosti

Kada se u tekućoj kalendarskoj godini izmijene činjenice i okolnosti zbog kojih korisniku prestaje pravo na doplatak, o tome se donosi rješenje, a isplata se obustavlja posljednjeg dana u mjesecu u kojem je došlo do promjene. Isplata će se obustaviti bez donošenja rješenja, osim kada to korisnik izričito zahtjeva u slučaju gubitka svojstva osobe koja može biti korisnik ili dijete umre ili izgubi svojstvo za koje je utvrđeno pravo.

Kada se u tekućoj kalendarskoj godini poveća ukupan dohodak kućanstva koji uvjetuje gubitak prava na doplatak, pravo se gubi od prvoga dana idućeg mjeseca od dana nastale promjene.

Način ostvarivanja prava

O pravu na doplatak za djecu rješava u prvom stupnju ustrojstvena jedinica Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje prema prebivalištu, odnosno stalnom boravku podnositelja zahtjeva. Postupak za ostvarivanje prava na doplatak za djecu pokreće se zahtjevom, a pravo pripada od dana podnošenja zahtjeva, ako su ispunjeni uvjeti propisani za stjecanje. U postupku rješavanja o pravu na doplatak za djecu primjenjuju se odredbe Zakona o općem upravnom postupku.

O žalbi protiv prvostupanjske odluke rješava središnja ustrojstvena jedinica Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Osigurava se i sudska zaštita prava na Upravnom sudu Republike Hrvatske.

Korisnik doplatka za djecu podnosi nadležnoj ustrojstvenoj jedinici Zavoda dokaze o ukupnom dohotku kućanstva ostvarenom u prethodnoj kalendarskoj godini, u svakoj godini do 1. ožujka radi utvrđivanja prava i određivanja visine doplatka za tu godinu.

Doplatak za djecu isplaćuje se u mjesečnim svotama putem banaka i to u tekućem mjesecu za protekli mjesec.

RADNI ODNOS, PROFESIONALNA REHABILITACIJA I ZAPOŠLJAVANJE

Zaštita dostojanstva radnika

Postupak i mjere zaštite dostojanstva radnika od uznemiravanja i spolnog uznemiravanja uređuju se posebnim zakonom, kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca ili pravilnikom o radu.

Poslodavac koji zapošljava najmanje dvadeset radnika dužan je imenovati osobu koja je osim njega ovlaštena primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika.

Poslodavac ili osoba koja rješava pritužbe radnika dužna je, u roku utvrđenom kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca ili pravilnikom o radu, a najkasnije u roku od osam dana od dostave pritužbe, ispitati pritužbu i poduzeti sve potrebne mjere primjerene pojedinom slučaju radi sprečavanja nastavka uznemiravanja ili spolnog uznemiravanja ako utvrdi da ono postoji.

Ako poslodavac u navedenom roku ne poduzme mjere za sprečavanje uznemiravanja, ili spolnog uznemiravanja ili ako su mjere koje je poduzeo očito neprimjerene, radnik koji je uznemiravan ili spolno uznemiravan ima pravo prekinuti rad dok mu se ne osigura zaštita, pod uvjetom da je u daljnjem roku od osam dana zatražio zaštitu pred nadležnim sudom.

Ako postoje okolnosti zbog kojih nije opravdano očekivati da će poslodavac zaštititi dostojanstvo radnika, radnik nije dužan dostaviti pritužbu poslodavcu i ima pravo prekinuti rad, pod uvjetom da je zatražio zaštitu pred nadležnim sudom i o tome obavijestio poslodavca u roku od osam dana od dana prekida rada.

Za vrijeme prekida rada članka radnik ima pravo na naknadu plaće u iznosu plaće koju bi ostvario da je radio.

Protivljenje radnika postupanju koje predstavlja uznemiravanje ili spolno uznemiravanje ne predstavlja povredu obveze iz radnog odnosa niti smije biti razlog za diskriminaciju.

Teret dokazivanja u radnim sporovima

U slučaju spora oko stavljanja radnika u nepovoljniji položaj od drugih radnika, radi obraćanja radnika zbog opravdane sumnje na korupciju ili u dobroj vjeri podnošenja prijave o toj sumnji odgovornim osobama ili nadležnim tijelima državne vlasti, a što je dovelo do povrede nekog od prava radnika iz radnog odnosa, ako radnik učini vjerojatnim da je stavljen u nepovoljniji položaj i da mu je povrijeđeno neko od njegovih prava iz radnog odnosa, teret dokazivanja prelazi na poslodavca, koji mora dokazati da radnika nije stavio u nepovoljniji položaj od drugih radnika odnosno da mu nije povrijedio pravo iz radnog odnosa.

Premještaj na drugo radno mjesto

Na sklapanje, valjanost, prestanak ili drugo pitanje u svezi s ugovorom o radu, kolektivnim ugovorom ili sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, a koje nije uređeno ovim ili drugim zakonom, primjenjuju se u skladu s naravi toga ugovora opći propisi obveznoga prava.

Radni odnos zasniva se ugovorom o radu. Ugovor je sklopljen kad su se ugovorne strane suglasile o bitnim sastojcima ugovora. Ugovor kao dvostranopravni posao izražava suglasnost volje minimalno dvije ugovorne strane i ne može se jednostrano mijenjati.

Bitan sadržaj ugovora su odredbe o mjestu rada, a ako ne postoji stalno ili glavno mjesto rada, napomenu da se rad obavlja na različitim mjestima, nazivu posla, odnosno naravi ili vrsti rada, na koje se radnik zapošljava ili kratak popis ili opis poslova.

Radnik se dakle može premjestiti na drugo radno mjesto samo uz vlastiti pristanak.

Zakonodavac predviđa obvezu poslodavca na premještaj kad se radi o određenoj skupini radnika-pravo zaposlenja na drugim poslovima. Ako ovlašteno tijelo utvrdi da kod radnika postoji profesionalna nesposobnost za rad ili neposredna opasnost od nastanka invalidnosti, poslodavac je dužan, uzimajući u obzir nalaz i mišljenje tog tijela, ponuditi radniku sklapanje ugovora o radu u pisanom obliku za obavljanje poslova za koje je on sposoban, koji što je više moguće moraju odgovarati poslovima na kojima je radnik prethodno radio.

Radi osiguranja takvih poslova poslodavac je dužan prilagoditi poslove sposobnostima radnika, izmijeniti raspored radnog vremena, odnosno poduzeti sve što je u njegovoj moći da mu osigura odgovarajuće poslove.

Ukoliko radnik ne želi pristati na izmjenu ugovora o radu poslodavac mu može dati otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora. Poslodavac mora radniku istodobno dati otkaz i predložiti mu sklapanje ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima. Ukoliko radnik prihvati takav otkaz zadržava pravo osporavati dopuštenost takvog otkaza. Radnik se o ponudi mora izjasniti u roku koji odredi poslodavac, a koji ne smije biti kraći od 8 dana.

Ako radnik u ostavljenom ili propisanom roku prihvati ponudu smatra se kao da otkaza ugovora o radu nikada nije niti bilo. Međutim, radnik može odbiti prihvaćanje nove ponude ugovora o radu i u tom slučaju nastupaju sve pravne posljedice otkaza. Kada radnik ostvaruje pravo na otpremninu ne mora prigovoriti poslodavcu prije obraćanja sudu budući da se radi o novčanom potraživanju.

Godišnji odmor

Prema zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom za svaki kalendarsku godinu ima pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje 24 radna dana ukoliko nije povoljnije određeno ugovorom o radu, pravilnikom o radu ili kolektivnim ugovorom.

Razdoblje privremene nesposobnosti za rad, koje je utvrdio ovlašteni liječnik, ne uračunava se u trajanje godišnjeg odmora.

Radnik koji se prvi put zaposli ili koji ima prekid rada između dva radna odnosa duži od osam dana, stječe pravo na godišnji odmor nakon šest mjeseci neprekidnog rada.

Privremena nesposobnost za rad, vršenje dužnosti građana u obrani ili drugi zakonom određeni slučaj opravdanog izostanka s rada, ne smatra se prekidom rada.

Radnik ima pravo na razmjerni dio godišnjeg odmora u iznosu od jednu dvanaestine godišnjeg odmora, za svaki mjesec rada: ako u kalendarskoj godini u kojoj je zasnovao radni odnos nije stekao pravo na godišnji odmor, ako radni odnos prestane prije završetka šestomjesečnoga roka; ako radni odnos prestane prije 1. srpnja, ako je tijekom kalendarske godine u radnom odnosu kod više poslodavaca, pri čemu pravo na godišnji odmor za tu godinu kod svih poslodavaca može ostvariti ukupno u najdužem trajanju

Za vrijeme korištenja godišnjeg odmora radnik ima pravo na *naknadu plaće* u visini određenoj kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu, a najmanje u visini njegove prosječne mjesečne plaće u prethodna tri mjeseca.

Poslodavac nema pravo od radnika tražiti vraćanje naknade plaće isplaćene za korištenje godišnjeg odmora iskorištenog prije ispunjenja uvjeta na razmjerni dio godišnjeg odmora.

U slučaju prestanka ugovora o radu, poslodavac je dužan radniku koji nije iskoristio godišnji odmor u cijelosti, isplatiti naknadu umjesto korištenja godišnjeg odmora.

Naknada se određuje razmjerno broju dana neiskorištenoga godišnjeg odmora.

Radnik ima pravo godišnji odmor koristiti u dva dijela, osim ako se s poslodavcem drukčije ne dogovori. Ako radnik koristi godišnji odmor u dijelovima, mora tijekom kalendarske godine za koju ostvaruje pravo na godišnji odmor, iskoristiti najmanje dva tjedna u neprekidnom trajanju, pod uvjetom da je ostvario pravo na godišnji odmor u trajanju dužem od dva tjedna.

Neiskorišteni dio godišnjeg odmora radnik može prenijeti i iskoristiti najkasnije do 30.

lipnja iduće godine no neće to moći ukoliko mu je bilo omogućeno korištenje toga odmora.

Iznimno godišnji odmor, odnosno dio godišnjeg odmora koji je prekinut ili nije korišten u kalendarskoj godini u kojoj je stečen, zbog bolesti ili korištenja prava na rodiljni, roditeljski i posvojiteljski dopust, radnik ima pravo iskoristiti do 30. lipnja iduće godine.

Raspored korištenja godišnjeg odmora utvrđuje poslodavac u skladu s kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu, ugovorom o radu i ovim Zakonom, a najkasnije do 30. lipnja tekuće godine, te o rasporedu obavještava radnike.

Radniku koji radi u nepunom radnom vremenu kod dva ili kod više poslodavaca, a poslodavci ne postignu sporazum o istodobnom korištenju godišnjeg odmora poslodavci su dužni omogućiti korištenje godišnjeg odmora prema njegovom zahtjevu.

Radnika se mora najmanje petnaest dana prije korištenja godišnjeg odmora obavijestiti o trajanju godišnjeg odmora i razdoblju njegovog korištenja.

Jedan dan godišnjeg odmora radnik ima pravo koristiti kada on to želi, uz obvezu da o tome obavijesti poslodavca najmanje tri dana prije njegovog korištenja, ako kolektivnim ugovorom nije određen drukčiji rok.

Ugovor o radu na određeno vrijeme

Zasnivanje radnog odnosa ugovorom o radu na određeno moguće je u slučaju da je prestanak radnog odnosa unaprijed utvrđen objektivnim razlozima koji su opravdani rokom, izvršenjem određenog posla ili nastupanjem određenog događaja.

Poslodavac ne smije sklopiti jedan ili više uzastopnih ugovora o radu na određeno, na temelju kojih se radni odnos s istim radnikom zasniva za neprekinuto razdoblje duže od tri godine. Iznimno može trajati duže od tri godine, samo ako je to potrebno zbog zamjene privremeno nenazočnog radnika ili je zbog nekih drugih objektivnih razloga dopušteno zakonom ili kolektivnim ugovorom. Prekid kraći od dva mjeseca ne smatra se prekidom razdoblja od tri godine.

Ako je ugovor o radu na određeno vrijeme sklopljen protivno odredbama zakona ili ako radnik nastavi raditi kod poslodavca i nakon isteka vremena za koje je ugovor sklopljen, smatra se da je sklopljen na neodređeno vrijeme.

Poslodavac je dužan radniku koji je kod njega zaposlena temelju ugovora o radu na određeno vrijeme osigurati iste uvjete rada kao i radniku koji je sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme s istim poslodavcem ili, prema posebnom propisu s njim povezanim poslodavcem, s istim ili sličnim stručnim znanjima i vještinama, a koji obavlja iste ili slične poslove.

Ako kod poslodavca nema radnika koji je sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme s istim ili sličnim stručnim znanjima i vještinama, a koji obavlja iste ili slične poslove, poslodavac je dužan radniku koji je kod njega zaposlen na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme osigurati uvjete uređene kolektivnim ugovorom ili drugim propisom koji ga obvezuje, a koji su utvrđeni za radnika koji je sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a koji obavlja slične poslove i ima slična stručna znanja i vještine.

Ako nisu određeni uvjeti rada poslodavac je radniku koji je kod njega zaposlen na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme dužan osigurati primjerene uvjete rada kao radniku koji je sklopio ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a koji obavlja slične poslove i ima slična stručna znanja i vještine.

Poslodavac je dužan obavijestiti radnike koji su kod njega zaposleni na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme o poslovima za koje bi ti radnici mogli kod poslodavca sklopiti ugovor o radu na neodređeno vrijeme, te im omogućiti usavršavanje i obrazovanje pod istim uvjetima kao i radnicima koji su sklopili ugovor o radu na neodređeno vrijeme.

Poslovno uvjetovani otkaz

Poslovno uvjetovani otkaz ugovora o radu je redoviti načina otkazivanja ugovora o radu ukoliko prestane potreba za obavljanjem određenog posla zbog gospodarskih, tehničkih ili organizacijskih razloga.

Ukoliko poslodavac zapošljava više od 20 radnika poslovno uvjetovani otkaz dopušten je samo ako poslodavac ne može zaposliti radnika na nekim drugim poslovima, pri odlučivanju mora voditi računa o trajanju radnog odnosa, starosti, invalidnosti i obvezama uzdržavanja koje terete radnika te da ga ne može obrazovati ili osposobiti za rad na nekim drugim poslovima, odnosno ako postoje okolnosti zbog kojih nije opravdano očekivati poslodavca da obrazuje ili osposobi radnika za rad na nekim drugim poslovima.

Poslodavac koji je poslovno uvjetovanim otkazom otkazao radniku, ne smije šest mjeseci na istim poslovima zaposliti drugog radnika.

Ako u tom roku nastane potreba zapošljavanja zbog obavljanja istih poslova, poslodavac je dužan ponuditi sklapanje ugovora o radu radniku kojem je otkazao iz poslovno uvjetovanih razloga.

Otkaz ugovora o radu osobe s invaliditetom

Radniku koji je pretrpio ozljedu na radu ili je obolio od profesionalne bolesti te je privremeno nesposoban za rad zbog liječenja ili oporavka poslodavac ne može otkazati ugovor o radu u razdoblju privremene nesposobnosti za rad zbog liječenja ili oporavka.

Zabrana neće utjecati na prestanak ugovora o radu sklopljenoga na određeno vrijeme.

Poslodavac je dužan radniku kod kojeg postoji profesionalna nesposobnost za rad ili neposredna opasnost od nastanka invalidnosti ponuditi sklapanje ugovora o radu u pisanom obliku za obavljanje poslova za koje je on sposoban, koji što je više moguće moraju odgovarati poslovima na kojima je radnik prethodno radio.

Radi osiguranja takvih poslova poslodavac je dužan prilagoditi poslove sposobnostima radnika, izmijeniti raspored radnog vremena, odnosno poduzeti sve što je u njegovoj moći da radniku osigura odgovarajuće poslove. Također radnik koji je pretrpio ozljedu na radu ili je obolio od profesionalne bolesti ima prednost pri stručnom osposobljavanju i školovanju koje organizira poslodavac.

Poslodavac može otkazati radniku kod kojega postoji profesionalna nesposobnost za rad ili neposredna opasnost od nastanka invalidnosti, radniku osobi invaliditetom otkazati ugovor o radu samo uz prethodnu suglasnost radničkog vijeća. Radničko vijeće/odnosno sindikalni povjerenik će dati poslodavcu suglasnost na otkaz ugovora o radu, ako poslodavac dokaže da je poduzeo sve što je u njegovoj moći da radniku osigura odgovarajuće poslove, odnosno ako dokaže da je radnik odbio ponudu za sklapanje ugovora o radu za obavljanje poslova koji odgovaraju njegovim sposobnostima, u skladu s nalazom i mišljenjem ovlaštene osobe, odnosno tijela. Ako radničko vijeće, odnosno sindikalni povjerenik koji ima sva prava i obveze radničkog vijeća uskrati suglasnost na otkaz radniku suglasnost može nadomjestiti sudska ili arbitražna odluka.

Za vrijeme trudnoće, korištenja roditeljskog, posvojiteljskog dopusta, rada s polovicom punog radnog vremena, rada u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta, dopusta trudnice ili majke koja doji dijete, te dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, odnosno u roku od petnaest dana od prestanka trudnoće ili prestanka korištenja tih prava, poslodavac ne može otkazati ugovor o radu trudnici i osobi koja se koristi nekim od spomenutih prava.

Otkaz je ništetan ako je na dan davanja otkaza poslodavcu bilo poznato postojanje okolnosti ili ako radnik u roku od petnaest dana od dostave otkaza obavijesti poslodavca o postojanju okolnosti iz stavka te o tome dostavi odgovarajuću potvrdu ovlaštenog liječnika ili drugog ovlaštenog tijela.

Okolnosti ne sprječavaju prestanak ugovora o radu sklopljenog na određeno vrijeme istekom vremena.

Rad u skraćenom radnom vremenu

Na poslovima na kojima, uz primjenu mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja, radno vrijeme se skraćuje razmjerno štetnom utjecaju uvjeta rada na zdravlje i radnu sposobnost radnika.

Poseban propis uređuje koji su to poslovi i trajanje radnog vremena na tim poslovima.

Pri ostvarivanju prava na plaću i drugih prava iz radnog odnosa ili u svezi s radnim odnosom, skraćeno radno vrijeme izjednačuje se s punim radnim vremenom.

Radnik na takvim poslovima ne može raditi dulje od propisanog radnog vremena, niti se smije na takvim poslovima zaposliti kod drugog poslodavca.

Kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu se može odrediti da radnik koji na takvim poslovima ne radi cijelo propisano vrijeme, dio radnoga vremena, može raditi na nekim drugim poslovima, koji nemaju narav poslova gdje je propisano skraćeno radno vrijeme ali najduže do punog radnog vremena.

Stjecanje prava zaposlenog ili samozaposlenog roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju na dopust ili na rad u skraćenom radnom vremenu radi njega djeteta

Jedan od zaposlenih ili samozaposlenih roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju nakon isteka prava na roditeljski dopust ili u tijeku korištenja ili nakon isteka prava na roditeljski dopust, ima pravo na dopust za njegu djeteta do navršene 8. godine djetetova života.

Jedan od zaposlenih ili samozaposlenih roditelja može koristiti i kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena te nastaviti njegovo korištenje i nakon navršene 8. godine djetetova života, sve dok ta potreba traje, a na temelju nalaza i mišljenja nadležnog tijela vještačenja prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Pod skraćenim radnim vremenom podrazumijeva se rad s polovici punog radnog vremena. Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju ima pravo na dopust za njegu djeteta ili pravo na rad u skraćenom radnom vremenu pod uvjetom

-da radi s punim radnim vremenom,

-da drugi roditelj nije nezaposlen prema propisima o zapošljavanju, odnosno ako živi sam s djetetom u zajedničkom kućanstvu (npr. samohrani ili razvedeni roditelj). Iznimno, zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj može ostvariti pravo ako drugi roditelj, koji je nezaposlen, nije u mogućnosti zbog svog psihofizičkog stanja pružati potrebnu njegu djetetu s težim smetnjama u razvoju, ako je na odsluženju vojnog roka ili se nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne zatvora duže od 30 dana.

Ako zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju, koji koristi jedno od prava, umre, napusti dijete, nije u mogućnosti pružati potrebnu njegu zbog svog psihofizičkog stanja, ako je na odsluženju vojnog roka ili se nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne zatvora duže od 30 dana, drugi roditelj može koristiti:

- pravo na dopust za njegu djeteta, ako ima status zaposlenog ili samozaposlenog roditelja,
- pravo na rad u skraćenom radnom vremenu, ako ima status zaposlenog ili samozaposlenog roditelja po osnovi punog radnog vremena.

Ako zaposlena majka ili samozaposlena majka djeteta s težim smetnjama u razvoju koristi jedno od prava, otac djeteta koji je zaposlen može koristiti jedno od prava dok je majka na roditeljskom dopustu.

Roditelju prestaje pravo za vrijeme dok je dijete stalno ili tjedno smješteno u ustanovi socijalne skrbi, zdravstva ili prosvjete, odnosno ako dijete boravi u ustanovi socijalne skrbi, zdravstva ili prosvjete, svakodnevno duže od 8 sati. Iznimno, zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju koji sam živi s djetetom, a koji je obavezan raditi drugu smjenu, ima pravo na rad u skraćenom radnom vremenu, odnosno ne prestaje mu to pravo.

Pravo ne može se koristiti za slučaj da jedan od roditelja djetetaveć koristi to pravo za drugo dijete ili da jedan od roditelja djeteta za to dijete ima priznat status roditelja njegovatelja, izuzev ako na temelju nalaza i mišljenja nadležnog tijela vještačenja prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju, kojim je utvrđeno da roditelj koji koristi pravo za drugo dijete nije u mogućnosti pružati odgovarajuću njegu za dvoje ili više djece zbog težine njihova mentalnog ili tjelesnog oštećenja, odnosno teže psihičke bolesti.

Težinu tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili psihičke bolesti djeteta utvrđuje nadležno liječničko povjerenstvo nadležne ustrojbene jedinice, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Težim smetnjama u razvoju djeteta podrazumijevaju se teža tjelesna ili mentalna oštećenja ili teže psihičke bolesti zbog kojih dijete ne može samostalno izvoditi aktivnosti primjerene djetetovoj dobi te ovisi o pomoći druge osobe kod:

- oblačenja i svlačenja,
- obavljanja osnovnih životnih potreba (hranjenje, kontrola mokrenja i stolice),
- pokretanja tijela jer to nije moguće ni uz pomoć ortopedskih pomagala,
- hranjenja putem sonde ili gastrostome,
- samostalnog korištenja lijekova o kojima ovisi održavanje života,
- samostalnog korištenja posebne dijete koju, s obzirom na dob i napokretljivost, moraju pripremati i davati zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj,
- obavljanja svakodnevnih životnih aktivnosti, zbog promjene osobnosti uponašanju i u reakcijama s progresivnim oštećenjem u intelektualnom, emocionalnom i socijalnom funkcioniranju.

Smetnjama u razvoju djeteta smatraju se:

1. oštećenje vida,
2. oštećenje sluha,
3. oštećenje govorno-glasovne komunikacije,
4. oštećenje lokomotornog sustava,
5. oštećenje središnjeg živčanog sustava,
6. oštećenje perifernog živčanog i mišićnog sustava,
7. oštećenje drugih organa i organskih sustava,
8. mentalna oštećenja,
9. psihičke bolesti.

O zahtjevu odlučuje rješenjem nadležna ustrojbeno jedinica Zavoda na čijem području zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj ima prebivalište ili odobreni stalni, odnosno privremeni boravak, a na temelju nalaza, mišljenja i ocjene liječničkog povjerenstva nadležne ustrojbene jedinice Zavoda.

Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju za vrijeme korištenja prava na dopust za njegu djeteta ima pravo, za puno radno vrijeme, na naknadu plaće u iznosu od 65% proračunske osnovice mjesečno.

Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju za vrijeme korištenja prava na rad u skraćenom radnom vremenu ima pravo na naknadu plaće za preostalo

vrijeme do punoga radnog vremena u visini razlike između plaće koju ostvaruje radeći polovicu punoga radnog vremena i plaće koju bi ostvario da radi u punom radnom vremenu.

Pod naknadom plaće podrazumijeva se:

– za zaposlenog roditelja – naknada plaće obračunata u neto iznosu

– za samozaposlenog roditelja – naknada plaće obračunata u visini 50%

osnovice osiguranja na koju je prijavljen na obvezno zdravstveno osiguranje, umanjene za obvezne doprinose, poreze i prireze propisane zakonom.

Zaposleni roditelj ili samozaposleni roditelj, koji ne ispunjava uvjet staža osiguranja u trajanju od najmanje 12 mjeseci neprekidno, prije dana nastanka slučaja na osnovi kojeg se stječe pravo na naknadu, za vrijeme korištenja prava ima pravo na mjesečnu naknadu plaće koja iznosi 50% proračunske osnovice za puno radno vrijeme.

Naknadu plaće zaposlenom roditelju obračunava i isplaćuje nadležna služba Zavoda, a na temelju potvrde poslodavca o isplaćenju plaći, odnosno plaći koja mu je trebala biti isplaćena u visini razlike, a samozaposlenom roditelju na temelju službene evidencije Zavoda o osnovici osiguranja od koje se obračunavaju i plaćaju doprinosi za obvezna

Sva navedena prava ima i posvojitelj djeteta.

Zaposleni roditelji ili samozaposleni roditelji djeteta s težim smetnjama u razvoju mogu se koristiti naizmjenično ili naizmjenično koristiti jedno i drugo pravo za sve vrijeme dok postoje uvjeti za njihovo korištenje, s tim da pojedino pravo svaki od roditelja može koristiti najviše dva puta godišnje, svaki put u trajanju od najmanje 3 mjeseca.

Nakon proteka roditeljnog, roditeljskog, posvojiteljskog dopusta, dopusta radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju te mirovanja radnog odnosa do treće godine života djeteta sukladno posebnom propisu, radnik koji je koristio neko od tih prava ima pravo povratka na poslove na kojima je radio prije korištenja toga prava, a ako je prestala potreba za obavljanjem tih poslova, poslodavac mu je dužan ponuditi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova, čiji uvjeti rada ne smiju biti nepovoljniji od uvjeta rada poslova koje je obavljao prije korištenja toga prava.

Poslodavac ga je dužan vratiti na poslove na kojima je radio prije korištenja prava u roku od mjesec dana od dana kada ga je radnik obavijestio o prestanku korištenja tih prava.

Radnik koji se koristio pravom ima pravo na dodatno stručno osposobljavanje, ako je došlo do promjene u tehnici ili načinu rada, kao i sve druge pogodnosti koje proizlaze iz poboljšanih uvjeta rada na koje bi ima pravo.

Pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane njege i brige djeteta

Uvjeti za ostvarenje prava:

-iskorišteno pravo na roditeljski dopust

-pravo može ostvariti samo jedan od roditelja pod uvjetom da oba roditelja imaju status zaposlenog i samozaposlenog roditelja s punim radnim vremenom, te zaposleni i samozaposleni roditelj koji sam brine i njeguje dijete, u slučaju da drugi roditelj koristi za drugo dijete jedno od prava utvrđenih Zakonom o roditeljnim i roditeljskim potporama

Iznimno da drugi roditelj nema status zaposlene ili samozaposlene osobe

-ukoliko nije u mogućnosti zbog svog psihofizičkog stanja pružiti pojačanu brigu i njegu djetetu ili kad je jedan roditelj lišen roditeljske skrbi; kad je jednom roditelju oduzeto pravo života sa svojim djetetom; kad je jedan roditelj potpuno lišen poslovne sposobnosti, djelomice lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb, proglašen nestalim, nepoznat, nepoznatog prebivališta ili boravka ili je prema nalazu nadležnog centra za socijalnu skrb grubo zanemario skrb o djetetu napuštanjem djeteta,

– kad su radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje djeteta s jednim od roditelja zabranjeni ili ograničeni ili je jednom od roditelja, prema posebnim propisima, izrečena mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, zabrana približavanja djetetu ili udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora u kojem dijete živi,

– kad je jedan od roditelja teško bolestan ili je ovisan o pomoći druge osobe radi čega je na duže vrijeme spriječen ili u znatnoj mjeri ograničen u obavljanju svoje roditeljske skrbi prema ocjeni nadležnog tijela vještačenja Zavoda.

Pravo je moguće ostvarivati do 3. godine djetetovog života.

Pod skraćenim radnim vremenom podrazumijeva se rad s polovicom radnog vremena.

Pravo se ne može ostvariti odnosno prestaje to pravo za vrijeme dok je dijete stalno ili tjedno smješteno u zdravstvenoj ustanovi ili ustanovi socijalne skrbi, odnosno ako je dijete smješteno u predškolskoj ustanovi u kojoj ima smještaj svakodnevno duže od osam sati.

Pravo roditelja na rad u skraćenom radnom vremenu prestaje istekom roka na koje je priznato, odnosno kad liječničko povjerenstvo, na temelju prijedloga izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite djeteta, odnosno na zahtjev roditelja ocijeni da djetetu zbog promjena zdravstvenog stanja nije više potrebna pojačana briga i njega, te kada je dijete stalno ili tjedno smješteno u zdravstvenoj ustanovi ili ustanovi socijalne skrbi, odnosno ako je dijete smješteno u predškolskoj ustanovi u kojoj ima smještaj svakodnevno duže od osam sati.

Potrebu pojačane brige i njege djeteta, kao i dužinu trajanja pojačane brige i njege, ocjenu psihofizičkog stanja roditelja utvrđuje nadležno liječničko povjerenstvo Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje na temelju prijedloga izabranog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite djeteta i donosi nalaz, mišljenje i ocjenu.

Rješenje izdaje područni ured Zavoda za zdravstveno osiguranje prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta roditelja. O žalbi rješava Direkcija Zavoda na temelju nalaza, mišljenja i ocjene liječničkog povjerenstva Direkcije Zavoda.

Smatra se da je djetetu potrebna pojačana briga i njega u slučajevima sljedećih bolesti, odnosno stanja djeteta:

	Šifra MKB
	10. revizija
1. tuberkuloza (svi oblici primarne i postprimarne tuberkuloze bez obzira na lokaciju)	A15-A19
2. sifilis i njegove posljedice	A65-A69
3. posljedice akutnog encefalitisa razne etiologije	G04-G05
4. sve vrste malignih neoplazmi, uključujući i leukemiju	C00-C97
5. bronhijalna astma i astimatiformni bronhitis	J40-J47
6. stanja prouzrokovana atireoidizmom i hipotireoidizmom, kongenitalne ili stečene etiologije	E00-E03
7. šećerna bolest	E10-E14
8. kongenitalne hemolitičke anemije	D55-D59
9. policitemija	D75
10. hemofilija	D66-D68
11. duševna zaostalost	F70-F79
12. cerebralna dječja paraliza (svi oblici)	G80-G83
13. bolesti motornih neurona i mišićne distrofije	G70-G71
14. sljepilo	H54
15. gluhoonijemost	H91.3
16. kongenitalna i kronična srčana oboljenja	Q20-Q24
17. suženje jednjaka nakon korozije	K20
18. ciroza jetre	K74
19. cistična fibroza	E84
20. bubrežna insuficijencija	N17 – N18
21. kronična upala bubrega	N00-N12
22. opstruktivna i refluksna uropatija	N13

23. upalne reumatske bolesti	M00-M13
24. kronični osteomielitis i periostitis	M86
25. urođene i stečene malformacije kostiju i mišića	Q65-Q79.
26. imunodeficijencija	D80-D84
27. crijevne malapsorcije	K90

Iznimno roditelj može ostvariti pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane brige i njege djeteta kod kojeg postoje druge bolesti i stanja koja nisu utvrđena u stavku 1. ovoga članka, a s obzirom na opće zdravstveno stanje djeteta.

Razumna prilagodba radnog mjesta

Nositelj osiguranja zapošljavanja ili druga fizička ili pravna osoba može s poslodavcem ugovoriti uvjete prilagođavanja osoba s invaliditetom za rad u svezi s radnim mjestom, radnim vremenom, dužinom trajanja i načinom praćenja prilagođavanja, stručnim nadzorom, ocjenjivanjem radnih sposobnosti, snošenjem troškova prilagođavanja i iznosom troškova te o drugim međusobnim odnosima.

Otpremnina

Radnik kojem poslodavac otkazuje nakon dvije godine neprekidnog rada, osim ako se otkazuje iz razloga uvjetovanih ponašanjem radnika, ima pravo na otpremninu u iznosu koji se određuje s obzirom na dužinu prethodnog neprekidnog trajanja radnog odnosa s tim poslodavcem.

Iznos otpremnine ne može biti niži od iznosa koji se dobije od jedne trećine prosječne mjesečne plaće koju je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu, za svaku navršenu godinu rada kod tog poslodavca.

Ako zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu nije određeno drukčije, ukupan iznos otpremnine ne može biti veći od šest prosječnih mjesečnih plaća koje je radnik ostvario u tri mjeseca prije prestanka ugovora o radu.

Radnik koji je pretrpio ozljedu na radu, odnosno koji je obolio od profesionalne bolesti, a koji nakon završenog liječenja i oporavka ne bude vraćen na rad, ima pravo na otpremninu najmanje u dvostrukom iznosu od iznosa koji bi mu inače pripadao. Neće imati pravo na otpremninu dvostrukom iznosu ako je neopravdano odbio poslove koje mu je dužan ponuditi poslodavac u slučaju profesionalne nesposobnosti za rad ili neposredne opasnosti od nastanka invalidnosti.

Visina otpremnine utvrđuje prema plaći koju je radnik ostvario do prestanka ugovora o radu, odnosno isteka otkaznog roka, a ne na dan uručenja otkaza.

Može biti ugovor na određeno i neodređeno.

Radnik neće imati pravo na otpremninu u slučaju izvanrednog otkaza i sporazumnog prekida radnog odnosa.

Osobno uvjetovan otkaz

Osobno uvjetovan otkaz moguć je ako radnik nije u mogućnosti uredno izvršavati svoje obveze iz radnog odnosa zbog određenih trajnih osobina ili sposobnosti.

Primjenjuju se pravila otkaznog roka i radnik ima pravo na otpremninu.

Poslodavac koji zapošljava više od 20 radnika može dati osobno uvjetovani otkaz

-ako ne može zaposliti radnika na nekim drugim poslovima

-ima obavezu prilikom odlučivanju poslodavac voditi računa o trajanju radnog odnosa, starosti, invalidnosti i obvezama uzdržavanja koje terete radnika i

-ne može obrazovati ili osposobiti radnika za rad na nekim drugim poslovima, odnosno ako postoje okolnosti zbog kojih nije opravdano očekivati od poslodavca da obrazuje ili osposobi radnika za rad na nekim drugim poslovima.

Trajanje otkaznog roka

Otkazni rok teče u slučaju redovnog otkaza.

Početak otkaznog roka računa se danom dostave otkaza ugovora o radu.

Otkazni rok ne teče za vrijeme trudnoće, korištenja roditeljskog, posvojiteljskog dopusta, rada s polovicom punog radnog vremena, rada u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta, dopusta trudnice ili majke koja doji dijete, te dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju prema posebnom propisu, privremene nesposobnosti za rad, godišnjeg odmora, plaćenog dopusta, vršenja dužnosti građana u obrani te u drugim slučajevima opravdane nenazočnosti radnika na radu, određenim ovim ili drugim zakonom.

Za vrijeme otkaznog roka vrijede i dalje sva prava i obveze radnika i poslodavca regulirana ugovorom o radu, zakonom i drugim propisima.

Ukoliko povoljnije nije određene najmanje trajanje otkaznog roka:

- dva tjedna, ako je radnik u radnom odnosu kod istog
- poslodavca proveo neprekidno manje od jedne godine,
- mjesec dana, ako je radnik u radnom odnosu kod istog
- poslodavca proveo neprekidno jednu godinu,
- mjesec dana i dva tjedna, ako je radnik u radnom odnosu
- kod istog poslodavca proveo neprekidno dvije godine,
- dva mjeseca, ako je radnik u radnom odnosu kod istog
- poslodavca proveo neprekidno pet godina,
- dva mjeseca i dva tjedna, ako je radnik u radnom odnosu
- kod istog poslodavca proveo neprekidno deset godina,
- tri mjeseca, ako je radnik u radnom odnosu kod istog poslodavca proveo neprekidno dvadeset godina.

Ukoliko je radnik kod poslodavca bio u radnom odnosu neprekidno dvadeset godina, otkazni rok povećava se za dva tjedna ako je radnik navršio pedeset godina života, a za mjesec dana ako je navršio pedeset pet godina života.

Ukoliko se radi o redovnom otkazu zbog povrede obveze iz radnog odnosa (otkaz uvjetovan skrivljenim ponašanjem radnika), utvrđeni otkazni rok skratiti će se za pola.

Radnik može, ukoliko poslodavac to zahtjeva, prestati raditi prije isteka propisanog ili ugovorenog otkaznog roka, ali poslodavac mu je dužan isplatiti naknadu plaće i priznati sva ostala prava kao da je radio do isteka otkaznog roka.

Za vrijeme otkaznog roka radnik ima pravo uz naknadu plaće biti odsutan s rada najmanje četiri sata tjedno radi traženja novog zaposlenja.

Ako radnik otkazuje ugovor o radu, otkazni rok ne može biti duži od mjesec dana, ako on za to ima osobito važan razlog.

U slučaju izvanrednog otkaza nema otkaznog roka.

Izvanredan otkaz ugovora o radu

Poslodavac i radnik mogu otkazati ugovor o radu sklopljen na neodređeno ili određeno vrijeme, ako zbog osobito teške povrede obveze iz radnog odnosa ili neke druge osobito važne činjenice, uz uvažavanje svih okolnosti i interesa obiju ugovornih stranaka, nastavak radnog odnosa nije moguć.

Radnik koji koristi pravo na roditeljski, roditeljski i posvojiteljski dopust, rad s polovicom punog radnog vremena, rad u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta, dopust trudnice ili majke koja doji dijete, te dopust ili rad u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju ili kojem ugovor o radu miruje do treće godine života djeteta sukladno posebnom propisu, može otkazati ugovor o radu izvanrednim otkazom najkasnije petnaest dana prije onoga dana kojeg se radnik dužan vratiti na rad.

Tijekom izvanrednog otkaza ne primjenju se pravila o otkaznom roku.

Ugovor o radu može se izvanredno otkazati samo u roku od petnaest dana od dana saznanja za činjenicu na kojoj se izvanredni otkaz temelji.

Stranka ugovora o radu koja izvanredno otkáže ugovor o radu, ima pravo od stranke koja je kriva za otkaz tražiti naknadu štete zbog neizvršenja ugovorom o radu preuzetih obveza.

Radnik nema pravo na otpremninu ukoliko je do otkaza došlo zbog njegove krivice.

Otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora o radu

Poslodavac može otkazati ugovor o radu i istodobno predložiti radniku sklapanje ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima (otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora).

Ako radnik prihvati ponudu poslodavca, pridržava pravo pred nadležnim sudom osporavati dopuštenost takvog otkaza ugovora.

O ponudi za sklapanje ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima radnik se mora izjasniti u roku kojeg odredi poslodavac, a koji ne smije biti kraći od osam dana.

Otkazni rok teče od dana kada se radnik izjasnio o odbijanju ponude za sklapanje ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima, ili od dana isteka roka koji je za izjašnjenje o dostavljenoj ponudi odredio poslodavac, ako se radnik nije izjasnio o primljenoj ponudi ili se izjasnio nakon isteka ostavljenog roka.

Pravo na otpremninu ima radnik koji ne prihvati ponudu poslodavca.

Izmjenom ugovora o radu ne otkazuje se radni odnos nego se samo mijenjaju odredbe vezane za radni odnos.

Pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti

Nezaposlena osoba ostvaruje pravo na novčanu naknadu ako je u trenutku prestanka radnog odnosa ima najmanje 9 mjeseci rada u posljednja 24 mjeseca. Kao vrijeme provedeno na radu smatra se vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno na temelju radnog odnosa u Republici Hrvatskoj i vrijeme koje je radnik proveo na bolovanju, odnosno roditeljskom, posvojiteljskom ili skrbničkom dopustu nakon prestanka radnog odnosa, odnosno službe, ako je za to vrijeme primao naknadu plaće prema propisima o zdravstvenom osiguranju.

Radi ostvarenja prava mora se prijaviti Zavodu za zapošljavanje i podnesti zahtjev u roku od 30 dana od dana prestanka radnog odnosa, prestanka bolovanja, odnosno roditeljskog, roditeljskog, posvojiteljskog ili skrbničkog dopusta nakon prestanka radnog odnosa. Ako je iz oprandanog razloga propustila rok za prijavu može se prijaviti u roku od 8 dana od dana prestanka razloga koji je prouzročio propuštanje roka, a najkasnije 60 dana od propuštanja roka od 30 dana.

Pravo na novčanu naknadu nema nezaposlena osoba kojoj je radni odnos prestao:

- 1) zbog toga što je otkazala radni odnos, osim u slučaju izvanrednog otkaza ugovora o radu uzrokovanog ponašanjem poslodavca,
- 2) pisanim sporazumom o prestanku radnog odnosa,

- 3) zbog toga što nije zadovoljila na probnom radu ili nije zadovoljila tijekom pripravničkog, odnosno vježbeničkog staža, odnosno nije u propisanom roku položila stručni ispit koji je posebnim propisom utvrđen kao uvjet za nastavak rada,
- 4) zbog povrede obveza iz radnog odnosa (otkaz uvjetovan skrivljenim ponašanjem radnika), kao i zbog teške povrede radne obveze (izvanredni otkaz), odnosno službene dužnosti,
- 5) zbog izdržavanja kazne zatvora duže od 3 mjeseca.

Osnovicu za utvrđivanje visine novčane naknade čini prosjek obračunate plaće, umanjene za doprinose za obvezna osiguranja ostvaren u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa, odnosno službe

Ako se osnovica za utvrđivanje novčane naknade ne može utvrditi na taj način utvrđuje se u visini minimalne plaće, umanjene za doprinose za obvezna osiguranja utvrđene posebnim propisom, ovisno o postotku vremena provedenom na radu.

Novčana naknada za prvih 90 dana korištenja iznosi 70%, a za preostalo vrijeme korištenja 35% od osnovice.

Pravo na razliku do utvrđene visine novčane naknade ima nezaposlena osoba koja je stekla pravo na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad, kao i osoba koja je ostvarila naknadu po posebnom propisu u iznosu nižem od utvrđene novčane naknade.

Utvrđena novčana naknada ostvaruje se u utvrđenoj visini za cijelo razdoblje trajanja prava.

Najviši iznos novčane naknade za prvih 90 dana korištenja ne može biti viši od 70%, a za preostalo vrijeme korištenja ne može biti viši od 35% iznosa prosječne plaće isplaćene u gospodarstvu Republike Hrvatske u prethodnoj godini prema posljednjem službeno objavljenom podatku.

Najniži iznos novčane naknade ne može biti niži od 50% iznosa minimalne plaće, umanjene za doprinose za obvezna osiguranja utvrđene posebnim propisom, osim u slučaju kada se visina novčane naknade određuje prema postotku vremena provedenom na radu.

Trajanje novčane naknade:

- 1) 90 dana ako je provela na radu od 9 mjeseci do 2 godine,
- 2) 120 dana ako je provela na radu više od 2 godine,
- 3) 150 dana ako je provela na radu više od 3 godine,
- 4) 180 dana ako je provela na radu više od 4 godine,
- 5) 210 dana ako je provela na radu više od 5 godina,
- 6) 240 dana ako je provela na radu više od 6 godina,
- 7) 270 dana ako je provela na radu više od 7 godina,
- 8) 300 dana ako je provela na radu više od 8 godina,
- 9) 330 dana ako je provela na radu više od 9 godina,
- 10) 360 dana ako je provela na radu više od 10 godina,
- 11) 390 dana ako je provela na radu više od 15 godina,
- 12) 420 dana ako je provela na radu više od 20 godina,
- 13) 450 dana ako je provela na radu više od 25 godina.

Nezaposlena osoba koja je provela na radu više od 32 godine i kojoj nedostaje do 5 godina do ispunjenja uvjeta dobne granice za stjecanje prava na starosnu mirovinu ima pravo na novčanu naknadu sve do ponovnog zaposlenja.

U vrijeme provedeno na radu uračunava se vrijeme obveznog osiguranja po propisima o mirovinskom osiguranju ostvareno na temelju radnog odnosa u Republici Hrvatskoj i vrijeme koje je radnik proveo na bolovanju, odnosno roditeljskom, roditeljskom, posvojiteljskom ili

skrbničkom dopustu nakon prestanka radnog odnosa, odnosno službe, ako je za to vrijeme primao naknadu plaće prema propisima o zdravstvenom osiguranju.

Zakon o zaštiti na radu- prava radnika zbog nastale ozljede na radu ili profesionalne bolesti

Poslodavac odgovara radniku za štetu uzrokovanu ozljedom na radu, profesionalnom bolešću ili bolešću u svezi s radom po načelu objektivne odgovornosti, na koju ne utječu propisane obveze radnika u području sigurnosti i zdravlja na radu.

Iznimno poslodavac se može osloboditi odgovornosti ili se njegova odgovornost može ograničiti prema općim propisima obveznog prava, ako se radi o događajima nastalim zbog izvanrednih i nepredvidivih okolnosti, odnosno više sile, a na koje poslodavac unatoč njegovoj dužnoj pažnji nije mogao utjecati.

Zapošljavanje osoba s invaliditetom

Osoba s invaliditetom je prema Zakonu o preprofesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju je svaka osoba kod koje postoji tjelesno, osjetilno ili mentalno oštećenje koje za posljedicu ima trajnu ili na najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost zadovoljavanja osobnih potreba u svakodnevnom životu.

Osoba s invaliditetom smanjenih radnih sposobnosti je osoba čiji invaliditet u odnosu na sposobnosti osobe bez invaliditeta jednake ili slične životne dobi, jednake ili slične naobrazbe, u jednakim ili sličnim uvjetima rada, na jednakim ili sličnim poslovima ima za posljedicu trajnu ili na najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost radno se osposobiti i zaposliti pod općim uvjetima. Iznimno, osobom s invaliditetom smanjenih radnih sposobnosti može se smatrati i osoba s invaliditetom čiji je radni učinak u u granicama očekivanog, ali se na temelju smanjenih stvarnih i procijenjenih općih sposobnosti takve osobe ocijeni da je to u interesu očuvanja njezinih tjelesnih, osjetilnih i mentalnih sposobnosti.

Osoba s invaliditetom ima pravo na profesionalno osposobljavanje i rehabilitaciju pod općim uvjetima ili po prilagođenim ili posebnim programima u posebnim školama i ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju ako je to potrebno zbog vrste i težine invaliditeta ili uspješnosti rehabilitacijskog procesa.

Profesionalna rehabilitacija obuhvaća sljedeće mjere i aktivnosti:

- utvrđivanje preostalih radnih i općih sposobnosti,
- profesionalno informiranje, savjetovanje i procjenu profesionalnih mogućnosti,
- analizu tržišta rada, mogućnost zapošljavanja i uključenja u rad,
- procjenu mogućnosti izvođenja, razvoja i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja,
- radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i programe za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja,
- informiranje i savjetovanje o pomoćnoj tehnologiji u učenju i radu,
- pojedinačne i skupne programe za unaprjeđenje radno-socijalne uključenosti u zajednicu,
- savjetodavne prijedloge o primjeni različitih tehnologija i tehnika u učenju i radu uz procjenu mogućnosti primjene,
- pretprofesionalno učenje, planiranje i primjena odabrane tehnologije,
- razvoj motivacije i osposobljavanje osobe s invaliditetom u korištenju odabrane tehnologije,
- tehničku pomoć, podršku, praćenje i procjenu rezultata,

– informiranje i podršku u izvorima financiranja.

Trajanje profesionalne rehabilitacije ovisi o preostalim radnim sposobnostima i složenosti njezinog organiziranja i izvođenja.

Profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola ili druga pravna osoba koja ispunjava uvjete za osposobljavanje propisane ovim i drugim zakonom.

Praktični dio osposobljavanja za rad u tijeku profesionalne rehabilitacije izvodi se kod poslodavca, a iznimno u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju ili u specijaliziranoj obrazovnoj ustanovi.

O načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju nezaposlenih osoba s invaliditetom odlučuje u prvom stupnju područna služba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u kojoj je osoba s invaliditetom prijavljena kao nezaposlena.

Postupak ostvarivanja prava pokreće se na zahtjev osobe s invaliditetom, njezinih roditelja, zakonskog zastupnika, skrbnika, izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite, socijalnog radnika ili defektologa. Zahtjevu se prilaže dokaz o utvrđenom invaliditetu i o smanjenoj radnoj sposobnosti.

O žalbi protiv prvostupanjskog rješenja odlučuje Središnja služba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Zapošljavanje

Osobe s invaliditetom zapošljavaju se pod općim ili posebnim uvjetima.

- Zapošljavanje pod općim uvjetima zapošljavanja smatra se zapošljavanje osoba s invaliditetom po općim propisima koji uređuju područje rada i zapošljavanja.

Tijela državne uprave, tijela sudbene vlasti, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne službe, izvan proračunski fondovi, te pravne osobe u vlasništvu ili u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske i pravne osobe u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužni su na primjerenom radnom mjestu prema vlastitom odabiru, u primjerenim radnim uvjetima imati zaposleno:

– do 31. prosinca 2005. najmanje jednu zaposlenu osobu s invaliditetom na svakih 50 zaposlenih,

– do 31. prosinca 2008. najmanje jednu zaposlenu osobu s invaliditetom na svakih 42 zaposlenih,

– do 31. prosinca 2011. najmanje jednu zaposlenu osobu s invaliditetom na svakih 35 zaposlenih,

– do 31. prosinca 2014. najmanje jednu zaposlenu osobu s invaliditetom na svakih 25 zaposlenih,

– do 31. prosinca 2017. i nadalje najmanje jednu zaposlenu osobu s invaliditetom na svakih 20 zaposlenih.

Poslodavac– fizičku ili pravnu osobu koji zapošljava manje od dvadeset radnika neće imati navedenu ovezu.

Ukoliko osoba s invaliditetom zadovoljava sve tražene uvjete propisane oglasom ili natječajem dužni su joj dati prednost pri zapošljavanju.

- Pod posebnim uvjetima zapošljavanja smatra se zapošljavanje u ustanovi ili trgovačkom društvu osnovanom radi zapošljavanja osoba s invaliditetom -zaštitna radionica, kao i samozapošljavanje osoba s invaliditetom.

-Zaštitna radionica zapošljava najmanje 51% osoba s invaliditetom u odnosu na ukupni broj zaposlenih, a osniva se u svrhu zapošljavanja osoba s invaliditetom.

- Samozapošljavanje osoba s invaliditetom podrazumijeva:

1. osnivanje obrta ili zadruga,
2. osnivanje djelatnosti slobodnog zanimanja (profesionalne djelatnosti), te
3. osnivanje djelatnosti poljoprivrede i šumarstva čiji je osnivač osoba s invaliditetom ili više osoba s invaliditetom.

- Osobi s invaliditetom koja se na temelju radnih i općih sposobnosti ne može zaposliti i održati zaposlenje u posebnim uvjetima kod poslodavca ili u zaštitnoj radionici može se osigurati rad u radnom centru, u kojem ima položaj korisnika usluga.

Upućivanje osobe s invaliditetom na rad u radni centar mogu zahtijevati ta osoba, njezin zakonski zastupnik ili skrbnik ili druga fizička ili pravna osoba. Uvjet je da osoba koja ne postiže radni učinak veći od 50% primjeren njezinoj dobi, stručnoj spremi i uvjetima rada. O radu osobe s invaliditetom u radnom centru odlučuje u prvom stupnju centar za socijalnu skrb nadležan prema prebivalištu osobe s invaliditetom, a u drugom stupnju ministarstvo nadležno za socijalnu skrb.

Zapošljavanjem u općim ili posebnim uvjetima osoba s invaliditetom zasniva radni odnos sklapanjem ugovora o radu ili na drugi način predviđen posebnim propisima i time stječe prava i preuzima obveze iz radnog odnosa i u svezi s radnim odnosom.

Olakšice i poticaji pri zapošljavanju osoba s invaliditetom

Prava pripadaju poslodavcu i osobi s invaliditetom koja se samozapošljava bez obzira je li osoba s invaliditetom bila prethodno prijavljena u evidenciji nezaposlenih osoba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Poslodavac koji zapošljava osobe s invaliditetom pod općim i posebnim uvjetima ima pravo na sljedeće olakšice:

1. pravo na porezne olakšice predviđene posebnim propisima,

Prema Zakonu o porezu na dohodak obveznici poreza na dohodak koji obavljaju samostalnu djelatnost (obrt i s obrtom izjednačene djelatnosti, djelatnosti slobodnih zanimanja, djelatnosti poljoprivrede i šumarstava) imaju pravo na umanjenje dohotka za iznos isplaćenih plaća s doprinosima na plaće za novozaposlene osobe s invaliditeom u trajanju do 3 godine od dana zaposlenja.

2. pravo na novčani poticaj

- Novčani poticaji

Novčani poticaj poslodavcu koji zapošljava osobu s invaliditetom određuje se u visini uplaćenog doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje i doprinosa za zapošljavanje obračunatog i uplaćenog sukladno propisima o doprinosima za obvezna osiguranja. Novčani poticaj osobama s invaliditetom po osnovi samozapošljavanja određuje se u visini uplaćenog doprinosa za osnovno zdravstveno osiguranje.

Visina doprinosa određuje se prema obračunatom i uplaćenom doprinosu sukladno propisima o doprinosima za obvezna osiguranja.

U obračun novčanog poticaja ne ulazi: regres, božićnica, uskrsnica, jubilarna nagrada, privatno zdravstveno osiguranje i naknadno plaćen godišnji odmor.

Redovni novčani poticaji isplaćuju se kontinuirano za tromjesečni period (1-3 mjesec, 4-6 mjesec, 7-9 mjesec, 10-12 mjesec). Zahtjev za isplatu redovnih novčanih poticaja podnosi se u roku od 30 dana od isplate doprinosa i plaće za zadnji mjesec tromjesečja za koje se traži poticaj.

- Naknada razlike radi smanjenog radnog učinka

Poslodavac koji zapošljava osobu s invaliditetom koja zbog invaliditeta trajno ne može obavljati količinski opseg posla utvrđen prema prosječnim mogućnostima zdravih radnika ima za tu osobu pravo na naknadu razlike do punog iznosa plaće, bez obzira da li se radi o normiranom ili nenormiranom radnom mjestu.

Pravo na naknadu radi smanjenog radnog učinka ima i osoba koja se samozapošljava.

- Sufinanciranje troškova osobnog asistenta (pomagača u radu)

Poslodavac i osoba koja se samozapošljava ima pravo na sufinanciranje dijela troškova druge osobe koja privremeno ili trajno pomaže osobi s invaliditetom u obavljanju određenih aktivnosti koje zbog vrste stupnja invaliditeta osoba s invaliditetom ne može samostalno izvoditi (osobni asistent).

Pravo na ovaj poticaj ostvaruje se od dana podnošenja zahtjeva. Zahtjev se mora podnijeti u roku od 30 dana od isplate zadnje plaće u tromjesečju za koje se traži novčani poticaj. Poslodavac ima pravo na sufinanciranje troškova osobnog asistenta za efektivne sate koje je osoba s invaliditetom provela na radu. Osnovica za obračun troškova osobnog asistenta iznosi 80% mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja.

Poslodavcu, odnosno osobi koja se samozapošljava se nadoknađuje postotak plaće koji odgovara postotku nepostignute norme koji mora biti obveznim sastojkom posebnog ugovora, ali najviše do 50% osnovice.

3. pravo na poticaje predviđene posebnim ugovorom o zapošljavanju osoba s invaliditetom sklopljenim s Fondom za profesionalnu rehabilitaciju, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, nadležnom službom socijalne skrbi, jedinicom lokalne i područne (regionalne) samouprave ili s drugim poslodavcem.

- Jednokratna materijalna davanja-obrazovanje osoba s invaliditetom

Osoba koja je samozaposlena odnosno poslodavac koji uputi kod njega zaposlenu osobu s invaliditetom na obrazovanje ili sam provodi obrazovanje ima pravo na 60 % iznosa troškova obrazovanja.

Obrazovanje može trajati najduže 6 mjeseci, a iznimno do 12 mjeseci uz prethodno odobrenje Fonda na temelju obrazloženog zahtjeva.

Poslodavac ima pravo koristiti ovu mjeru po jednom zaposleniku jedan put. Iznimno, poslodavac može ponovo koristiti ovu mjeru za istog zaposlenika, ukoliko se ukaže potreba radi prirode posla i uvođenja novih tehnologija. Poslodavac ne smije otkazati ugovor o radu

osobi s invaliditetom koju je uputio na obrazovanje prije proteka 12 mjeseci od dana završetka obrazovanja.

Poslodavac koji u tijeku pripreme za zapošljavanje uputi nezaposlenu osobu s invaliditetom na obrazovanje ima pravo na 60 % iznosa troškova obrazovanja.

Nezaposlena osoba s invaliditetom koja u tijeku pripreme za samozapošljavanje krene s obrazovanjem ima pravo na 60% iznosa troškova obrazovanja.

Obrazovanje može trajati najduže od 6 mjeseci, a iznimno do 12 mjeseci uz prethodno odobrenje Fonda na temelju obrazloženog zahtjeva.

Poslodavac ima pravo koristiti ovu mjeru po jednom zaposleniku jedan put.

Poslodavac je obvezan u roku od 60 dana po završetku obrazovanja zaključiti ugovor s osobom s invaliditetom o radu na neodređeno vrijeme.

Osoba koja se samozapošljava dužna je u roku od 90 dana po završetku obrazovanja pokrenuti poslovnu aktivnost.

- Sredstva za prilagodbu radnog mjesta-arhitektonska prilagodba

Poslodavac koji u radni odnos zaposli osobu s invaliditetom, kojoj je zbog vrste i težine invaliditeta potrebno prilagoditi radno mjesto u smislu uklanjanja arhitektonskih barijera, ima pravo na naknadu troškova prilagodbe radnog mjesta za tu osobu. Pravo na naknadu troškova prilagodbe radnog mjesta ima i osoba koja se samozapošljava. Osnovica za obračun troškova prilagodbe radnog mjesta iznosi 80% mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja.

Trošak prilagodbe iz stavka nadoknađuje se u visini stvarnih troškova prilagodbe, ali najviše do 50 osnovica i, za jednu osobu s invaliditetom.

Rok za podnošenje zahtjeva za prilagodbu radnog mjesta teče od 01. travnja do 30. lipnja u tekućoj godini za iduću godinu.

Poslodavac koji osobi s invaliditetom za koju su odobrena sredstva za prilagodbu radnog mjesta otkáže radni odnos prije isteka 24 mjeseca od dana kada su sredstva odobrena obvezan je u roku od 3 mjeseca zaposliti drugu osobu s invaliditetom ili vratiti razmjerni dio odobrenih sredstava za onoliko koliko je manje od 24 mjeseca osoba s invaliditetom bila zaposlena. Poslodavac nije dužan vratiti odobrena sredstva ako je osobi s invaliditetom prestao radni odnos zbog skrivljenog ponašanja, otkazivanja ugovora o radu od strane radnika kao i u slučaju izvanrednog otkaza.

- Sredstva za prilagodbu uvjeta rada-tehnička prilagodba

Poslodavac koji u radni odnos zaposli osobu s invaliditetom, kojoj je zbog vrste i težine invaliditeta potrebno prilagoditi uvjete rada u smislu tehničke prilagodbe radnog mjesta, ima pravo na naknadu troškova prilagodbe uvjeta rada za tu osobu. Pravo na naknadu troškova prilagodbe uvjeta rada ima i osoba koja se samozapošljava. Osnovica za obračun troškova prilagodbe radnog mjesta iznosi 80% mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja utvrđene.

Trošak prilagodbe nadoknađuje se u visini stvarnih troškova prilagodbe, ali najviše do 50 osnovica, za jednu osobu s invaliditetom. Rok za podnošenje zahtjeva za prilagodbu uvjeta rada teče od 01. travnja do 30. lipnja u tekućoj godini za iduću godinu.

Poslodavac koji osobi s invaliditetom za koju su odobrena sredstva za prilagodbu radnog mjesta otkáže radni odnos prije isteka 24 mjeseca od dana kada su sredstva odobrena obvezan je u roku od 3 mjeseca zaposliti drugu osobu s invaliditetom ili vratiti razmjerni dio odobrenih sredstava za onoliko koliko je manje od 24 mjeseca osoba s invaliditetom bila zaposlena. Poslodavac nije dužan vratiti odobrena sredstva ako je osobi s invaliditetom prestao radni odnos zbog skrivljenog ponašanja, otkazivanja ugovora o radu od strane radnika kao i u slučaju izvanrednog otkaza.

- Kreditna sredstva po povoljnijim uvjetima namijenjena kupnji strojeva, opreme, alata ili pribora potrebnog za zapošljavanje osobe s invaliditetom

Poslodavac i osoba koja se samozapošljava koja je korisnik namjenskog kredita za kupnju strojeva, opreme, alata ili pribora potrebnog za samozapošljavanje odnosno zapošljavanje osobe s invaliditetom ima pravo na subvencioniranje kamata najviše do 70% ugovorene kamatne stope sukladno ugovoru o kreditu s poslovnim bankom. Subvencioniranje kamata traje do otplate kredita pod uvjetom da na kupljenom stroju, opremi, alatu ili priboru radi osoba s invaliditetom, odnosno osoba koja se samozapošljava. Subvencionirane kamate isplaćuju se u iznosu koji je u proporcionalan broju osoba s invaliditetom, zaposlenima na stroju, opremi, alatu ili priboru koji je predmet kreditiranja. Pravo na subvencionirane kamate poslodavcu prestaje prestankom radnog odnosa osobe s invaliditetom a pravo na subvencionirane kamate osobi koja je samozaposlena prestaje prestankom obavljanja registrirane djelatnosti.

- Sufinanciranje troškova radnog terapeuta

Poslodavac ima pravo na sufinanciranje dijela troškova druge osobe koja pomaže u savladavanju radnog procesa (radni terapeut) osobi s invaliditetom, za razdoblje najduže od 4 mjeseca od dana zaključenja ugovora o radu.

Osnovica za obračun troškova radnog terapeuta iznosi 80% mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja.

Poslodavcu, odnosno osobi koja se samozapošljava nadoknađuje se postotak plaće koji odgovara stvarno utrošenom radnom vremenu koji mora biti obveznim sastojkom posebnog ugovora, ali najviše do 50% osnovice .

Poslodavac ima pravo na sufinanciranje troškova radnog terapeuta za efektivne sate koje je osoba s invaliditetom provela na radu.

Osnovica za obračun naknade smanjenog radnog učinka, sufinanciranja troškova osobnog asistenta, prilagodbe mjesta rada, prilagodbe uvjeta rada, te sufinanciranja troškova radnog terapeuta iznosi 80% mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja

Najniža mjesečna osnovica za obračuna doprinosa za obvezna osiguranja za 2012. godinu iznosi 2714,60 kn, a 80% te osnovice je iznos od 2171,68 kn.

Zahtjeve za sve poticaje poslodavci, odnosno osobe koje se samozapošljavaju, podnose Fondu u pismenom obliku sa svom potrebnom dokumentacijom.

4. ZDRAVSTENI SUSTAV

Pravo na bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom i fizikalnom terapijom u kući

Pravo na bolničku medicinsku rehabilitaciju stječe se, ako kod bolesti, bolesnih stanja i posljedica ozljeda koje su navedene u Popisu bolesti koji je sastavni dio Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja za bolničko liječenje medicinskom rehabilitacijom i fizikalnom terapijom u kući, postoji još jedan od sljedećih uvjeta:

- funkcionalno oštećenje određenog stupnja

- nemogućnost i neprimjerenost provođenja ambulantne rehabilitacije u specijalističkokonzilijarnoj zdravstvenoj zaštiti.

Pravo na provođenje fizikalne terapije u kući ostvaruje se iznimno u slučaju kada je osoba potpuno nepokretna, odnosno teško pokretna zbog:

- neuroloških bolesti
- reumatskih bolesti
- politraume i traume
- kompliciranih kirurških i ortopedskih zahvata
- ostalih stanja koja za svaki slučaj posebice utvrđuje ovlašteni doktor Zavoda.

Ukoliko postoje sljedeće kontraindikacije ne može ostvariti pravo na bolničku medicinsku rehabilitaciju, odnosno fizikalnu terapiju u kući:

- a) febrilna stanja, akutne zarazne bolesti, teški psihički poremećaji te patološka trudnoća
- b) imobilizacija kod koje nije moguće provoditi rehabilitacijsko liječenje
- c) komplicirani tijekom koronarne bolesti, kardijalna dekompenzacija, ne podnošenje ergometrijskog opterećenja od 50 W tj. 300 Kpm, odnosno 2.0 METT-a, teški poremećaj srčanog ritma, ehografski utvrđeno povećanje kavuma lijeve klijetke preko 6 cm, te kardiovaskularne teška oštećenja jetre i bubrega
- e) zloćudne bolesti u stanjima egzacerbacije i dekompenzacije.

Popis bolesti sadržava sljedeće podatke:

- šifru bolesti, bolesnih stanja i posljedica ozljeda prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti i srodnih zdravstvenih problema,
- dijagnozu bolesti, bolesnih stanja i ozljeda
- odgovarajuću specijalnost doktora koji predlaže bolničku medicinsku rehabilitaciju,
- medicinsku dokumentaciju (prethodne dijagnostičke i terapijske postupke)
- uvjete odobravanja bolničke medicinske rehabilitacije.

Način ostvarivanja prava

Prijedlog za početnu bolničku medicinsku rehabilitaciju daje odjelni doktor specijalist odgovarajuće specijalnosti bolnice za liječenje akutnih bolesti, u kojoj se osigurana osoba liječi.

Prijedlog za održavajuću medicinsku rehabilitaciju daje izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite na osnovi mišljenja i nalaza doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti.

Prijedlog za provođenje fizikalne terapije u kući daje izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite na osnovi mišljenja i nalaza doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti, koje je dano nakon izvršenog specijalističkog pregleda u bolničkoj, odnosno specijalističko-konzilijarnoj zdravstvenoj ustanovi odnosno specijalističkoj ordinaciji.

Kada se za davanje prijedloga koristi Barthelov indeks, njegova vrijednost mora biti manja od 80 kako bi osoba ostvarila pravo na medicinsku rehabilitaciju.

Odobrenje za početnu i održavajuću bolničku medicinsku rehabilitaciju i fizikalnu terapiju u kući daje ovlašteni doktor Zavoda.

Ovlašteni doktor Zavoda može osiguranoj osobi uskratiti suglasnost za bolničku medicinsku rehabilitaciju kada ocijeni da ne postoji medicinska opravdanost ili postoje kontraindikacije za njeno provođenje te uskratiti odobrenje, odnosno ne odobriti fizikalnu terapiju u kući, kada ocijene da ne postoji opravdanost za njezino provođenje.

Ovlašteni doktor Zavoda prema sjedištu specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju produžuje medicinsku rehabilitaciju na prijedlog odjelnog doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti.

Trajanje medicinske rehabilitacije

Početna bolničku medicinsku rehabilitaciju provodi se u specijalnim bolnicama za medicinsku rehabilitaciju, a odobrava se u pravilu u trajanju od 21 dan, svakodnevno tijekom cijelog radnog tjedna.

Održavajuća bolničke medicinske rehabilitacije kod kroničnih bolesti i stanja, odobrava se u trajanju do najduže 21 dan. Osigurana osoba može samo jedanput u istoj kalendarskoj godini ostvariti pravo na održavajuću bolničku medicinsku rehabilitaciju zbog iste bolesti.

Kada se u specijalnim bolnicama za medicinsku rehabilitaciju provodi program "mama-dijete" on traje u pravilu 10 dana četiri puta godišnje.

Bolnička medicinska rehabilitacija kod dijagnoze "coma cerebri vigile" traje u pravilu do 6 mjeseci, a može i dulje prema prijedlogu odjelnog doktora i uz suglasnost ovlaštenog doktora, nadležnog prema sjedištu specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju.

Ako se uz rehabilitaciju provodi i redovito osmogodišnje školovanje, ovlašteni doktor Zavoda može dati suglasnost za medicinsku rehabilitaciju i skrb u trajanju jednog polugodišta.

Produženje trajanja fizikalne terapije u kući:

Fizikalna terapija u kući osigurane osobe može trajati najdulje 15 dana (15 dolazaka), a može se produljiti za daljnjih 15 dana (15 dolazaka), na prijedlog doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti nakon izvršenog pregleda osigurane osobe.

Moguće je dodatno produljenje u iznimnim slučajevima, prema prijedlogu doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti, uz odobrenje ovlaštenog doktora Zavoda.

Kada se radi o teškom, odnosno vrlo složenom zdravstvenom stanju, osiguranoj osobi se može odobriti provođenje fizikalne terapije u kući kroz najviše 45 dana (45 dolazaka) u jednom odobrenju, prema dijagnozama utvrđenim u Popisu bolesti.

U slučaju potrebe dugotrajnog provođenja fizikalne terapije u kući osigurane osobe prema dijagnozama navedenih u Popisu bolesti kao i kod osiguranih osoba s prirođenim malformacijama i deformacijama živčanog sustava (Q00-Q07) i mišićno koštanog sustava (Q65-Q79) fizikalna terapija u kući može se odobriti u trajanju od godine dana u jednom odobrenju, uz obvezu ovlaštenog doktora Zavoda da najmanje jednom u tri mjeseca provjeri opravdanost nastavka provođenja fizikalne terapije u kući. U tim slučajevima na osnovi prijedloga doktora specijalista odgovarajuće specijalnosti, koji je ponovno pregledao osiguranu osobu, može se uz odobrenje liječničkog povjerenstva Zavoda dodatno produljiti fizikalna terapija u kući.

Osiguranoj osobi nezadovoljnoj mišljenjem, nalazom i ocjenom ovlaštenog doktora Zavoda, kojom je osiguranoj osobi odobreno ili uskraćeno odobrenje za provođenje bolničke medicinske rehabilitacije, odnosno fizikalne terapije u kući osigurane osobe, područni ured Zavoda nadležan prema mjestu njezinog prebivališta, odnosno boravka, odnosno područni ured Zavoda prema sjedištu ugovorne specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju izdat će na njezin zahtjev pisano rješenje.

Zdravstvena njega u kući

Provodi se u svrhu poboljšanja zdravstvenog stanja i sprečavanja njegovog pogoršanja i uključuje poduku korisnika i članova njegove obitelji o provođenju postupaka zdravstvene njege.

Uvjeti i način ostvarenja:

Osigurana osoba ostvaruje pravo na zdravstvenu njegu na osnovi utvrđenih sljedećih stanja:

- nepokretnosti ili teške pokretnosti (osigurane osobe koje za kretanje trebaju pomoć druge osobe ili koriste pomagala za kretanje)
- kronične bolesti u fazi pogoršanja ili komplikacije, uz uvjet da izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite u djelatnosti opće/obiteljske medicine, odnosno zdravstvene zaštite

predškolske djece istodobno provodi liječenje u kući, te da indicira i potrebu provođenja zdravstvene njege

- prolaznih ili trajnih zdravstvenih stanja kod kojih nije moguće samozbrinjavanje
- nakon složenijih operativnih zahvata koji zahtijevaju previjanje i njegu rane, te skrb za stome
- kod osigurane osobe u terminalnoj fazi bolesti.

Zdravstvenu njegu propisuje izabrani doktor ovisno o stupnju zahtjevnosti zdravstvene njege (minimalna, pojačana, opsežna i njega izrazito teškog bolesnika ili bolesnika u terminalnoj fazi bolesti i dodatni postupci zdravstvene njege).

Provođenje zdravstvene njege može se propisati maksimalno pet puta tjedno kroz 30 dana. Iznimno se može propisati sedam puta tjedno.

Provođenje zdravstvene njege može se, iznimno propisati u trajanju od 90 dana kod najtežih bolesnika, posebno onih s definiranim trajnim stanjima, a prema dijagnozama utvrđenim u Popisu bolesti i stanja kako slijedi: Spinalna mišićna atrofija, Demijelinizirajuće bolesti središnjeg živčanog sustava, Cerebralna paraliza i ostali paralitički sindromi (hemiplegija, paraplegija, tetraplegija), Koma, Zbrinjavanje bolesnika u terminalnoj fazi bolesti, Ovisnost o respiratoru.

Kod navedenih dijagnoza i kod osoba s prirođenim malformacijama i deformacijama, (MKB klasifikacija Q00-Q89) zdravstvena njega u kući može se propisati u trajanju od godine dana u jednom odobrenju.

Osoba nezadovoljna nalazom, mišljenjem i ocjenom ovlaštenog doktora Zavoda, koji je obvezan najmanje jednom u tri mjeseca provjeriti opravdanost provođenja zdravstvene njege u kući, može radi zaštite prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, u područnom uredu Zavoda, nadležnom prema mjestu njezinog prebivališta, odnosno boravka, zatražiti izdavanje rješenja u prvostupanjskom upravnom postupku.

Oslobađanje od plaćanja premije dopunskog zdravstvenog osiguranja

Dopunskim zdravstvenim osiguranjem osigurava se pokriće sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja.

Status osiguranika dopunskog zdravstvenog osiguranja može steći samo osoba obvezno zdravstveno osigurana.

Prava iz dopunskog zdravstvenog osiguranja ostvaruje osnovom potpisane ponude Zavodu za zdravstveno osiguranje je ugovora o dopunskom zdravstvenom osiguranju, temeljem koje se sklapa ugovor/polica o dopunskom zdravstvenom osiguranju.

Osiguranici koji imaju pravo na plaćanje premije na teret državnog proračuna:

1. osigurane osobe s invaliditetom koje imaju 100% oštećenja organizma, odnosno tjelesnog oštećenja prema posebnim propisima, osobe kod kojih je utvrđeno više vrsta oštećenja te osobe s tjelesnim i mentalnim oštećenjem ili psihičkom bolešću zbog kojih se ne mogu samostalno izvoditi aktivnosti primjerene životnoj dobi sukladno propisima o socijalnoj skrbi, temeljem rješenja nadležnog tijela kojim im je taj status priznat.
2. osigurane osobe darivatelji dijelova ljudskog tijela u svrhu liječenja,
3. osigurane osobe dobrovoljni davatelji krvi s više od 35 davanja (muškarci), odnosno s više od 25 davanja (žene), temelju potvrde Hrvatskog crvenog križa ili Hrvatskog zavoda za transfuzijsku medicinu o broju darivanja krvi,
4. osigurane osobe redoviti učenici i studenti stariji od 18 godina, na osnovi potvrde nadležne

obrazovne ustanove o redovnom školovanju, odnosno studiranju.

6. oslobađaju se članovi obitelji smrtno stradaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, članovi obitelji zatočenoga ili nestaloga hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata, HRVI iz Domovinskog rata i

7. hrvatski branitelji iz Domovinskog rata s utvrđenim oštećenjem organizma od najmanje 30%.

8. Osigurane osobe ostvaruju pravo na plaćanje premije dopunskoga zdravstvenog osiguranja iz sredstava državnog proračuna ako im ukupan prihod u prethodnoj kalendarskoj godini, iskazan po članu obitelji, mjesečno nije veći od 45,59% proračunske osnovice (prihodovni cenzus).

Osiguranik samac ima pravo na plaćanje premije ako njegov prihod u prethodnoj kalendarskoj godini nije veći od 58,31% proračunske osnovice.

Zahtjev se podnosi nadležnoj službi područnog ureda HZZO-a prema mjestu prebivališta.

U prihod se uračunava: naknada za vrijeme privremene spriječenosti za rad (bolovanje), novčana potpora sukladno Zakonu o roditeljnim i roditeljskim potporama osim jednokratne novčane potpore za novorođeno dijete, novčana naknada za slučaj nezaposlenosti, stalna pomoć, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, doplatak za pomoć i njegu, osobna invalidnina, naknada do zaposlenja, doplatak za djecu, ortopedski doplatak, opskrbinina i obiteljska invalidnina ostvareni prema posebnim propisima. Prihod se umanjuje za iznos koji na temelju propisa o obitelji član obitelji plaća za uzdržavanje osobe koja nije član te obitelji. Zahtjev za ostvarenje prava predaje se u područnom uredu Zavoda za zdravstveno osiguranje.

Ortopedska pomagala

Osigurana osoba ima pravo na:

1. proteze za ruke, proteze za noge, ortoze, ortoproteze i elektroničke uređaje, ortopedske cipele i ortopedske uloške, pomagala za kretanje, antidekubitalna pomagala, pomagala kod šećerne bolesti, pomagala za probavni sustav i stoma pomagala, pomagala za urogenitalni sustav, obloge za rane, pomagala za disanje, materijal za hemodijalizu i pritonejsku dijalizu kod kuće, očna i tiflotehnička pomagala, slušna i surdotehnička pomagala, pomagala za govor, druga pomagala i dentalna pomagala
2. popravak pomagala
3. rezervne dijelove za pomagala
4. potrošni materijal za pomagala.

Osigurana osoba ostvaruje pravo na pomagalo, rezervni dio i potrošni materijal za pomagalo, te popravak pomagala.

Vrste pomagala utvrđena su Popisom pomagala koji je sastavni dio Pravilnika o uvjetima, načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala a na osnovi medicinske indikacije. U popisu pomagala su navedeni podaci za svako pojedino pomagalo-naziv, tko ih propisuje, tko daje suglasnost, vraća li se ili ne, rok uporabe, jamstveni rok, vrijednost pomagala i drugo.

Pomagala propisuju doktori specijalisti određene specijalnosti, odnosno izabrani doktori opće/obiteljske medicine, pedijatri, ginekolozi i doktori dentalne medicine na odgovarajućoj tiskanici potvrde o pomagalu.

Ako je za ostvarivanje prava na pomagalo potrebno odobrenje ovlaštenog doktora Zavoda ili liječničkog povjerenstva za ortopedska i druga pomagala Direkcije Zavoda nadležni doktor propisuje pomagalo na odgovarajućoj tiskanici s odgovarajućom dokumenatacijom dostavlja područnom uredu Zavoda, odnosno ispostavi područnog ureda Zavoda.

Za pojedine vrste pomagala, za koja je to utvrđeno u Popisu pomagala, ispunjenje uvjeta za

njihovo ostvarivanje utvrđuje i odobrenje za pomagalo daje ovlašteni radnik Zavoda koji ovjerava potvrdu o pomagalu i dodjeljuje broj potvrde.

Iznimno se pravo na pomagala može ostvariti i ako osoba ne ispunjava propisanu medicinsku indikaciju, ako je prema prijedlogu nadležnog doktora primjena tog pomagala nužna za liječenje i rehabilitaciju osigurane osobe.

Pomagalima se podrazumijevaju pomagala izrađena po mjeri osigurane osobe, serijski proizvedena pomagala prilagođena osiguranoj osobi i serijski proizvedena pomagala. Pod pomagalom ne smatraju se ugradbeni medicinski materijali.

Osigurana osoba obvezna je Zavodu vratiti pomagalo ukoliko je propisana obveza vraćanja. Osigurana osoba ili osoba koja o njoj skrbi, odnosno osoba koja je na potvrdi o pomagalu svojim potpisom potvrdila preuzimanje pomagala, obvezna je vratiti pomagalo u roku od 30 dana od dana prestanka potrebe za pomagalom.

Za pojedina pomagala utvrđena je uvjetna obveza vraćanja pomagala, na način da je osigurana osoba obvezna vratiti pomagalo nakon prestanka potrebe za odobrenim pomagalom samo ukoliko je od dana isporuke pomagala do dana obveze vraćanja pomagala prošlo manje od polovice vremena utvrđenog kao rok uporabe pomagala.

Osoba koja ostvari pravo na novo istovrsno pomagalo obvezna je ranije odobreno pomagalo, koje podliježe obvezi vraćanja, vratiti Zavodu u roku od 15 dana od dana preuzimanja novog istovrsnog pomagala, osim za pomagala za koja je utvrđena uvjetna obveza vraćanja.

Osigurana osoba koja ne vrati Zavodu pomagalo za koje je u Popisu pomagala utvrđena obveza vraćanja, obvezna je Zavodu naknaditi štetu u visini od 20% vrijednosti (cijene) novog istovrsnog pomagala utvrđene u Popisu pomagala.

Ako osigurana osoba namjerno ili zbog nepažnje uništi, odnosno pokvari ili izgubi pomagalo gubi pravo na popravak pomagala, te ne može ostvariti pravo na novo istovrsno pomagalo do isteka propisanog roka uporabe pomagala.

Osigurana osoba ima pravo, u pravilu, na novo pomagalo ali se iznimno može se odobriti već korišteno, ali obnovljeno i servisirano pomagalo, koje ima sve odlike funkcionalnosti i kvalitete kao novo pomagalo.

Uvjeti i način ostvarenja prava

Osigurana osoba u skladu ima pravo na pomagalo ako ispunjava uvjet prethodnog obveznog zdravstvenog osiguranja u Zavodu u trajanju od najmanje 12 mjeseci neprekidno, odnosno 18 mjeseci s prekidima u posljednje dvije godine prije nastupa potrebe za pomagalom, ako međudržavnim ugovorom nije drukčije propisano.

Iznimno dijete do navršene 18. godine života, osigurana osoba sa smetnjama u duševnom i tjelesnom razvoju koja je nesposobna za samostalan život i rad, te osigurana osoba kojoj je pomagalo potrebno radi provođenja liječenja zbog priznate ozljede na radu, odnosno profesionalne bolesti ne mora ispunjavati uvjet prethodnog osiguranja u Zavodu.

Osiguranoj osobi Zavod osigurava pomagalo odgovarajućeg standarda i kvalitete u vrijednosti propisanoj u Popisu pomagala. Ako osigurana osoba kod ugovornog isporučitelja nabavi pomagalo veće vrijednosti, razliku u cijeni pomagala kao i cijeni popravka tog pomagala snosi osobno.

Osoba je obvezna sudjelovati u dijelu troškova odobrenog pomagala, rezervnog dijela pomagala i potrošnog materijala u visini 20% pune cijene pomagala u skladu sa Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Iznimno osobe koje nisu obvezne sudjelovati u dijelu troškova pomagala:

- djeca do navršene 18. godine života
- djeca osiguranika koja postanu potpuno i trajno nesposobna za samostalan život i rad sukladno posebnim propisima prije navršene 18. godine života, odnosno za vrijeme trajanja redovitog obrazovanja, imaju pravo na obvezno zdravstveno osiguranje za sve vrijeme trajanja te nesposobnosti

- djeca osiguranika koja su nakon navršene 18. godine života postala potpuno i trajno nesposobna za samostalan život i rad sukladno posebnim propisima, ako ih osiguranik uzdržava te
- osigurane osobe kojima se pomagalo propisuje u vezi liječenja zbog priznate ozljede na radu odnosno profesionalne bolesti.

Ako je odobreno obnovljeno pomagalo osoba nije obvezna sudjelovati u dijelu troškova odobrenog pomagala.

Iznos sudjelovanja u troškovima ne smije iznositi manje od 1,50 % proračunske osnovice, a za stomatološka pomagala osiguranih osoba od 18. do 65. godina starosti iznos sudjelovanja ne smije iznositi manje od 30,07 % proračunske osnovice, odnosno osiguranih osoba starijih od 65 godina manje od 15,03 % proračunske osnovice.

Ako bi iznos ukupne cijene pomagala po jednoj tiskanici potvrde o pomaganju iznosio manje od iznosa utvrđenog na taj način, osigurana osoba je obvezna platiti ukupnu cijenu.

Rok uporabe pomagala

Pomagalo se propisuje prema roku uporabe navedenom u Popisu pomagala. Osigurana osoba ostvaruje pravo na novo pomagalo kada je dosadašnje dotrajalo ili više nije funkcionalno, ali u pravilu ne prije isteka roka uporabe. Rok uporabe pomagala računa se od dana propisivanja pomagala odnosno od dana odobrenja.

Rokovi uporabe pomagala određuju se prema dobnim skupinama osiguranih osoba kako

- I. – do navršene 7. godine života
- II. – od navršene 7. do navršenih 18 godina života
- III. – iznad 18. godine života.

Iznimno za dentalna pomagala određuje se kako

- I. – do navršene 18. godine života
- II. – od navršene 18. do navršenih 65 godina života
- III. – iznad 65. godine života.

Pomagalo je dotrajalo kada trošak njegovog popravka iznosi više od 50% cijene novog pomagala, što utvrđuje posebno povjerenstvo koje imenuje rukovoditelj područnog ureda Zavoda u čijem radu sudjeluju dva radnika Zavoda, od kojih je jedan doktor medicine, te ugovorni isporučitelj koji isporučuje tu vrstu pomagala.

Osiguranoj osobi može se, iznimno unutar propisanog roka uporabe pomagala, odobriti nabava novoga istovrsnog pomagala ili njegovog dijela ako je pomagalo prema nalazu nadležnog doktora dotrajalo, odnosno postalo neuporabljivo za osiguranu osobu zbog nastalih anatomskih, fizioloških, te funkcionalnih promjena, a koje nisu posljedica nekorištenja pomagala, odnosno korištenja pomagala na nepropisan način.

Odobrenje za nabavu novog istovrsnog pomagala ili njegovog dijela daje ovlaštenu doktor Zavoda, liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda, odnosno za dentalna pomagala liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda ako su ovlaštenu za davanje odobrenja za to pomagalo prema Popisu pomagala.

Tiskanica potvrde o pomaganju vrijedi 30 dana od dana propisivanja, odnosno 30 dana od dana odobrenja te je u tom roku osigurana osoba obvezna naručiti propisano pomagalo kod ugovornog isporučitelja. Ukoliko prođe rok osoba je obvezna ponoviti postupak propisivanja pomagala. Ugovorni isporučitelj, odnosno ugovorni doktor dentalne medicine obvezan je pomagalo isporučiti odmah, odnosno najkasnije u roku od 30 dana od dana narudžbe, ako ugovorom nije drukčije utvrđeno.

Prigovor na isporučeno pomagalo

U slučaju pisanog prigovora osigurane osobe na isporučeno pomagalo ili na nemogućnost njegovog korištenja, rukovoditelj područnog ureda Zavoda osniva povjerenstvo od tri člana u sastavu: izabrani doktor kao nadležni doktor ili nadležni doktor specijalist odgovarajuće

specijalnosti, ugovorni isporučitelj spornog pomagala i radnika Zavoda, koje u izvan upravnim postupku u prisutnosti osigurane osobe, donosi konačnu ocjenu o ispravnosti, odnosno funkcionalnosti pomagala.

Ako povjerenstvo utvrdi osnovanost prigovora, ugovorni isporučitelj obavezan je otkloniti utvrđene nedostatke, a troškovi otklanjanja tih nedostataka terete onoga za koga povjerenstvo utvrdi da je odgovoran za nastali nedostatak.

Pravo na pomagala koja nisu utvrđena u Popisu pomagala

Iznimno, osigurana osoba može, na prijedlog nadležnog doktora, ostvariti pravo na pomagala koja nisu utvrđena u Popisu pomagala, a koja su se osiguranim osobama odobravala prije stupanja na snagu Pravilnika.

Prijedlog propisuje nadležni doktor (specijalist ili izabrani doktor) na tiskanici potvrde o pomagalu, a odobrava liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda.

Popravak pomagala

Potrebu popravka pomagala iz medicinskih razloga propisuje nadležni doktor na potvrdi o pomagalima.

Potrebu za popravkom pomagala iz tehničkih razloga na zahtjev osigurane osobe propisuje ugovorni isporučitelj.

Popravak pomagala odobrava ovlaštenu osobu, a za pomagala za čiju nabavu je potrebno odobrenje liječničkog povjerenstva za pomagala Direkcije Zavoda, daje liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda.

Rezervne ili ostale sastavne dijelove i potrošni materijal propisuje nadležni doktor, odnosno ugovorni isporučitelj kako je to navedeno u Popisu pomagala.

Ako rezervne ili ostale sastavne dijelove i potrošni materijal propisuje ugovorni isporučitelj, odobrenje daje liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda a ukoliko nije potrebno odobrenje ovlaštenu osobu Zavoda.

Popravak pomagala na teret sredstava Zavoda odobrava se samo nakon isteka jamstvenog roka.

Postupak za ostvarenje prava

Ovlašteni doktor Zavoda provodi medicinsku provjeru opravdanosti prijedloga i daje odobrenje za propisano pomagalo, a sve popravke pomagala za čiju nabavku je potrebno odobrenje liječničkog povjerenstva za pomagala Direkcije Zavoda, daje liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda.

Osigurana osoba kojoj je nadležni doktor uskratio pravo na propisivanje pomagala, odnosno odbio dati prijedlog pomagala, ima pravo, putem izabranog doktora, zatražiti da o njezinom pravu na pomagalo stručnomedicinsku ocjenu donese ovlaštenu osobu Zavoda, odnosno liječničko povjerenstvo za pomagala Direkcije Zavoda, ako je ono nadležno za odobrenje tog pomagala.

Osigurana osoba koja je nezadovoljna nalazom, mišljenjem i ocjenom ovlaštenog doktora Zavoda, odnosno liječničkog povjerenstva za pomagala Direkcije Zavoda ima pravo podnijeti pisani zahtjev područnom uredu Zavoda nadležnom prema mjestu svog prebivališta, odnosno boravišta za donošenje pisanog rješenja u prvostupanjskom upravnom postupku. Protiv tog rješenja osigurana osoba ima pravo žalbe Direkciji Zavoda.

Sanitetski prijevoz

Pod sanitetskim podrazumijeva se prijevoz bolesnika u svrhu pružanja zdravstvenih usluga vozilom za sanitetski prijevoz s propisanom medicinsko-tehničkom opremom za siguran prijevoz bolesnika.

Osigurana osoba ima pravo na sanitetski prijevoz do najbližeg ugovornog subjekta Zavoda i koji može pružiti traženu zdravstvenu zaštitu. Sanitetski prijevoz mogu obavljati domovi

zdravlja, ustanove za zdravstvenu skrb i zavodi za hitnu medicinu jedinice područne (regionalne) samouprave:

1. iz mjesta prebivališta, odnosno boravka u ugovornu zdravstvenu ustanovu ili ordinaciju ugovornog zdravstvenog radnika privatne prakse, odnosno iz ugovorne zdravstvene ustanove ili ordinacije ugovornog zdravstvenog radnika privatne prakse u mjesto prebivališta, odnosno boravka
2. iz jedne ugovorne zdravstvene ustanove, odnosno ordinacije ugovornog zdravstvenog radnika privatne prakse u drugu ugovornu zdravstvenu ustanovu, odnosno ordinaciju ugovornog zdravstvenog radnika privatne prakse
3. iz mjesta prebivališta, odnosno boravka u zdravstvenu ustanovu izvan područja Republike Hrvatske i natrag .

Potrebu sanitetskog prijevoza utvrđuje: izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite, doktor u ugovornoj zdravstvenoj ustanovi u kojoj se osigurana osoba liječi, odnosno ugovorni doktor privatne prakse, doktor u ugovornoj zdravstvenoj ustanovi koja provodi hitnu medicinu kod kojeg je osigurana osoba u postupku liječenja i ovlašteni doktor Zavoda.

Pravo na naknadu troškova prijevoza u svezi s korištenjem prava na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja

Osiguranoj osobi pripada pravo na naknadu troškova prijevoza ako je zbog korištenja zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja upućena iz mjesta svoga prebivališta, odnosno boravka u ugovornu zdravstvenu ustanovu, odnosno kod ugovornog zdravstvenog radnika privatne prakse ili ugovornom isporučitelju ortopedskih i drugih pomagala u drugo mjesto pod sljedećim uvjetima:

1. da je udaljenost od mjesta polaska do mjesta upućivanja veća od 50 kilometara
2. da u bližoj ugovornoj zdravstvenoj ustanovi, odnosno ordinaciji ugovornog doktora privatne prakse nema ugovorene djelatnosti za traženu vrstu zdravstvene zaštite, odnosno da bliži ugovorni isporučitelj ortopedskih i drugih pomagala nema ugovorenu isporuku tražene vrste pomagala
3. da je doktor medicine, odnosno dentalne medicine potvrdio na tiskanici putnog naloga da je izvršio traženi pregled, dijagnostičku pretragu ili postupak, odnosno da je ugovorni isporučitelj ortopedskih i drugih pomagala na tiskanici putnog naloga potvrdio da je izvršio uslugu uzimanja mjere za pomagalo ili isporuku, odnosno popravak pomagala.

Osigurana osoba darivalac organa, tkiva ili stanica, osigurana osoba koja hemodijalizu koristi kao kronični bubrežni bolesnik, odnosno osigurana osoba upućena na liječenje u inozemstvo rješenjem Zavoda, ima pravo na naknadu troškova prijevoza radi korištenja zdravstvene zaštite u svezi s darivanjem organa, tkiva ili stanica, provođenja hemodijalize, odnosno liječenja u inozemstvu neovisno o udaljenosti od mjesta polaska do mjesta upućivanja.

Pravo na naknadu troškova prijevoza neovisno o udaljenosti od mjesta polaska do mjesta upućivanja ostvaruje i osigurana osoba do 18. godine života.

Osigurana osoba ima pravo na naknadu troškova prijevoza do najbližeg ugovornog subjekta Zavoda koji sa Zavodom ima ugovorenu i može pružiti traženu zdravstvenu zaštitu, a ostvaruje ih na osnovi putnog naloga izdanog od izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite koji je izdao uputnicu.

Iznimno pravo na naknadu troškova prijevoza ima osigurana osoba koja ispunjava uvjete za ostvarenje prava, a koja je radi smanjenja Nacionalne liste čekanja prihvatila od strane nadležnog Ministarstva ponudenu mogućnost korištenja tražene zdravstvene zaštite kod ugovornog subjekta koji nije najbliži njezinom mjestu prebivališta.

Pod troškovima prijevoza podrazumijevaju se troškovi prijevoza javnim prijevoznim sredstvima gradskog, međugradskog, odnosno međunarodnog prometa po najnižoj cijeni i prema najkraćoj relaciji prema službenom daljinomjeru javnog prijevoznika.

Iznimno osiguranoj osobi se zbog njezinog zdravstvenog stanja prema prethodnom odobrenju nadležnog ovlaštenog doktora Zavoda, a na prijedlog izabranog doktora može odobriti korištenje skupljeg javnog prijevoznog sredstva (spavaća kola u vlaku, zrakoplov) i ima pravo na naknadu troškova u visini cijene putne karte odobrenog prijevoznog sredstva.

Pravo na naknadu troškova pripada pravnoj ili fizičkoj osobi koja je o svom trošku izvršila prijevoz i to u visini stvarnih troškova tog prijevoza.

Pravo na naknadu troškova prijevoza ima i jedna osoba koju je izabrani doktor odredio za pratioca osigurane osobe pod istim uvjetima kao i osigurana osoba za čijeg je pratioca određena.

Osiguraniku ne pripada pravo na naknadu troškova prijevoza kad zbog korištenja zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja putuje iz mjesta polaska u mjesto svog rada, ako mu za vrijeme trajanja liječenja poslodavac isplaćuje naknadu za troškove putovanja od mjesta polaska do mjesta rada i obratno ili je prema posebnim propisima oslobođena plaćanja troškova prijevoza.

Boravak s djetetom u bolnici

Pravo na cjelodnevni smještaj uz dijete, koje se nalazi na bolničkom liječenju ovisno o odgovarajućim smještajnim kapacitetima ugovorne bolničke ustanove u kojoj se dijete liječi ostvaruje osigurana osoba:

- majka djeteta pod uvjetom da je jedina prehrana djeteta majčino mlijeko, odnosno da postoji potreba dojenja djeteta, koje utvrđuje izabrani doktor djeteta, odnosno doktor ugovorne bolničke ustanove u kojoj se dijete liječi
- jedan od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju koje o tome u skladu s posebnim propisima posjeduje odgovarajuće rješenje nadležnog tijela, odnosno nalaz i mišljenje nadležnog tijela vještačenja, a na prijedlog odjelnog doktora ugovorne bolničke ustanove u kojoj se dijete liječi, bez obzira na dob djeteta.

Pravo se ostvaruje na osnovi uputnice za bolničko liječenje na kojoj se naznačuje potreba cjelodnevnog smještaja majke radi dojenja odnosno potreba cjelodnevnog smještaja roditelja uz dijete s teškoćama u razvoju.

Osigurana osoba nije obvezna sudjelovati u troškovima zdravstvene zaštite, a osiguranik koji u skladu sa Zakonom o obveznom osiguranju može ostvariti pravo na naknadu plaće, za vrijeme tog smještaja ima pravo na naknadu plaće na ime bolovanja zbog njege djeteta.

Pravo na dnevni smještaj ima osigurana osoba – jedan od roditelja

-djeteta mlađeg od 5 godina života, te

-da nalazi na bolničkom liječenju u ugovornoj zdravstvenoj ustanovi za liječenje djece oboljele od akutnih bolesti.

Roditelj djeteta s teškoćama u razvoju ostvaruje pravo dnevni smještaj bez obzira na dob djeteta.

Pravo se ostvaruje na temelju prijedloga doktora ugovorne bolničke ustanove u kojoj se dijete liječi, a na temelju uputnice koju izdaje izabrani doktor djeteta.

Za vrijeme tog smještaja osiguranik ima pravo na naknadu plaće na ime bolovanja zbog njege djeteta.

Osigurana osoba – jedan od roditelja djeteta mlađeg od 18 godina, oboljelog od maligne bolesti, koje se nalazi na bolničkom liječenju u ugovornoj bolničkoj ustanovi

(klinički bolnički centar, klinička bolnica, klinika) koja liječi djecu oboljelu od malignih bolesti ima pravo, ovisno o smještajnim kapacitetima ugovorne bolničke ustanove, na smještaj uz dijete za vrijeme njegovog bolničkog liječenja, a na osnovi iste uputnice kojom je dijete upućeno na bolničko liječenje.

Ako bolnica nema kapaciteta za smještaj roditelja, a mjesto prebivališta roditelja je udaljeno od mjesta sjedišta zdravstvene ustanove u kojoj se dijete nalazi za više od 30 kilometara, HZZO roditeljima priznaje pravo na naknadu troškova smještaja u visini dnevnice utvrđene Odlukom o visini dnevnice za službeno putovanje i visini naknade za korisnike koji se financiraju iz sredstava državnog proračuna

Osigurana osoba koja ostvaruje pravo na smještaj nije obvezna sudjelovati u troškovima zdravstvene zaštite i za vrijeme smještaja ima pravo na naknadu plaće na ime bolovanja zbog njege djeteta.

Pravo na smještaj u ugovornoj specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju može ostvariti osigurana osoba – jedan od roditelja djeteta s posebnim zdravstvenim potrebama, odnosno osoba koja o njemu skrbi, a određena je za pratitelja djeteta.

Prema prijedlogu doktora primarne zdravstvene zaštite i mišljenja doktora specijalista ovlašteni doktora Zavoda može odobriti osiguranoj osobi-jednom od roditelja ili osobi koja skrbi o djetetu:

1. kada se provodi točno određen i utvrđen programa »mama – dijete« za izobrazbu roditelja, odnosno osobe koja skrbi o djetetu, za dijete do navršene 3. godine života
2. kada je u provođenju bolničke medicinske rehabilitacije djeteta s posebnim zdravstvenim potrebama potrebna prisutnost roditelja, odnosno osobe koja skrbi o djetetu.

Iznimno se može odobriti bez potrebe prethodnog odobrenja ovlaštenog doktora Zavoda, pravo na boravak uz dijete, ovisno o odgovarajućim smještajnim kapacitetima specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju u slučajevima:

1. osigurana osoba majka djeteta pod uvjetom da je jedina prehrana djeteta majčino mlijeko odnosno da postoji potreba dojenja djeteta koji utvrđuje izabrani doktor djeteta, odnosno doktor ugovorne bolničke zdravstvene ustanove u kojoj se dijete liječi
2. osigurana osoba – jedan od roditelja djeteta s teškoćama u razvoju koje o tome u skladu s posebnim propisima posjeduje odgovarajuće rješenje nadležnog tijela, odnosno nalaz i mišljenje nadležnog tijela vještačenja.

Pravo na smještaj uz dijete za vrijeme njegova bolničkog liječenja u inozemstvu može

ostvariti: -majka djeteta čija je jedina prehrana djeteta majčino mlijeko ili ako postoji potreba dojenja ili

-jednom od roditelja ili osobi koja skrbi o djetetu mlađem od 5 godina ako to zahtijeva zdravstveno stanje djeteta.

Pravo na smještaj uz dijete koje se upućuje na liječenje u inozemstvo može se odobriti osobi koja je kao pratitelj djeteta navedena u rješenju o upućivanju djeteta na liječenje u inozemstvo na osnovi prijedloga doktora specijalista, odnosno liječničkog konzilija ugovorne zdravstvene ustanove u kojoj se osigurana osoba - dijete liječi, te nalaza, mišljenja i ocjene liječničkog povjerenstva Direkcije HZZO-a.

MOBILNOST

Osiguranje pristupačnosti

Građevine javne i poslovne namjene moraju se projektirati i graditi tako da se osobama smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad.

Građevine stambene i stambeno-poslovne namjene s deset i više stanova moraju se projektirati i graditi tako da je moguća jednostavna prilagodba građevine u najmanje jednom stanu na svakih deset stanova za pristup, kretanje, boravak i rad osobama smanjene pokretljivosti.

Pristupačnost, unapređivanje pristupačnosti i jednostavna prilagodba pristupačnosti građevina osigurava se obveznim projektiranjem i izvođenjem tih građevina na način da sadrže obvezne elemente pristupačnosti i/ili da udovoljavaju uvjetima uporabe pomagala osoba s invaliditetom.

Pristupačnost jest rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i građenju građevina, kojima se osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u tim građevinama na jednakoj razini kao i ostalim osobama;

Jednostavno prilagodljivi stan jest stan koji se po potrebi može prilagoditi u pristupačni, bez utjecaja na bitne zahtjeve za uporabljivu građevinu;

Obveze iz ovoga Pravilnika odnose se na:

- građevine javne i poslovne namjene: *građevine trgovačke, ugostiteljske i/ili turističke, građevine poštanske i/ili telekomunikacijske namjene, građevine za pružanje usluga prometa novcem i druge financijske usluge, građevine upravne i slične namjene, građevine zdravstveno-socijalne i rehabilitacijske namjene, građevine u kojoj učestalo borave osobe s invaliditetom, građevine odgojne i obrazovne namjene, građevine kulturne namjene, građevine prometne namjene, građevine športske i rekreacijske namjene, građevine zabavne namjene, građevine vjerske i sakralne namjene, građevine za izvršavanje kazne zatvorom, prostori i površine javne namjene, građevine ostale namjene*, te na građevine stambene i stambeno-poslovne namjene.
- građevine stambene i stambeno-poslovne namjene:
  1. *stambena zgrada* s deset i više stanova, isključivo stambene namjene;
  2. *stambeno-poslovna zgrada* mješovite – stambene i druge namjene, koja ima deset i više stanova.

Ako za određenu građevinu nije određen obvezni element pristupačnosti, tehničko rješenje građevine mora udovoljavati uvjetima uporabe pomagala.

Pod uvjetima uporabe pomagala osoba s invaliditetom podrazumijeva se:

- prostor potreban za kretanje osobe u invalidskim kolicima,
- prostor potreban za uporabu štapa, štaka, hodalice i
- prostor potreban za uporabu bijeloga štapa i psa vodiča.

Obvezni elementi pristupačnosti su:

A. elementi pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika- mogu se koristiti sljedeći elementi pristupačnosti: rampa, stubište, dizalo, vertikalno podizna platforma i koso podizna sklopiva platforma.

B. elementi pristupačnosti neovisnog življenja -služe sljedeći elementi pristupačnosti: ulazni prostor; komunikacije; WC; kupaonica; kuhinja; soba, učionica, radni prostor; stan; kavana i

restoran; kabina za presvlačenje; tuš kabina; ulaz u vodu na plaži i na bazenu; mjesto u gledalištu; telefon, tekstofon, faks, bankomat; električne instalacije (parlafon, prekidač za svjetlo, i zvonice, utičnica u kuhinji, ostale utičnice, izvodna ploča za električnu instalaciju); kvake na vratima i prozorima; šalter; pult; induktivna petlja ili transmisijski obroč; oglasni pano, orijentacijski plan za kretanje u građevinama i sl.

C. elementi pristupačnosti javnog prometa- služe sljedeći elementi pristupačnosti: stajalište i peron; parkirališno mjesto; javna pješačka površina; semafor; pješački prijelaz; pješački otok i raskrižje.

Dijelovi građevina javne i poslovne namjene koji se rekonstruiraju ili nastaju rekonstrukcijom moraju se projektirati i izvesti tako, da ovisno o svojoj namjeni, sadrže elemente pristupačnosti vezane za ulazni prostor i komunikacije.

Odstupanje od propisanih elemenata pristupačnosti moguće je pri rekonstrukciji građevine koja se nalazi u urbanističkoj cjelini koja je upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, koliko se ne mogu osigurati propisani elementi pristupačnosti, a da se ne naruši utvrđeno spomeničko svojstvo kulturnog dobra, uz uvjet da se za odstupanje pribavi suglasnost Ministarstva nadležnog za poslove graditeljstva.

Uz prijedlog za davanje suglasnosti prilaže se mišljenje tijela nadležnog za zaštitu kulturnih dobara o narušavanju utvrđenog spomeničkog svojstva kulturnog dobra koje bi nastalo primjenom tehničkog rješenja projektirane pristupačnosti građevine.

U dijelovima naselja i pojedinim građevinama za koje je utvrđena zaštita sukladno posebnim propisima iz područja zaštite prirode neće se primijeniti odredbe ako bi se njihovom primjenom ugrozili ciljevi propisane zaštite.

U tim slučajevima kao zamjena za elemente pristupačnosti za svladavanje visinske razlike, obvezno se koriste montažno – demontažni i drugi uređaji koji ne ugrožavaju ciljeve propisane zaštite.

Građevine javne i poslovne namjene moraju ispuniti uvjete pristupačnosti propisane ovim Pravilnikom u roku od dvije godine od dana njegovog stupanja na snagu.

Stubišta u vanjskom prostoru namijenjena javnoj uporabi moraju u roku 2 godine od stupanja na snagu pravilnika zadovoljavati sljedeće uvjete pristupačnosti:

– rub nastupne plohe stuba protuklizno i vizualno kontrastno obrađen u širini od najmanje 2 cm,

– pred prvom i iza posljednje stuba izvedeno taktilno polje upozorenja, u punoj širini stubišnog kraka, širine najmanje 40 cm s užljebljenjima okomito na smjer kretanja. Izvodi se reljefnom obradom visine do 5 mm na način da ne otežava kretanje invalidskih kolica, da je prepoznatljiva na dodir stopala ili bijelog štapa, da ne zadržava vodu, snijeg i prljavštinu, te da se lako održava.

U stambenoj zgradi nad čijim dijelovima je uspostavljeno vlasništvo posebnog dijela nekretnine na nekom njezinom suvlasničkom dijelu, primjenjuju se pravila zakona o vlasništvu koja se odnose na vlasništvo posebnih dijelova nekretnine, a supsidijarno opća pravila o suvlasništvu.

Veći popravci, dogradnja, nadogradnja, preuređenje smatraju se izvanrednim poslovima za koje je inače potrebna suglasnost svih suvlasnika. Pristanak svih suvlasnika neće biti potreban za poboljšicu kojom se na zajedničkim dijelovima i uređajima nekretnine osigurava nesmetan pristup, kretanje i rad osobama smanjene pokretljivosti, već će o tome moći odlučiti suvlasnici većinom glasova. Većina glasova računa se po suvlasničkim dijelovima, a ne po broju suvlasnika.

Pravo na pomoć za prilagodbu prostora imaju hrvatski vojni invalidi Domovinskog rata koji nisu sposobni za kretanje bez invalidskih kolica ili drugih ortopedskih pomagala i slijepi HRVI.

Zahtjev koji se prilaže ministarstvu za graditeljstvo treba sadržavati:

1. konačno rješenje o statusu HRVI,
2. nalaz liječnika specijaliste o funkcionalnom statusu HRVI,
3. dokaz o vlasništvu stana odnosno ugovor ili akt nadležnog državnog tijela temeljem kojeg se može steći vlasništvo stana ili ugovor o najmu,
4. ovjerena suglasnost vlasnika stana na izvođenje potrebne prilagodbe
5. potvrda o prebivalištu,
6. opis prilagodbe koja se traži.

Povjerenstvo odlučuje o osnovanost zahtjeva rješenjem protiv kojeg žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske u Zagrebu.

Znak pristupačnosti

Znak pristupačnosti omogućava besplatno parkiranje vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom na parkirališna mjesta koja su za tu svrhu posebno obilježena.

Pravo na znak pristupačnosti ima osoba sa

- 80 ili više posto tjelesnog oštećenja, odnosno
- osobe koje imaju oštećenja donjih ekstremiteta 60 ili više posto te
- vozilo udruge osoba s invaliditetom.

Znak pristupačnosti izdaje ured državne uprave u županiji nadležan za promet, odnosno upravno tijelo Grada Zagreba nadležno za promet.

Uz zahtjev potrebno je priložiti nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, odnosno nalaz i mišljenje drugostupanjskog liječničkog povjerenstva nadležnog za davanje nalazi i mišljenja prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ili prema Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.

Udruga osoba s invaliditetom uz zahtjev prilaže rješenje o registraciji i dokaz da su njeni članovi osobe s invaliditetom s navedenim stupnjem tjelesnog oštećenja.

Rješenje o znaku pristupačnosti izdaje se na ime osobe s invaliditetom, odnosno udruge osoba s invaliditetom za razdoblje od pet godina.

Vozila moraju biti obilježena međunarodnim znakom osoba s invaliditetom, a pravo na parkiranje može se ostvariti samo na temelju rješenja uz predočenje znaka pristupačnosti. Znak pristupačnosti važi samo kada vozilom upravlja osoba s invaliditetom ili se ta osoba nalazi u vozilu.

Parkiranje vozila osoba s invaliditetom u Gradu Zagrebu

Odlukom o organizaciji i načinu naplate parkiranja objavljenom u Službenom glasniku Grada Zagreba utvrđeno je da osobe s invaliditetom koje na vozilu imaju istaknut važeći znak pristupačnosti, imaju pravo parkirati vozilo u parkirališnim zonama naplate koja nisu posebno obilježena kao mjesta rezervirana za parkiranje vozila osoba s invaliditetom, bez plaćanja naknade najduže dva sata tijekom jednog dana.

Osobe s invaliditetom ovu pogodnost mogu ostvariti tako da u vozilu uz važeći znak pristupačnosti istaknu i naljepnicu koju izdaje organizator parkiranja, bez obzira imaju li prebivalište ili boravište u gradu Zagrebu.

Zahtjev za ostvarenje prava se predaje u Šubićevoj 40/III u Zagrebu. Potrebno je priložiti fotokopiju znaka pristupačnosti i fotokopiju rješenja na temelju kojeg je znak pristupačnosti izdan, a originale donijeti na uvid. Ostvarenje prava je besplatno, a naplaćuje se naknada za troškove izrade i izdavanje naljepnice. Naljepnica vrijedi godinu dana, a može se izdati najdulje do vremena do kojeg vrijedi znak pristupačnosti.

Osoba s invaliditetom ima pravo naljepnicu za parkiranje koristiti za jedno vozilo po svojoj želji, a ne mora biti vlasnik vozila. S obzirom da je naljepnica vezana uz registarsku oznaku vozila nije ju moguće koristiti u drugom vozilu. Naljepnica izdana za jedno vozilo može se prenijeti na drugo vozilo (drugu registarsku oznaku), što se smatra novim izdavanjem naljepnice. U tom slučaju stara naljepnica se poništava.

Oslobađanje od plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta i cestarine

Plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta prilikom registracije jednog osobnog automobila koji imaju u svom vlasništvu, odnosno koji koriste na temelju ugovora o leasingu oslobođene su:

-osobe s 80% ili više postotaka tjelesnog oštećenja, odnosno

-osobe kod kojih je utvrđeno tjelesno oštećenje koje ima za posljedicu nesposobnost donjih ekstremiteta 60% ili više postotaka.

Plaćanja cestarine za jedan osobni automobil koji imaju u svom vlasništvu, odnosno koji koriste na temelju ugovora o leasingu oslobođene su:

- osobe kod kojih je utvrđeno tjelesno oštećenje koje ima za posljedicu nesposobnost donjih ekstremiteta 80% ili više postotaka te
- HRVI sa 100% tjelesnog oštećenja te
- osobe kojima je utvrđeno tjelesno oštećenje osjetila vida od 100%.

Prava se ostvaruju na temelju rješenja koje u upravnom postupku donosi Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, na zahtjev osobe s invaliditetom.

Zahtjevu se prilaže:

- preslika prometne dozvole i knjižice vozila (iznimno, ako je zahtjev podnesen prije registracije, osoba s invaliditetom prilaže dokaz o vlasništvu osobnog automobila)
- rješenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje ili rješenje nadležnog tijela po propisima o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih

obitelji ili rješenje nadležnog tijela po propisima o posebnoj zaštiti vojnih invalida i civilnih invalida rata.

Ukoliko se iz navedenih rješenja ne može nedvojbeno utvrditi da se radi o tjelesnom oštećenju na temelju kojega se ostvaruje pravo na oslobađanje plaćanja godišnje naknade i/ili cestarine, osoba s invaliditetom zahtjevu će priložiti:

- nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, ili
- nalaz i mišljenje drugostupanjskoga liječničkog povjerenstva nadležnog za davanje nalaza i mišljenja po Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ili po Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata odnosno drugim propisima.

Pravo na oslobađanje plaćanja godišnje naknade ostvariti će se na temelju rješenja Ministarstva na način da će tijelo koje obavlja registraciju vozila, odnosno ovjerava produljenje valjanosti prometne dozvole, osloboditi osobu s invaliditetom obveze plaćanja godišnje naknade.

Pravo na oslobađanje plaćanja cestarine može se ostvariti uz predočenje potvrde/smart kartice koju izdaju Hrvatske autoceste d.o.o. i to kada upravlja osobnim automobilom koji je u njenom vlasništvu ili ga koristi na temelju ugovora o leasingu, odnosno kada se nalazi u osobnom automobilu koji je u njenom vlasništvu ili ga koristi na temelju ugovora o leasingu.

Povlastica za putovanje željeznicom i brodom

Pravo na povlasticu imaju:

- Slijepi osobe koje imaju do 10% sposobnosti vida, gluhe i gluhoslijepi osobe, osobe s mentalnom retardacijom (težom i teškom), osobe s oštećenjem organa za kretanje od najmanje 70%, kronični bubrežni bolesnici na hemodijalizi, osobe koje po posebnim propisima ostvaruju pravo na doplatu za pomoć i njegu druge osobe, djeca s teškoćama u razvoju čiji roditelji ostvaruju pravo na dopust do sedme godine djetetova života i na rad s polovicom punog radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju;
- Vojni i civilni invalidi rata.

Osobe s invaliditetom imaju pravo na povlasticu u unutarnjem putničkom prometu od 75% od redovne cijene vozne karte za četiri putovanja godišnje željeznicom ili brodom.

Korisnik povlastice ne može biti pratitelj osobe s invaliditetom tj. pratnja korisniku povlastice ne smije biti osoba s invaliditetom.

Jednim putovanjem smatra se odlazak iz polaznog mjesta u uputno mjesto i povratak nazad, a pratnja osobi s invaliditetom ima pravo na besplatnu vožnju.

Osobe s invaliditetom i njihova pratnja imaju pravo na povlasticu za prijevoz brodom i za prijevoz u prvom i drugom razredu putničkog ili brzog vlaka.

Pravo na povlasticu koristi se na temelju objave koju izdaje nadležno tijelo uprave za Grad Zagreb, odnosno nadležni županijski ured na temelju dokumentacije iz koje se vidi da se radi o osobi s invaliditetom.

Na temelju objave za besplatni ili povlašteni prijevoz, ovlašteni prijevoznik izdaje korisniku objave voznu kartu. Na poleđini objave, koja ostaje korisniku, prijevoznik upisuje mjesto i datum izdavanja karte uz potpis i pečat.

Kretanje slijepih osoba uz pomoć psa vodiča

Osposobljavanje slijepih osoba za kretanje sa psom vodičem i školovanje pasa vodiča i mobilitet provodi Hrvatska udruga za školovanje pasa vodiča i mobilitet.

Za kretanje uz pomoć psa vodiča može se osposobiti svaka slijepa osoba koja:

- je punoljetna,
- je obučena za kretanje s bijelim štapom, te
- nema drugih tjelesnih ili mentalnih oštećenja ili duševnih bolesti zbog kojih bi joj bilo onemogućeno kretanje uz pomoć psa vodiča.

Udruga poziva kandidata na osposobljavanje za korištenje psa vodiča prema redoslijedu pristiglih zahtjeva (listi čekanja), a ovisno o raspoloživim odškoloanim psima vodičima.

Program osposobljavanja traje jedan mjesec.

Osposobljavanje kandidata provodi instruktor i to sa svakim kandidatom i za njega odabranim psom vodičem pojedinačno.

Po savladanom programu osposobljavanja slijepa osoba s psom vodičem polaže ispit pred Stručnim povjerenstvom kojega osniva Udruga.

Odluka Stručnog povjerenstva je konačna i na nju se ne može ulagati prigovor.

Slijepa osoba ima pravo na korištenje psa vodiča bez naknade na temelju ugovora o dodjeli psa vodiča koji slijepa osoba sklapa s Hrvatskom udrugom za školovanje pasa vodiča i mobilitet. Protiv rješenja slijepa osoba ima pravo žalbe Ministarstvu rada i socijalne skrbi.

Na temelju odluke Stručnog povjerenstva o osposobljenosti radne jedinice Udruga donosi rješenje o pravu slijepih osoba da sa psom vodičem koristi prijevozna sredstva javnog prijevoza i ima slobodan pristup na javna mjesta te izdaje radnu iskaznicu.

Slijepa osoba sa psom vodičem ima pravo

-korištenja prijevoznih sredstava u javnom prijevozu, uključujući zadržavanje na svim prostorima koji su predviđeni za putnike,

-ne plaća voznu kartu za psa vodiča u prijevoznom sredstvu javnog prijevoza, bez obzira na smjer i dužinu puta, niti ulaznicu za psa za korištenje prostora i objekata koji su utvrđeni kao javna mjesta,

-ima pravo pristupa na javna mjesta kao što su primjerice: uredi, hoteli, restorani, banke, pošte, kazališta, koncertne dvorane, športski objekti, tržnice, prodavaonice, škole, visoka učilišta i sl,

-slijepa osoba sa psom vodičem ima pravo ulaska i korištenja čekaonica zdravstvenih ustanova i ljekarna.

Odredbe se primjenjuju na odgovarajući način i na osobe s invaliditetom u kolicima sa psom pomagačem i na trenera sa psom vodičem u školovanju.

5. POREZNE OLAKŠICE

Boravišna pristojba

Boravišnu pristojbu po svakom ostvarenom noćenju plaćaju:

1. osobe koje u turističkoj općini ili gradu u kojem nemaju prebivalište koriste uslugu smještaja u smještajnom objektu u kojem se obavlja ugostiteljska djelatnost,
2. putnici koji koriste uslugu noćenja na plovnom objektu nautičkog turizma (charter, cruising),
3. osobe koje pružaju usluge smještaja u domaćinstvu ili seljačkom domaćinstvu,
4. vlasnik kuće ili stana za odmor u turističkoj općini ili gradu, koji nije smještajni objekt u smislu ovoga Zakona, za sebe i sve osobe koje noće u toj kući ili stanu,
5. vlasnik plovila koje nije plovni objekt nautičkog turizma u smislu ovoga Zakona, za sebe i sve osobe koje noće na tom plovilu u turističke svrhe.

Boravišnu pristojbu ne plaćaju:

1. djeca do dvanaest godina starosti,
2. osobe s tjelesnim invaliditetom od 70% i većim i jedan pratitelj,
3. sudionici školskih paket aranžmana (paušalnih putovanja) odobrenih od strane školske ustanove,
4. sezonski radnici,
5. članovi uže obitelji stanovnika turističke općine ili grada,
6. putnici na putničkom brodu u međunarodnom pomorskom prometu kada se brod nalazi na vezu u luci,
7. vlasnici kuće za odmor i članovi njegove obitelji, ako je kuća za odmor izvorna stara obiteljska kuća stečena nasljeđivanjem od ostavitelja koji je imao posljednje prebivalište u turističkoj općini ili gradu, kada noće u toj kući,
8. osobe koje uslugu noćenja koriste u okviru ostvarivanja programa socijalne skrbi,
9. studenti i đaci koji nemaju prebivalište u općini ili gradu u kojem se školuju.

Boravišnu pristojbu umanjenu za 50% plaćaju:

- osobe od navršenih 12 do 18 godina starosti,
- osobe do 29 godina starosti, koje su članovi međunarodnih omladinskih organizacija, kada koriste usluge noćenja u omladinskim objektima za smještaj koji su uključeni u međunarodnu mrežu omladinskih objekata za smještaj IYHF.

Pravna i fizička osoba koja naplaćuje pružanje usluga noćenja u smještajnom objektu naplaćuje boravišnu pristojbu istodobno s naplatom pružene usluge.

PDV od 0% na pomagala

Porez na dodanu vrijednost plaća se po stopi od 0% na lijekove određene Odlukom o utvrđivanju Liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, proizvode koji se kirurškim putem ugrađuju u ljudsko tijelo - implantati (srčani zalisci, elektronski stimulatori, umjetni zglobovi, materijal za osteosintezu, stentovi, interauterini ulošci i dr.), te ostale medicinske proizvode za nadomještanje tjelesnog oštećenja ili nedostatka iz Pravilnika o ortopedskim i drugim pomagalima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, osim zubnih nadomjestaka koje isporučuju zubni tehničari i stomatolozi.

Primici bez oporezivanja

Primici koji se ne smatraju dohotkom i ne podliježu oporezivanju:

- primici od kamata na kunsku i deviznu štednju, na pologe (po viđenju i oročene) na žiroračunu, tekućem i deviznom računu koji su ostvareni od banaka, štedionica i štedno-kreditnih zadruga,
- primici od kamata po vrijednosnim papirima izdanim u skladu s posebnim zakonom,
- primici od otuđenja financijske imovine ako to nije djelatnost poreznog obveznika,
- izravne uplate premije osiguranja za dokup dijela doživotne mirovine određene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju kojeg bi osiguranik ostvario da je navršio određenu starosnu dob i/ili određeni mirovinski staž, a koje uplaćuju poslodavci za svoje radnike u vrijeme njihovog umirovljenja,
- obiteljske mirovine koje djeca ostvaruju nakon smrti roditelja prema Zakonu o mirovinskom osiguranju i Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,
- državne nagrade ustanovljene propisima koje donosi Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske, nagrade jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisane statutom tih jedinica i novčane nagrade za osvojenu medalju na olimpijskim igrama te svjetskim i europskim prvenstvima planirane za te namjene u državnom proračunu Republike Hrvatske i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- primici koje fizičke osobe ostvaruju po osnovi darovanja pravnih i fizičkih osoba, a za zdravstvene potrebe (operativne zahvate, liječenja, nabavu lijekova i ortopedskih pomagala), rješavanje kojih nije plaćeno osnovnim, dopunskim, dodatnim i privatnim zdravstvenim osiguranjem niti na teret sredstava fizičke osobe, a pod uvjetom da je darovanje, odnosno plaćanje nastalih izdataka za tu namjenu obavljeno na žiroračun primatelja dara ili zdravstvene ustanove te na temelju vjerodostojnih isprava,
- primici po posebnim propisima:

- potpore zbog zbrinjavanja ratnih invalida i članova obitelji smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata,
- socijalne potpore,
- doplatak za djecu i novčani primici za opremu novorođenog djeteta.
- primici osoba s invaliditetom, osim plaća i mirovina,
- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog elementarnih nepogoda,
- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog ratnih događaja,
- nasljedstva i darovi,
- primici od otuđenja osobne imovine,
- odštete koje nisu u svezi s gospodarstvenom djelatnošću,
- primici ostvareni na nagradnim natjecanjima ili natjecanjima, raspisanim pod jednakim uvjetima uz mogućnost sudjelovanja svih osoba i igrama na sreću prema posebnom zakonu,
- novčani dodaci uz mirovinu koje umirovljenicima isplaćuju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, na temelju svojih općih akata i za koje su sredstva planirana u proračunima tih jedinica,
- potpore koje djeci u slučaju smrti roditelja isplaćuju ili daju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na temelju svojih općih akata te pravne i fizičke osobe,
- primici po osnovi osiguranja stvari, odgovornosti, života i imovine.

Primici na koje se ne plaća porez na dohodak

Porez na dohodak ne plaća se na:

1. naknadu razlike plaće za vrijeme vojne službe u Oružanim snagama Republike Hrvatske,
2. naknadu plaće pripadnicima civilne zaštite i drugim osobama za djelatnost u okviru civilne zaštite i zaštite od elementarnih nepogoda,
3. naknadu plaće za vrijeme privremene nezaposlenosti i spriječenosti za rad isplaćenu na teret sredstava obveznih osiguranja,
4. nagrade učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja do propisanog iznosa,
5. nagrade učenicima i studentima osvojene na natjecanjima u okviru obrazovnog sustava i organiziranim školskim i sveučilišnim natjecanjima,

6. primitke učenika i studenata na redovnom školovanju za rad preko učeničkih i studentskih udruga, po posebnim propisima, a do propisanog iznosa,
7. naknade štete zbog posljedica nesreće na radu prema odluci suda ili nagodbi u tijeku sudskog postupka, ako je naknada određena u jednokratnom iznosu,
8. naknade i nagrade koje osuđene osobe primaju za rad u kazneno-popravnim ustanovama i domovima za preodgoj,
9. primitke radnika i fizičkih osoba od nesamostalnog rada po osnovi naknada, potpora i nagrada koje im isplaćuje poslodavac i isplatelj primitka, odnosno plaće, do propisanih iznosa,
10. primitke po osnovi naknada, potpora i nagrada osoba koje obavljaju samostalne djelatnosti i drugih djelatnosti koje se oporezuju na način propisan za samostalnu djelatnost, do propisanih iznosa,
11. primitke po osnovi službenih putovanja fizičkih osoba koje ne ostvaruju primitke po osnovi nesamostalnog rada ili primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak u neprofitnim organizacijama uz naknadu, a do propisanog iznosa,
12. stipendije učenicima i studentima za redovno školovanje na srednjim, višim i visokim školama i fakultetima, ukupno do propisanog iznosa,
13. stipendije studenata za redovno školovanje na višim i visokim školama i fakultetima i poslijediplomanata te poslijedoktoranata za koje su sredstva planirana u državnom proračunu Republike Hrvatske i stipendije koje se isplaćuju, odnosno dodjeljuju iz proračuna Europske unije, uređene posebnim međunarodnim sporazumima i to studentima za redovno školovanje na visokim učilištima,
14. športske stipendije koje se prema posebnim propisima isplaćuju športašima za njihovo športsko usavršavanje, do propisanog iznosa,
15. sindikalne socijalne pomoći koje se isplaćuju iz sredstava sindikalne članarine članovima sindikata,
16. nagrade za športska ostvarenja i naknade športašima amaterima prema posebnim propisima, do propisanih iznosa,
17. premije dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja koje poslodavac uplaćuje u korist svojeg radnika, uz njegov pristanak, tuzemnom dobrovoljnom mirovinskom fondu, koji je registriran u skladu s propisima koji uređuju dobrovoljno mirovinsko osiguranje, do visine 500,00 kuna za svaki mjesec poreznog razdoblja, odnosno ukupno do 6.000,00 kuna godišnje,
18. stipendije studentima izabranima na javnim natječajima kojima mogu pristupiti svi studenti pod jednakim uvjetima, za redovno školovanje na visokim učilištima koje isplaćuju, odnosno dodjeljuju zaklade, fundacije, ustanove i druge institucije registrirane u Republici Hrvatskoj za odgojno-obrazovne ili znanstveno-istraživačke svrhe, koje djeluju u skladu s posebnim propisima, osnovane s namjenom stipendiranja,

19. primitke od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu do ukupno 12.000,00 kuna godišnje.

Povećan osobni odbitak (neoporezivi dio dohotka)

Ukupan iznos ostvarenog dohotka umanjuje za osnovni osobni odbitak u visini 2.200,00 kuna i to za svaki mjesec poreznog razdoblja za koji se utvrđuje porez.

Kod ostvarene mirovine na temelju prijašnjih uplata obveznih doprinosa za mirovinsko osiguranje i na temelju prijašnjih uplata premija osiguranja za dokup dijela mirovine na teret poslodavca, priznaje osobni odbitak u visini ukupne mirovine ostvarene u poreznom razdoblju, najmanje 2.200,00 kuna, a najviše do 3.400,00 kuna mjesečno.

Osobni odbitak uvećava se u visini:

- 0,5 osnovnoga osobnog odbitka za uzdržavane članove uže obitelji te bivšega bračnog druga za kojeg plaćaju alimentaciju,
- za uzdržavanu djecu: 0,5 osnovnoga osobnog odbitka za prvo dijete, 0,7 za drugo, 1,0 za treće, 1,4 za četvrto, 1,9 za peto, a za svako daljnje dijete faktor osnovnoga osobnog odbitka progresivno se uvećava i to za 0,6, 0,7, 0,8, 0,9, 1,0... više u odnosu prema faktoru osnovnoga osobnog odbitka za prethodno dijete,
- 0,3 osnovnoga osobnog odbitka za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom,
- 1,0 osnovnoga osobnog odbitka za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana uže obitelji i svako dijete, ako su osobe kojima je rješenjem, na temelju posebnih propisa, utvrđena invalidnost po jednoj osnovi 100% i/ili koji radi invalidnosti imaju, na temelju posebnih propisa, pravo na tuđu pomoć i njegu. U tom slučaju porezni obveznik za sebe osobno i za istu osobu koju uzdržava ne može koristiti osobni odbitak iz prethodne točke.

Uzdržanim članovima uže obitelji i uzdržavanom djecom smatraju se fizičke osobe čiji oporezivi primici, primici na koje se ne plaća porez i drugi primici koji se ne smatraju dohotkom, ne prelaze iznos peterostruko osnovnoga osobnog odbitka godišnjoj razini.

Iznimno pri utvrđivanju prava na osobni odbitak za uzdržavane članove uže obitelji i djecu ne uzimaju se u obzir primici prema posebnim propisima po osnovi socijalnih potpora, doplatka za djecu, potpora za novorođenče, odnosno primitaka za opremu novorođenog djeteta i obiteljskih mirovina nakon smrti roditelja.

Uzdržavani članovi obitelji mogu biti:

-djeca koju roditelji, skrbnici, usvojitelji, poočimi i pomajke uzdržavaju. Djecom se smatraju i djeca nakon završetka redovnog školovanja do prvog zapošljavanja ako su prijavljena Hrvatskom zavodu za zapošljavanje.

-članovi uže obitelji: bračni drug poreznog obveznika, roditelji poreznog obveznika i roditelji njegovoga bračnog druga, preci i potomci u izravnoj liniji, maćehe odnosno očusi koje punoljetno pastorče uzdržava, bivši bračni drugovi za koje porezni obveznik plaća alimentaciju i punoljetne osobe kojima je porezni obveznik imenovan skrbnikom prema posebnom zakonu.

Osobama s invaliditetom u smislu Zakona o porezu na dohodak smatraju se fizičke osobe – porezni obveznik i/ili uzdržavani članovi njegove uže obitelji i uzdržavana djeca kojima je rješenjem donesenim prema propisima o mirovinskom osiguranju, zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, socijalnoj skrbi, odgoju i obrazovanju te prema drugim posebnim propisima utvrđena invalidnost ili tjelesno oštećenje.

Osobni odbitak može se uvećati:

-za iznose plaćene za obvezno zdravstveno osiguranje ako porezni obveznik nije drukčije osiguran, do visine propisanoga obveznog doprinosa za zdravstveno osiguranje.

-za darovanja dana u tuzemstvu u naravi i u novcu doznačenim na žiroračun, a u kulturne, odgojno-obrazovne, znanstvene, zdravstvene, humanitarne, športske i vjerske svrhe, udrugama i drugim osobama koje te djelatnosti obavljaju u skladu s posebnim propisima, do visine 2% primitaka za koje je u prethodnoj godini podnesena godišnja porezna prijava i utvrđen godišnji porez na dohodak. Iznimno će se uvećati za darovanja dana iznad propisane visine, pod uvjetom da su dana prema odlukama nadležnih ministarstava o provedbi i financiranju posebnih programa i akcija, ali ne i za redovnu djelatnost primatelja darovanja.

Ukoliko osobe imaju prebivalište i borave na područjima posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima utvrđenim posebnim zakonima osnovni osobni odbitak utvrđuje se u visini:

1. 3.840,00 kuna mjesečno, za porezne obveznike koji imaju prebivalište i borave na području posebne državne skrbi prve skupine,
2. 3.200,00 kuna mjesečno, za porezne obveznike koji imaju prebivalište i borave na području posebne državne skrbi druge skupine,
3. 2.400,00 kuna mjesečno, za porezne obveznike koji imaju prebivalište i borave na području posebne državne skrbi treće skupine i brdsko-planinskim područjima.

U tim slučajevima osobni odbitak za uzdržavane članove uže obitelji i djecu uvećat će se: -primjenom faktora 0,5 osnovnoga osobnog odbitka i faktora za uzdržavanu djecu ako uzdržavani članovi uže obitelji i djeca imaju prebivalište i borave na područjima posebne državne skrbi ili imaju prebivalište i borave na brdsko-planinskim područjima,

-primjenom faktora 0,3 i 1,0 osnovnoga osobnog odbitka za vlastitu invalidnost i/ili invalidnost uzdržavanih članova uže obitelji i/ili djece, ako imaju prebivalište i borave na područjima posebne državne skrbi ili ako imaju prebivalište i borave na brdsko-planinskim područjima.

Osobe koje imaju status hrvatskoga ratnoga vojnog invalida iz Domovinskog rata, ne plaćaju porez na dohodak od nesamostalnog rada i mirovina razmjerno stupnju utvrđene invalidnosti.

Članovi obitelji smrtno stradalog, zatočenog ili nestalog hrvatskog branitelja iz Domovinskog rata ne plaćaju porez na dohodak od obiteljske mirovine odnosno novčane naknade u visini obiteljske mirovine ostvarene prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Carinske povlastice

Predmeti za potrebe osoba s invaliditetom

Od plaćanja carine oslobođeni su predmeti, uređaji, instrumenti i aparati, posebno izrađeni i prilagođeni za osobnu uporabu, kao i obrazovanje, znanstveni i kulturni razvoj, socijalnu integraciju, te profesionalnu i drugu rehabilitaciju slijepih i slabovidnih, gluhih i nagluhih, dijaliziranih i transplantiranih bubrežnih bolesnika, te mentalno ili fizički hendikepiranih osoba.

Oslobođenje od plaćanja carine može se primijeniti kada je uvoznik/korisnik:

- osoba s invaliditetom radi osobne uporabe odnosnih predmeta, te
- organizacija, ustanova, te udruženje registrirano za pružanje pomoći, te profesionalnu i drugu rehabilitaciju osoba s invaliditetom.

Posebno izrađeni predmeti su predmeti koji omogućavaju osobama s invaliditetom kompenzaciju svojih fizičkih ili mentalnih nedostataka, ili im omogućavaju ponovnu uspostavu njihovih društvenih aktivnosti, a ujedno, zahvaljujući svojoj konstrukciji i naknadnoj adaptaciji, posjeduju tehničke karakteristike koje ih, u normalnim okolnostima, čine uporabivim isključivo za osobe s invaliditetom.

Od plaćanja carine oslobođeni su i rezervni dijelovi, komponente ili pribor, te potrošni materijal posebno namijenjen navedenim predmetima, te alati za održavanje, kalibraciju ili popravak tih artikala, uz uvjet da se uvoze zajedno s navedenim predmetima, ili naknadno ukoliko su sami predmeti već uvezeni uz oslobođenje od plaćanja carine.

Uz pisani zahtjev nadležnoj carinarnici podnosi se:

- akt o registraciji organizacije, ustanove ili udruženja za pružanje pomoći, ili profesionalnu i drugu rehabilitaciju,
- pisana izjava da je uvezena roba isključivo namijenjena uporabi, odnosno za pružanje pomoći i rehabilitaciju osoba s invaliditetom, te
- potvrda Hrvatske gospodarske komore da se odnosna roba ne proizvodi u Republici Hrvatskoj.

Kada predmete uvoze neposredno osobe s invaliditetom, uz pisani zahtjev za ostvarivanje oslobođenja podnose odgovarajuću medicinsku dokumentaciju o svojem statusu, te potvrdu Hrvatske gospodarske komore da se odnosna roba ne proizvodi u Republici Hrvatskoj.

Kod uvoza rezervnih dijelovi, komponenta ili pribora, te potrošnog materijala posebno podnosi se preslik carinske deklaracije o puštanju u slobodan promet predmeta iz stavka 1. ovoga članka.

Oslobođenje od plaćanja carine osobnih automobila osoba s invaliditetom

Oslobođeni su od plaćanja carine osobni automobili, koji se uvoze u svrhu osobne uporabe od strane osoba s invaliditetom:

a) osoba s 80% ili više tjelesnog oštećenja donjih ekstremiteta, odnosno oštećenja hrptenjače ili centralnoga živčanog sustava, koje ima za posljedicu oštećenje funkcije donjih ekstremiteta, te

b) osoba sa 100% tjelesnog oštećenja nastalog zbog:

- oštećenja donjih i drugih ekstremiteta,
- oštećenja funkcije bubrega (dijalizirani bolesnici),
- oštećenja vida (slijepe osobe), te
- tetraplegijskih ili paraplegijskih bolesti.

Uvjeti za ostvarenje prava:

a) osoba s invaliditetom ima važeću vozačku dozvolu za upravljanje osobnim automobilom, ili

b) ukoliko osoba s invaliditetom ne ispunjavaju zdravstvene uvjete za izdavanje vozačke dozvole za upravljanje osobnim automobilom, ako se druga osoba obveže, da će u okviru skrbi za invalidnu osobu i za njezine potrebe upravljati tim automobilom, i to:

- članovi uže obitelji korisnika oslobođenja od plaćanja carine (bračni drug, roditelji i djeca) koji s korisnikom oslobođenja žive u zajedničkom kućanstvu, ili
- druge osobe (najviše dvije), kojima je temeljem propisa ili rješenjem tijela nadležnog za socijalnu skrb povjerena skrb korisnika oslobođenja.

Rješenje o oslobođenju od plaćanja po zahtjevu korisnika oslobođenja nadležna carinarnica.

Oslobođenje od plaćanja carine je razmjerno postotku tjelesnog oštećenja. Može se ostvariti jednom u pet godina do 100.000 kn carinske vrijednosti osobnog automobila koji se uvozi, a ako carinska vrijednost premašuje tu svotu, na razliku vrijednosti obračunava se i plaća carina.

Stupanj tjelesnog oštećenja kao uvjeta za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja carine utvrđuje se primjenom odredbi o vrstama i stupnju tjelesnog oštećenja utvrđenih propisima o mirovinskom osiguranju, odnosno propisima o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata, a na temelju pisanog nalaza i mišljenja ovlaštenog vještaka, koji obavlja poslove vještačenja pri ostvarivanju prava prema propisima o mirovinskom osiguranju, odnosno po propisima o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.

Uz pisani zahtjev prilaže se:

- a) pisani nalaz i mišljenje ovlaštenog vještaka o vrsti i stupnju tjelesnog oštećenja,
- b) važeća vozačka dozvola osobe s invaliditetom ili

pisana izjava korisnika oslobođenja i osoba koje će biti ovlaštene upravljati osobnim automobilom, ovjerena po javnom bilježniku i ovjerena preslika važeće vozačke dozvole tih osoba i akt nadležnog tijela o povjeravanju skrbi o korisniku oslobođenja je takav akt donesen.

Osobe ovlaštene upravljati vozilom na temelju rješenja carinarnice nadležne podnose tijelu državne uprave nadležnom za registraciju motornih vozila radi upisa napomena:

-u knjižici vozila da se radi o vozilu osobe s invaliditetom i da postoji zabrana otuđenja 5 godina i

-u prometnoj dozvoli vozila da se radi o vozilu osobe s invaliditetom, ime i prezime i serijski broj vozačke dozvole osoba ovlaštenih za upravljanje vozilom.

6. OSTALA PRAVA I PRAVNI ODNOSI

UGOVOR O DOŽIVOTNOM UZDRŽAVANJU

Ugovorom o doživotnom uzdržavanju obvezuje se jedna strana (davatelj uzdržavanja) da će drugu ugovornu stranu ili treću osobu (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga strana izjavljuje da mu daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja.

Ugovor se sklapa se u pismenom obliku i mora biti ovjeren od suca nadležnog suda ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta.

Ako je predmet ugovora nekretnina, pokretnina ili neko pravo za koje se vodi kakav javni upisnik, davatelj uzdržavanja ovlašten je zatražiti zabilježbu toga ugovora u zemljišnu knjigu odnosno javni upisnik. Ako nije drukčije ugovoreno, ugovorom o doživotnom uzdržavanju obuhvaćene su i sve pripadnosti stvari ili prava koji su predmet toga ugovora.

Davatelj uzdržavanja ne odgovara poslije smrti primatelja uzdržavanja za njegove dugove, ali može se ugovoriti da će on odgovarati za one njegove dugove koji postoje u trenutku sklapanja ugovora prema određenim vjerovnicima.

Umre li davatelj uzdržavanja prije primatelja uzdržavanja, njegova prava i obveze iz ugovora prelaze na nasljednike ali samo ako oni na to pristanu. Ne pristanu li na produženje ugovora o doživotnom uzdržavanju, ugovor se raskida, a oni nemaju pravo zahtijevati naknadu za prije dano uzdržavanje. Nasljednici će imati pravo zahtijevati od primatelja uzdržavanja naknadu za primljeno uzdržavanje ako nisu u stanju preuzeti ugovorne obveze.

Ugovorne strane mogu sporazumno raskinuti ugovor o doživotnom uzdržavanju i nakon što je počelo njegovo ispunjavanje.

Svaka strana može zahtijevati od suda da raskine ugovor ako prema ugovoru o doživotnom uzdržavanju strane žive zajedno, pa se njihovi odnosi toliko poremete da zajednički život postane nepodnošljiv ili ako druga strana ne ispunjava svoje obveze.

Sud može pravo primatelja uzdržavanja preinačiti u doživotnu rentu ako to odgovara objema ugovornim stranama.

Raskidom ugovora obje su strane oslobođene svojih obveza, osim obveze na naknadu štete.

Ako je jedna strana ispunila ugovor potpuno ili djelomično, ima pravo na povrat onoga što je dala. Svaka strana duguje drugoj naknadu za koristi koje je u međuvremenu imala od onoga što je dužna vratiti, odnosno nadoknaditi.

Strana koja vraća novac dužna je platiti zatezne kamate od dana kad je isplatu primila.

Ako postoje razlozi ništetnosti –poslovna nesposobnost stranaka, nevaljanost i nesuglasnost očitovanja volje, nemogućnost, nedopuštenost, neodređenost, odnosno neodredivost činidbe, nepostojanje i nedopuštenost osnove, te kad je to propisano nedostatak potrebnog oblika-pravni poslovi koji ne proizvode pravne učinke koje bi, da su valjani, trebali proizvesti smatra se da ugovor ne postoji i ne proizvodi pravne učinke.

Poništaj ugovora

Ugovor je pobojan kad ga je sklopila strana ograničeno poslovno sposobna, kad je pri njegovu sklapanju bilo mana volje te kad je to zakonom ili posebnim propisom određeno.

Ograničena poslovna sposobnost je razlog pobjonosti samo u slučaju kad ograničeno sposobna osoba sklapa pravni posao bez odobrenje svojeg zakonskog zastupnika, a takvo odobrenje ni naknadno ne uslijedi.

Mane volje koje izazivaju pobjonost: prijetnja (psihička), zabluda koja se može odnositi na: objekt ugovora; bitna svojstva objekta ugovora; osobu s kojom se sklapa ako je bitan identitet i određene osobine suugovaratelja; okolnosti koje se po običajima u prometu ili po namjeri strana smatraju odlučnim, a strana koja je u zabludi ne bi inače sklopila ugovor takva sadržaja; pobuda koja je odlučna za preuzimanje obveze kod nenaplatnog ugovora; prijevara – kad jedna strana izazove zabludu ili drugu stranu održava u zabludi s namjerom da je time navede na sklapanje ugovora.

Povreda načela jednake vrijednosti činidaba-prekomjerno oštećenje, nastaje kad u vrijeme sklapanja naplatnog pravnog posla postoji očiti nesrazmjer između činidbe i protučinidbe, a oštećena strana u vrijeme sklapanja nije znala niti morala znati za pravu vrijednost činidbe. Rok za poništaj je godina dana od sklapanja ugovora. Ugovor o doživotnom uzdržavanju se u praksi neće moći pobijati ako je vrijednost predmeta ugovora znatno veća od činjenja odnosno davanja upućenih prema osobi primatelja, odnosno zbog kratkog trajanja uzdržavanja. No sud bi trebao uzeti u obzir njegovo sklapanje s osobom za koju se s velikom vjerojatnošću moglo zaključiti, u vrijeme sklapanja ugovora, koliko će dugo osoba živjeti (npr. Teško oboljele osobe na samrti). U takvim slučajevima mogao bi se uzeti u obzir nerazmjer činidaba kao razlog za poništaj.

Pravne radnje dužnika na štetu vjerovnika-vjerovnik čija je tražbina dospjela za isplatu, može pobijati tužbom radnju svog dužnika, koja je poduzeta na njegovu štetu, ako zbog njenog izvršenja dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje tražbine.

Pobjojni ugovori proizvode pravne učinke kao i valjani, ali se mogu u određenom roku poništiti, a kad protekne rok postaju valjani-konvalidiraju. Ugovorna strana u čijem interesu je pobjonost ustanovljena može zahtijevati da se ugovor poništi.

Pravo zahtijevati poništaj pobjojnog ugovora prestaje istekom roka od jedne godine od saznanja za razlog pobjonosti, odnosno od prestanka prisile, a svakom slučaju prestaje istekom roka od tri godine od dana sklapanja ugovora. Ugovaratelj koji nije znao za djelomičnu poslovnu nesposobnost druge strane ili je znao ali ga je ta osoba prevarila da ima odobrenje svog zakonskog zastupnika može raskinuti ugovor u roku 30 dana od saznanja za

poslovnu nesposobnost, odnosno za odsutnost odobrenja zakonskog zastupnika, osim ako zakonski zastupnik prije toga ne odobri ugovor.

Kod prekomjernog oštećenja predviđen je jedinstveni objektivni rok od godinu dana, računajući od dana sklapanja pravnog posla.

Ako pobojan pravni posao bude poništen, posljedice poništenja nastupaju od dana sklapanja.

Posljedica je da ono što je ispunjeno mora se vratiti, a ako to nije moguće, ili ako se narav onoga što je ispunjeno protivi vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke.

Ugovaratelj na čijoj je strani uzrok poboynosti odgovoran je svom suugovaratelju za štetu koju trpi zbog poništaja ugovora ako ovaj nije znao ni morao znati za postojanje uzroka poboynosti ugovora.

Ako se radi o poništaju ugovora zbog ograničene poslovne sposobnosti jednog ugovaratelja, suugovaratelj može zahtijevati vraćanje samo onoga dijela ispunjenja koji se nalazi u imovini ograničeno poslovno sposobne osobe ili je upotrijebljen u njezinu korist, a i onoga što je namjerno uništeno ili otuđeno.

Ograničeno poslovno sposobna osoba odgovara za štetu nastalu poništajem ugovora ako je lukavstvom uvjerila svog suugovaratelja da je poslovno sposobna.

Posljedica poništaja je i odgovornost za štetu ugovaratelja na čijoj strani je uzrok poboynosti.

Zakon o nasljeđivanju određuje da ostavina nije ono što netko u trenutku ostaviteljeve smrti stekne na posebnom pravnom temelju. Dakle, ako je ugovorom o doživotnom uzdržavanju stečena cijela imovina primatelja, tada nema niti ostavine, pa niti nužnog dijela. Međutim, ako je ugovorom stečen dio imovine, preostali dio imovine ostavina je ostavitelja.

UGOVOR O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU

Ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju obvezuje se jedna strana (davatelj uzdržavanja) da će drugu stranu ili trećega (primatelja uzdržavanja) uzdržavati do njegove smrti, a druga se strana obvezuje da će mu za života prenijeti svu ili dio svoje imovine.

Davatelj uzdržavanja stječe stvari ili prava koji su predmet ugovora o dosmrtnom uzdržavanju kad mu, na temelju toga ugovora, te stvari ili ta prava budu preneseni na zakonom predviđeni način stjecanja.

Ako primatelj uzdržavanja daje nekretninu, može odrediti da se u njegovu korist na njoj osnuje stvarni teret uzdržavanja čime stječe stvarno pravo na nekretnini koje ga ovlašćuje da mu se na teret njezine vrijednosti ponavljano daju stvari ili čine radnje koje su sadržaj tog stvarnog tereta, a da joj za to odgovara svagdašnji vlasnik opterećene nekretnine njezinom vrijednošću. Pravo iz stvarnog tereta osnovanog u korist neke osobe ne može se prenositi s ovlaštenika na drugu osobu, ako nije drugačije ugovoreno.

Umre li davatelj uzdržavanja prije primatelja uzdržavanja, njegova prava i obveze iz ugovora prelaze na njegove nasljednike, ako oni na to pristanu.

Ne pristanu li na produženje ugovor se raskida, a oni nemaju pravo zahtijevati naknadu za prije dano uzdržavanje, te su dužni vratiti primatelju uzdržavanja ono što je na temelju toga ugovora stekao davatelj uzdržavanja.

Ako nasljednici davatelja uzdržavanja nisu u stanju vratiti ono što je na temelju ugovora o dosmrtnom uzdržavanju stekao davatelj uzdržavanja, dužne su primatelju uzdržavanja naknaditi vrijednost stečenog.

Ako nasljednici davatelja uzdržavanja nisu u stanju preuzeti ugovorne obveze, oni imaju pravo zahtijevati naknadu za uzdržavanje koje je primatelj uzdržavanja dobio od davatelja uzdržavanja, no dužni su primatelju uzdržavanja vratiti ono što je davatelj uzdržavanja stekao na temelju ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.

Na ugovor o dosmrtnom uzdržavanju na odgovarajući se način primjenjuju odredbe koje se odnose na ugovor o doživotnom uzdržavanju.

POSLOVNA SPOSOBNOST

Poslovno sposobna osoba može vlastitim očitovanjima volje stvarati pravne učinke.

Poslovna sposobnost stječe se punoljetnošću, sklapanjem braka prije punoljetnosti, a može ju steći i maloljetnik koji je postao roditelj.

Umjesto osobe koja nema poslovnu sposobnost očitovat će svoju volju njezin zakonski zastupnik ili skrbnik.

Postupak lišenja I vraćanja poslovne sposobnosti

Osobu koja zbog duševnih smetnji ili drugih uzroka nije sposobna brinuti se o osobnim potrebama, pravima I interesima ili koja ugrožava prava I interese drugih osoba, sud će u izvanparničnom postupku djelomice ili potpuno lišiti poslovne sposobnosti.

Ako je sud donio odluku o djelomičnom lišenju poslovne sposobnosti odrediti će mjere, radnje I poslove koje osoba nije sposobna samostalno poduzimati, primjerice raspolagati imovinom, plaćom ili drugim stalnim novčanim primanjima, upravljati imovinom, odlučiti o zapošljavanju, davati izjave ili poduzimati radnje koje se odnose na brak, roditeljsku skrb I druga osobna stanja. Poslove koji nisu određeni u odluci osoba djelomice lišena poslovne sposobnosti može samostalno poduzimati.

U stvarima lišenja I vraćanja poslovne sposobnosti odlučivati će sud koji je opće mjesno nadležan za osobu o kojoj se provodi postupak.

Postupak može pokrenuti sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog centra za socijalnu skrb, bračnog druga osobe o kojoj se provodi postupak, njenih krvnih srodnika u ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi do drugog stupnja.

Postupak za vraćanje poslovne sposobnosti pokrenuti će sud po službenoj dužnosti, bračni drug, krvni srodnici u ravnoj lozi, a u pobočnoj do drugog stupnja ili skrbnik uz odobrenje centra za socijalnu skrb ili osoba o kojoj će se voditi postupak vraćanja poslovne sposobnosti.

Sud će pozvati na ročište osobu koja je podnijela prijedlog za pokretanje postupka, osobu o kojoj se provodi postupak, njezinog skrbnika I centar za socijalnu skrb.

Sud će nastojati saslušati osobu o kojoj se provodi postupak. Ako se ta osoba nalazi u psihijatrijskoj ustanovi ili je smještena u socijalnu ustanovu, saslušat će se u pravilu u toj ustanovi. Sud može odustati od pozivanja I saslušavanja osobe o kojoj se provodi postupak, ako bi to za nju moglo biti štetno ili ako saslušanje nije moguće s obzirom na njezino mentalno oštećenje I zdravstveno stanje.

Osobu o kojoj se provodi postupak za lišenje poslovne sposobnosti treba, po nalogu suda, pregledati liječnik koji će o rezultatima pregleda dati pisani nalaz I mišljenje.

Sud može odustati od liječničkog pregleda ako je osoba koju bi trebalo pregledati već po odluci suda smještena u psihijatrijsku ustanovu I ako iz izvješća te ustanove proizlazi da ju je potrebno lišiti poslovne sposobnosti. Sud može odrediti da se osoba privremeno najdulje tri mjeseca smjesti u psihijatrijsku ustanovu, ako je to po mišljenju liječnika potrebno radi ocjene njezinoga psihičkog stanja I ako to nije štetno za njezino zdravlje.

Sud ne mora odluku dostaviti osobi koja se lišava poslovne sposobnosti, ako ona ne može shvatiti značenje I pravne posljedice odluke ili ako bi to bilo štetno za njezino zdravlje.

Sud može odlučiti da osoba koja je prijašnjom odlukom bila potpuno lišena poslovne sposobnosti bude samo djelomično lišena te sposobnosti (djelomično vraćanje poslovne sposobnosti), ako se za to steknu zakonski razlozi.

Ukoliko sud odbije prijedlog za potpuno ili djelomično vraćanje poslovne sposobnosti, može odlučiti da se prije isteka određenog roka koji ne može biti dulji od godine dana, ne može ponovno tražiti vraćanje poslovne sposobnosti, ako iz ishoda postupka s velikom vjerojatnošću proizlazi da za određeno vrijeme ne treba očekivati izlječenje ili znatno poboljšanje psihičkog stanja ili drugih okolnosti zbog kojih je osoba lišena poslovne sposobnosti.

Imenovanje skrbnika

Sud će po službenoj dužnosti obavijestiti centar za socijalnu skrb o odluci o lišenju poslovne sposobnosti.

Osobu koja je djelomice ili potpuno lišena poslovne sposobnosti centar za socijalnu skrb stavit će pod skrbništvo I imenovati joj skrbnika u roku od trideset dana od pravomoćnosti sudske odluke, pri čemu se primjenjuje Zakon o općem upravnom postupku.

Skrbnikom se imenuje osoba koja ima osobine I sposobnosti za obavljanje skrbništva I koja pristane biti skrbnikom.

Skrbnik ne može biti osoba:

1. koja je lišena roditeljske skrbi,
2. koja je lišena poslovne sposobnosti,

3. čiji su interesi u suprotnosti s interesima štíćenika,

4. od koje se, s obzirom na njezino ponašanje i osobine te odnose sa štíćenikom, ne može očekivati da će pravilno obavljati dužnosti skrbnika,

5. s kojom je štíćenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju,

6. s čijim je bračnim drugom štíćenik sklopio ugovor o doživotnom uzdržavanju.

Centar za socijalnu skrb donijet će odluku o roditeljskoj skrbi nakon punoljetnosti, ako osoba lišena poslovne sposobnosti ima roditelje koji pristanu i sposobni su skrbiti o punoljetnom djetetu.

Liječnik primarne zdravstvene zaštite dužan je svake tri godine na zahtjev centra za socijalnu skrb dostaviti mišljenje o stanju zdravlja štíćenika s obzirom na razlog lišenja poslovne sposobnosti.

Skrbništvo, odnosno roditeljska skrb za punoljetne osobe lišene poslovne sposobnosti prestaje kad sudska odluka o vraćanju poslovne sposobnosti postane pravomoćna.

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Pravna pomoć je način olakšavanja ostvarenja prava te pristupa sudovima i javnopravnim tijelima u Republici Hrvatskoj koja o pravima i obvezama odlučuju, na način da troškove u cijelosti ili djelomično snosi Republika Hrvatska, uzimajući u obzir njihov materijalni položaj i okolnost da ne bi mogli ostvariti prava bez ugrožavanja svojeg uzdržavanja i uzdržavanja članova svojeg kućanstva.

Pravnu pomoć moguće je odobriti u građanskim postupcima, upravnim postupcima i upravnom sporu.

Vrste pravne pomoći: -primarna pravna pomoć

-sekundarna pravna pomoć

-oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi

-oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka

- Primarna pravna pomoć obuhvaća: -pravni savjet,

-sastavljanje podnesaka pred javnopravni tijelima,

-zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima i

-pravnu pomoć u mirnom izvansudskom rješavanju sporova.

Može se odobriti u postupcima koji se odnose na: statusna prava građana; utvrđivanje prava i obaveza iz sustava socijalne skrbi, utvrđivanje prava i obaveza iz mirovinskog i/ili zdravstvenog osiguranja, iznimno u svim ostalim postupcima kada takva potreba proizlazi iz konkretnih životnih okolnosti podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva; zaštitu prava radnika pred poslodavcem.

Uvjeti za ostvarenje su: podnositelj zahtjeva sam ne raspolaže dovoljnim znanjem i sposobnošću da pravo ostvari, pravna pomoć nije osigurana po odredbama posebnog propisa i određena visina prihoda i imovine podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva.

- Sekundarna pravna pomoć obuhvaća: -pravni savjet,
-sastavljanje podnesaka u sudskim postupcima,
-zastupanje u sudskim postupcima,
-pravnu pomoć u mirnom rješenju spora,
-oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i
-oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka.

Može se odobriti u sljedećim postupcima: u svezi sa stvarnim pravima (osim zemljišnoknjižnih postupaka), radnih odnosa, obiteljskih odnosa, u ovršnim postupcima i postupcima osiguranja kada je riječ o prisilnom ostvarenju ili osiguranju koja proizlazi iz postupaka za koje se prema Zakonu može dobiti pravna pomoć, mirno rješavanje spora, iznimno i u svim ostalim sudskim postupcima kada takva potreba proizlazi iz konkretnih životnih okolnosti podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva.

Može se ostvariti pod sljedećim uvjetima: radi se o složenom postupku, podnositelj zahtjeva nema sposobnosti sam se zastupati, zahtjev nije očito neosnovan/neostvariv, prihodi i imovina podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva ostvareni do određenog iznosa i da se ne radi o obijesnom parničanju. Uključuje i oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka.

- Oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi

Djeluje od dana kada je podnesen zahtjev za odobravanje sekundarne pravne pomoći ili zahtjev za oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi I vrijedi za sve podneske I radnje za koje je nastala pristojbena obveza toga dana ili kasnije. Isto je kada sud naknadno oslobodi plaćanja sudske pristojbe kada odobrava besplatnu pravnu pomoć iz razloga pravičnosti.

Primjenjuju se odredbe koje reguliraju uvjete I postupak za ostvarivanje sekundarne pravne pomoći.

- Oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka

Primjenjuju se odredbe o uvjetima i postupku za ostvarivanje sekundarne pravne pomoći.

Uključuje I oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi.

Korisnici mogu biti hrvatski državljani, stranci na privremenom ili stalnom boravku, tražitelji azila, azilanti, stranci pod supsidijarnom ili privremenom zaštitom, djeca stranci koja su u Republici Hrvatskoj zatečena bez pratnje roditelja ili zakonskog zastupnika, stranci koji nezakonito borave i stranci na kratkotrajnom boravku koji su u postupku donošenja rješenja o protjerivanju te u postupku donošenja rješenja o napuštanju Republike Hrvatske.

Pravna pomoć odobrit će se kada imovinsko stanje podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva odgovara sljedećim uvjetima:

-da ukupni dohodak i ukupni primici podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegova kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos najniže osnovice za obračun i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja na dan podnošenja zahtjeva,

-da podnositelj zahtjeva ili punoljetni članovi njegova kućanstva ne posjeduju

1. imovinu, u novčanom ili nenovčanom obliku, osim nekretnina, koja prelazi iznos od dvadeset najnižih mjesečnih osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja, na dan podnošenja zahtjeva,

2. nemaju, osim stana ili kuće u kojoj stanuju, drugi stan ili kuću, odnosno drugu nekretninu,

3. nemaju u vlasništvu prijevozno sredstvo čija vrijednost prelazi osamnaest najnižih mjesečnih osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja,

Iznimno, pravna pomoć odobrit će se i podnositeljima zahtjeva koji ne ispunjavaju te uvjete ako bi plaćanje troškova postupka, s obzirom na stvarne ili predvidive troškove postupka, ugrozilo uzdržavanje podnositelja zahtjeva i članova kućanstva.

Pravna pomoć odobrit će se djeci, koju su roditelji i drugi obveznici uzdržavanja po odredbama zakona dužni uzdržavati, u postupcima koji se vode pred nadležnim tijelima radi ostvarivanja prava djeteta na uzdržavanje neovisno o materijalnim prihodima obitelji.

Pravna pomoć odobrit će se bez utvrđivanja imovnog stanja ako je:

a) osobi utvrđeno pravo na uzdržavanje u skladu s posebnim propisima kojima je uređeno ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi ili

b) utvrđeno pravo na opskrbninu prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.

Pri odobravanju pravne pomoći, imovno se stanje podnositelja zahtjeva utvrđuje za dvanaest mjeseci prije početka mjeseca u kojem se podnosi zahtjev. Ukupni dohodak i ukupni primici korisnika i članova njegova kućanstva, koji su ostvareni u razdoblju od dvanaest mjeseci, prije početka mjeseca u kojem se podnosi zahtjev, uzet će se u obračun u razmjernim dijelovima (1/12).

Neće se uzimati u obzir prilikom određenja imovine osobni prilagođeni automobil koji koristi osoba s invaliditetom kao ortopedsko pomagalo do vrijednosti 100.000,00 kuna.

Odobrovanje pravne pomoći odnosi se na potpuno ili djelomično osiguravanje plaćanja troškova pravne pomoći.

Pravna pomoć odobrit će se u potpunosti kada:

-podnositelj zahtjeva ostvaruje prava iz sustava socijalne skrbi i druge oblike pomoći, odnosno pravo na opskrbninu prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,

-ukupni dohodak i ukupni primici korisnika i članova njegova kućanstva iznose 50% ili manje po članu kućanstva mjesečnog iznosa najniže osnovice za obračun i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja, prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja. Svako povećanje iznosa za svakih sljedećih 10% ima za posljedicu smanjenje opsega pravne pomoći za 10%, ali ne ispod 50% utvrđenog iznosa naknade za pravnu pomoć.

Postupak za ostvarenje pravne pomoći

Zahtjev se podnosi uredu državne uprave u županiji i uredu Grada Zagreba.

Nadležni ured je ured na području čije teritorijalne nadležnosti podnositelj zahtjeva ima prebivalište ili boravište. Kada se radi o hrvatskim državljanima koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj i strancima, nadležni ured je onaj ured na području čije teritorijalne nadležnosti je sjedište suda ili upravnog tijela, odnosno pravne osobe s javnim ovlastima pred kojima podnositelj zahtjeva pokreće postupak.

Ured o zahtjevu treba odlučiti u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva. Iznimno, ako se radi o pravnoj stvari u kojoj podnositelj zahtjeva ne bi, uslijed proteka roka, nakon 15 dana mogao ostvariti pravo koje je predmet postupka, rješenje se donosi odmah, a najkasnije u roku koji podnositelju zahtjeva omogućava pravodobno poduzimanje radnji za ostvarivanje prava. Pružatelji pravne pomoći pravni savjet mogu dati i prije donošenja rješenja o zahtjevu uz obvezu da se zahtjev bez odgode dostavi nadležnom uredu.

Za podnošenje zahtjeva ne plaćaju se upravne pristojbe.

Postupak za odobravanje primarne pravne pomoći može se pokrenuti i izravnim podnošenjem zahtjeva ovlaštenim udrugama, sindikatima, pravnim klinikama i uredima državne uprave, koji će zahtjev bez odgode proslijediti nadležnom uredu radi donošenja rješenja.

Uz zahtjev potrebno je priložiti pisanu izričitu suglasnost podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva o dopuštenju uvida u sve podatke o imovini i dohotku, a ako se radi o korisniku nekog od prava iz sustava socijalne skrbi i drugih oblika pomoći ili je korisnik prava na opskrbninu prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te Zakona o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata potvrdu nadležnog centra za socijalnu skrb o vrsti i visini primljene pomoći u posljednjih dvanaest mjeseci odnosno potvrdu ili presliku pravomoćnog rješenja o opskrbnini.

Protiv rješenja nadležnog ureda podnositelj zahtjeva može u roku od 15 dana od dana dostave rješenja podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa, koje je po žalbi dužno odlučiti u roku od 8 dana.

Protiv rješenja ministarstva može se pokrenuti upravni spor.

Rješenje o odobravanju korištenja pravne pomoći doneseno za sekundarnu pravnu pomoć donosi se za postupak određene vrste i stupnja koji ne obuhvaća postupke po izvanrednim pravnim lijekovima za koje se mora zatražiti novo rješenje o odobravanju korištenja pravne pomoći.

Korisnik pravne pomoći na temelju donesenog rješenja o odobravanju korištenja pravne pomoći samostalno odlučuje o izboru pružatelja pravne pomoći, vodeći računa o ovlasti pružatelja da pruža pojedine oblike pravne pomoći.

Ako korisnik u roku od 90 dana od dana uredne dostave ne iskoristi pravo na odobrenu pravnu pomoć, ured će po službenoj dužnosti rješenje poništiti.

Kada korisnik pravne pomoći izgubi spor, odnosno ne uspije u postupku za čije vođenje mu je odobrena pravna pomoć, nije dužan nadoknaditi plaćene troškove pravne pomoći. Korisnik pravne pomoći dužan je troškove pravne pomoći isplaćene prema obračunu troškova vratiti u državni proračun ukoliko mu je u postupku odmjerena naknada troškova postupka po pružatelju odvjetniku, kada je potpuno ili djelomično uspio u postupku te mu sud dosudi

dohodak, imovinu ili primitak, osim onih koji se izuzimaju kod utvrđivanja imovnoga stanja podnositelja zahtjeva.

Korisnik pravne pomoći dužan je nadoknaditi troškove neopravdano korištene pravne pomoći i zatezne kamate.

Pružatelji pravne pomoći su odvjetnici, ovlaštene udruge, visoka učilišta te uredi državne uprave u županijama i Ured Grada Zagreba od 1.1.2013.

Zaštitu prava radnika pred poslodavcem mogu pružati samo odvjetnici i sindikati.

Udruga stječe ovlast za pružanje pravne pomoći upisom u registar udruga koje pružaju pravnu pomoć pri ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Udruga se upisuje u registar kada pruži dokaze da je osigurala pružanje pravne pomoći od strane osobe koja ima diplomski studij prava, ima položen državni stručni ili pravosudni ispit i najmanje dvije godine radnog staža u struci, odnosno znanstveno zvanje te kada pruži dokaze o uplati osiguranja od odgovornosti za štetu nanесenu stranci pružanjem pravne pomoći u visini od 50% osiguranja propisanog Zakonom o odvjetništvu.

Sindikati pružaju primarnu pravnu pomoć pod uvjetima propisanim za ovlaštene udruge i u skladu sa Zakonom o radu i Zakonom o parničnom postupku.

Pravna pomoć iz razloga pravičnosti

Pravnu pomoć iz razloga pravičnosti može odobriti sud nadležan za odlučivanje u predmetnom sporu na prijedlog stranke čiji je zahtjev za odobravanje pravne pomoći odbio nadležan ured.

Iznimno može i prije odluke ureda kada je to potrebno radi hitnosti postupka ili sprečavanja odugovlačenja postupka.

Prijedlog se može podnijeti prilikom pokretanja sudskog postupka ili tijekom sudskog postupka.

Predlagatelj je dužan prijedlogu priložiti rješenje ureda kojim je odbijen njegov zahtjev za odobravanje pravne pomoći, odrediti koju vrstu pravne pomoći traži te određeno navesti i obrazložiti razloge zbog kojih traži odobravanje pravne pomoći iz razloga pravičnosti.

Odredbe zakona koje stupaju na snagu 1.1.2013. odnose na oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka kao posebnih vrsta pravne pomoći, na donošenje rješenja kojim se djelomično odobrava korištenje pravne pomoći oslobođenjem od plaćanja sudskih pristojbi, na sadržaj rješenja o oslobođenju od plaćanja sudskih pristojbi i oslobođenju od plaćanja troškova sudskog postupka, te urede državne uprave u županijama i Ured Grada Zagreba kao pružatelje pravne pomoći.

ZAKON O SUZBIJANJU DISKRIMINACIJE

Diskriminacijom se smatra stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe, kao i osobe povezane s njom rodbinskim ili drugim vezama, na osnovi rase ili etničke pripadnosti ili boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije. Diskriminacijom se smatra i stavljanje neke osobe u nepovoljniji položaj na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnove za diskriminaciju.

Ne smatra se diskriminacijom pogodovanje osobama s invaliditetom u cilju njihove zaštite kada je takvo postupanje temeljeno na odredbama zakona, podzakonskog akta, programa i mjera.

Izravna diskriminacija je postupanje uvjetovano nekim od osnova diskriminacije kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji.

Neizravna diskriminacija postoji kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, stavlja ili bi mogla staviti osobe u nepovoljniji položaj po osnovi diskriminacije u odnosu na druge osobe u usporedivoj situaciji, osim ako se takva odredba, kriterij ili praksa mogu objektivno opravdati zakonitim ciljem, a sredstva za njihovo postizanje su primjerena i nužna.

Posebni oblici diskriminacije:

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od diskriminacijskih osnova kojim se osoba stavlja ili je bila stavljena ili bi mogla biti stavljena u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobe, a koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Spolno uznemiravanje je svako verbalno, neverbalno ili fizičko neželjeno ponašanje spolne naravi koje ima za cilj ili stvarno predstavlja povredu dostojanstva osobi, koje uzrokuje strah, neprijateljsko, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Segregacija predstavlja prisilno i sustavno razdvajanje osoba po nekoj od osnova diskriminacije.

Težim oblikom diskriminacije smatrat će se diskriminacija počinjena prema određenoj osobi po više osnova diskriminacije (višestruka diskriminacija), diskriminacija počinjena više puta (ponovljena diskriminacija), koja je počinjena kroz dulje vrijeme (produljena diskriminacija) ili koja posljedicama posebno teško pogađa žrtvu diskriminacije.

Diskriminacijom će se smatrati i propust da se osobama s invaliditetom, sukladno njihovim specifičnim potrebama, omogući:–korištenje javno dostupnih resursa,

-sudjelovanje u javnom i društvenom životu,

-pristup radnom mjestu i odgovarajući uvjeti rada, prilagodbom infrastrukture i prostora, korištenjem opreme i na drugi način koji nije nerazmjerni teret za onoga tko je to dužan omogućiti.

Svatko tko smatra da mu je zbog diskriminacije povrijeđeno neko pravo može tražiti sudsku zaštitu:

- U postupku u kojem se o tom pravu odlučuje kao o glavnom pitanju, ili
- U posebnom postupku kao zahtjev istaknut zajedno sa zahtjevom za zaštitu drugih prava o kojima se odlučuje u parničnom postupku (osim sporova o smetanju posjeda), tvrdeći da je do povrede prava došlo zbog diskriminacije. U tom slučaju primjenjuju se mjerodavna pravila za vrstu spora o kojoj je riječ, ako Zakonom o suzbijanju diskriminacije nije drukčije određeno. O postojanju diskriminacije odlučivati će se kao o prethodnom pitanju, što znači da odluka o postojanju diskriminacije neće ulaziti u izreku presude i obvezivati će sud i stranke samo u toj parnici, što znači da ukoliko tužitelj ne uspije u sporu može pokrenuti postupak gdje se o diskriminaciji odlučuje kao o glavnom pitanju.

Antidiskriminacijske tužbe mogu se odnositi na zahtjev za:

-utvrđenje diskriminacije-da sud utvrdi da je tuženik povrijedio tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je poduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje;

-zabranu ili otklanjanje diskriminacije-zabrana poduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njezine posljedice;

-naknadu štete -da se naknadi imovinska i neimovinska šteta uzrokovana povredom prava;

-objava presude, kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje, u medijima na trošak tuženika ukoliko je do povrede prava na jednako postupanje došlo posredstvom medija ili da je informacija bila objavljena u medijima, a objavljivanje presude je potrebno radi potpune naknade učinjene štete ili zaštite od nejednakog postupanja u budućim slučajevima. Pretpostavka je usvajanje tužbe za utvrđenje postojanja diskriminacije. Nakladnik medija u kojem treba presudu objaviti dužan je omogućiti objavu u skladu s izrekom presude, bez obzira na to je li u bilo kojem svojstvu bio sudjelovao u sudskom postupku.

Revizija je uvijek dopuštena.

Ako se o antidiskriminacijskoj tužbi odlučuje kao o glavnom pitanju biti će stvarno nadležan općinski sud, a kada se ističe zajedno s drugim zahtjevima za koje bi mogao biti nadležan drugi sud (npr. trgovački sud) biti će nadležan biti taj sud.

Tužitelj po svojem izboru može podnijeti tužbu bilo u sudu koji bi bio mjesno nadležan za tuženika (sud opće mjesne nadležnosti, u pravilu sud sjedišta ili prebivališta tuženika), bilo u sudu koji bi bio mjesno nadležan za tužitelja (sud mjesta u kojem tužitelj ima prebivalište ili boravište trajnije naravi), bilo u sudu mjesta gdje se dogodila šteta ili je počinjena radnja diskriminacije.

Teret dokazivanja-ukoliko tužitelj učini vjerojatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije je na suprotnoj strani osim prilikom vođenja prekršajnog i kaznenog postupka.

Žrtva diskriminacije ima pravo na naknadu štete prema propisima koji uređuju obvezne odnose.

Šteta je umanjeње nečije imovine (obična šteta), sprječavanje njezina povećanja (izmakla korist) i povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).

Obveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete.

Sud će, ukoliko se ne može uspostaviti stanje koje je bilo prije nego što je šteta nastala, uzimajući u obzir i okolnosti koje su nastupile poslije prouzročjenja štete, dosuditi naknadu u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kojem bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja.

Pri ocjeni visine izmakle koristi uzima se u obzir dobitak koji se mogao osnovano očekivati prema redovitom tijeku stvari ili prema posebnim okolnostima, a čije je ostvarenje spriječeno štetnikovom radnjom ili propuštanjem.

Pod pravima osobnosti razumijevaju se prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr.

U slučaju povrede prava osobnosti oštećenik može zahtijevati, na trošak štetnika, objavljivanje presude, odnosno ispravka, povlačenje izjave kojom je povreda učinjena, ili što drugo čime se može ostvariti svrha koja se postiže pravičnom novčanom naknadom.

U slučaju povrede prava osobnosti sud će, ako nađe da to težina povrede i okolnosti slučaja opravdavaju, dosuditi pravičnu novčanu naknadu, nezavisno od naknade imovinske štete, a i kad nje nema. Pri odlučivanju o visini pravične novčane naknade sud će voditi računa o jačini i trajanju povredom izazvanih fizičkih boli, duševnih boli i straha, cilju kojemu služi ta naknada, ali i o tome da se njome ne pogoduje težnjama koje nisu spojive sa njezinom naravi i društvenom svrhom. Obveza dopijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga.

Tijelo, organizacija, ustanova, udruga ili druga pravna osoba koja se u okviru svoje djelatnosti bavi zaštitom prava na jednako postupanje u odnosu na skupine o čijim se pravima odlučuje u postupku ima sljedeće ovlasti:

- može se, uz pristanak tužitelja, pridružiti kao umješač na strani tužitelja u tijeku cijelog postupka sve do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednoga pravnog lijeka. Umješač mora primiti parnicu u onom stanju u kakvu se nalazi u trenutku kad se umiješa u parnicu. U daljnjem tijek u parnice on je ovlašten stavljati prijedloge i poduzimati sve ostale parnične radnje u rokovima u kojima bi te radnje mogla poduzimati stranka kojoj se pridružio. Ako je umješač stupio u parnicu do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu, ovlašten je podnijeti i izvanredni pravni lijek. Parnične radnje umješača imaju za stranku kojoj se pridružio pravni učinak ako nisu u suprotnosti njezinim radnjama. Umješač ne može u odnosu na stranku kojoj se bio pridružio u prethodnom postupku tvrditi da spor, onako kako je tijekom toga postupka izložen sudu, nije pravilno riješen. Njegov prigovor istaknut u novoj parnici, da je stranka kojoj se bio pridružio pogrešno vodila spor, može biti prihvaćen samo utoliko ukoliko je on s obzirom na stanje spora u vrijeme svoga stupanja u prethodnu parnicu ili izjavama i radnjama te stranke bio spriječen poduzeti radnje koje bi dovele do povoljnijeg ishoda spora, odnosno ako takve radnje, za mogućnost čijega

poduzimanja on nije znao, sama stranka nije poduzela namjerno ili iz grube nepažnje.

- može podnijeti tužbu (udružna tužba) protiv osobe koja je povrijedila pravo na jednako postupanje, ako učini vjerojatnim da je postupanjem tuženika povrijeđeno pravo na jednako postupanje većeg broja osoba koje pretežno pripadaju skupini čija prava tužitelj štiti. Pokretanje postupka ne ovisi o pristanku potencionalne žrtve, već podnositelj mora barem sa stupnjem vjerojatnosti dokazati da je sporno postupanje tuženika moglo diskriminirati veći broj osoba koje pretežno pripadaju određenoj da bi sud dopustio tužbu.

Kod udružne tužbe u prvom je stupnju stvarno nadležan županijski sud, propisana je izaberiva nadležnost suda općemjesno nadležnog za tuženika, suda mjesta na kojem je počinjena radnja diskriminacije ili Županijskog suda u Zagrebu.

U slučaju pozitivnog utvrđenja diskriminacije presuda djeluje ne samo prema strankama u postupku već i prema svim članovima skupine u odnosu na koju je diskriminacija utvrđena. Takva presuda ima prejudicijelan učinak u svim parnicama koje bi se mogle voditi između žrtava diskriminacije i diskriminatora što je posebno važno s obzirom na to da se udružnom tužbom ne može tražiti naknada štete.

U antidiskriminacijskim postupcima usud može na prijedlog stranke izricati privremene mjere kao sredstva sudskog prisilnog osiguranja tražbina prije pokretanja i tijekom postupka te nakon završetka tih postupaka, sve dok ovrha ne bude provedena.

Uvjeti za izricanje: Prvi jest da je podnositelj zahtjeva učinio vjerojatnim da je povrijeđeno njegovo pravo na jednako postupanje. Po drugom uvjetu potrebno je da u konkretnom slučaju postoji po ocjeni suda potreba za izricanjem privremene mjere, i to iz barem jednog od tri razloga: 1. zato da se otkloni opasnost od nenadoknadive štete; ili

2. zato što je riječ o osobito teškoj povredi prava na jednako postupanje; te
3. zato da se spriječi nasilje.

Sud može kod posebne antidiskriminacijske tužbe skratiti ili sasvim isključiti paricijski rok (rok za dobrovoljno izvršenje činidbe) ili čak odrediti da žalba neće zadržavati ovrhu presude. U slučaju da sud odredi da žalba ne zadržava ovrhu, tuženik je dužan ispuniti naloženu činidbu (npr. prekinuti diskriminirajuće djelovanje, vratiti u prijašnje stanje) odmah, bez obzira na okolnost što o njegovoj žalbi tek treba odlučiti viši sud.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom u okviru svog rada provodi mjere u svrhu sprečavanja diskriminacije i ima sljedeće ovlasti:

1. zaprima prijave svih fizičkih osoba, državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnih osoba s javnim ovlastima koji su dužni prijaviti osnovanu sumnju na diskriminaciju, uz pristanak osobe za koju postoji sumnja da je žrtva diskriminacije.
2. fizičkim i pravnim osobama koje su podnijele pritužbu zbog diskriminacije pruža potrebne obavijesti o njihovim pravima i obvezama te mogućnostima sudske i druge zaštite,
3. ako nije započet sudski postupak, ispituje pojedinačne prijave i poduzima radnje iz svoje nadležnosti potrebne za otklanjanje diskriminacije i zaštitu prava diskriminirane osobe,
4. upozorava javnost na pojave diskriminacije,
5. uz pristanak stranaka provodi postupak mirenja uz mogućnost sklapanja izvansudske nagodbe,

6. podnosi kaznene prijave u vezi sa slučajevima diskriminacije nadležnom državnom odvjetništvu,
7. prikuplja i analizira statističke podatke o slučajevima diskriminacije,
8. u svom godišnjem izvješću, a po potrebi i izvanrednim izvješćem Hrvatski sabor izvješćuje o pojavama diskriminacije,
9. provodi istraživanja u području diskriminacije, daje mišljenja i preporuke te predlaže Vladi Republike Hrvatske odgovarajuća zakonska i strateška rješenja.

SUDSKE, JAVNOBILJEŽNIČKE I UPRAVNE PRISTOJBE

Upravne pristojbe

Upravne pristojbe se plaćaju za spise i radnje pred tijelima državne uprave, diplomatskim, konzularnim i drugim predstavničkim tijelima Republike Hrvatske u inozemstvu, upravnim i samoupravnim tijelima županije, grada i općine te pravnim osobama koje imaju javne ovlasti.

Od plaćanja pristojbi oslobođeni su:

1. Republika Hrvatska i tijela državne vlasti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te njihova tijela, samouprave te njihova tijela,
2. ustanove iz oblasti predškolskog uzrasta, prosvjete, znanosti, kulture, zaštite kulturne i prirodne baštine, zdravstva, socijalne skrbi i humanitarne organizacije u obavljanju svoje djelatnosti.
3. invalidske i slične organizacije u obavljanju svoje djelatnosti.
4. građani čiji dohodak, uključujući i dohodak supružnika, u protekloj i tekućoj godini ne prelazi iznos neoporezivog dohotka i koji nemaju druge značajnije imovine (nerektne, štednju, motorna vozila i plovila), čija ukupna vrijednost ne prelazi 30.000,00 kuna, o čemu se daje pisani iskaz,
5. invalidi domovinskog rata,
6. supružnici i djeca branitelja poginulih, zatočenih i nestalih u domovinskom ratu,
7. prognanici i izbjeglice,
8. strani državljani za vizu i odobrenje za produženi boravak u Republici Hrvatskoj koji kao hrvatski stipendisti dolaze u Republiku Hrvatsku radi školovanja i usavršavanja te državljani onih zemalja s kojima je Republika Hrvatska zaključila, odnosno preuzela ugovor o ukidanju viza ili pristojbi na vize.
9. stranci koji imaju status žrtve trgovanja ljudima i maloljetnici koji su napušteni ili su žrtve organiziranog kriminala ili su iz drugih razloga ostali bez roditeljske zaštite, skrbništva ili bez pratnje.

Predmetna oslobođenja naplate upravnih pristojbi utvrđuju se za određene spise i radnje pred tijelima koja u okviru svojeg djelokruga i ovlasti vode postupak ili obavljaju upravnu radnju. Pristojbe se ne plaćaju na sljedeće spise i radnje:

1. predstavke i pritužbe te prijedloge državnim i drugim javnim tijelima,
2. molbe za pomilovanja i rješenja o tim molbama,
3. zahtjeva za naknadu štete osoba neopravdano osuđenih i neosnovano lišenih slobode te rješenja o tim predmetima,
4. spise i radnje u postupku pribavljanja dokaza o slabom imovnom stanju radi oslobođenja od plaćanja pristojbe,
5. spise i radnje u postupku za povrat više plaćenih obveza,

6. spise i radnje u postupku za ispravljanje grešaka u rješenjima, ispravama i službenim očevidnicima,
7. spise i radnje u postupku sastavljanja i ispravljanja popisa birača,
8. spise i radnje za upis u knjigu državljana i državne matice te zahtjeve za izdavanje isprava iz tih knjiga
9. spise i radnje u postupku usvojenja i postavljanja strategije,
10. sve prijave i prijedloge za utvrđivanje poreza i pristojbi te za korištenje poreznih oslobođenja i olakšica,
11. spise i radnje u postupku vraćanja, odnosno ostvarenja prava naknade za oduzetu imovinu,
12. sve spise i radnje za ostvarivanje prava iz mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja te socijalne skrbi,
13. spise i radnje u svezi sa redovnim školovanjem učenika i studenata osim pristojbi za svjedodžbu po završenom školovanju ili diplomu,
14. spise i radnje u svezi sa zasnivanjem radnog odnosa i ostvarivanjem prava iz radnog odnosa,
15. spise i radnje u svezi s pomorskim i brodskim knjižicama i sve upise u njih,
16. spise i radnje u svezi s primanjem poklon paketa i darova od dobrotvornih i humanitarnih organizacija iz inozemstva,
17. spise i radnje u svezi s uređivanjem prava i dužnosti s područja obrane,
18. spise i radnje u postupku izdavanja osobne iskaznice hrvatskim državljanima, osobne iskaznice za strance na stalnom boravku, osobne iskaznice za azilante te iskaznice stranaca pod supsidijarnom zaštitom,
19. spise i radnje u svezi sa zaštitom kulturnih dobara, ,
20. podneske upućene tijelima za predstavke i pritužbe i državnom odvjetništvu,
21. spise i radnje u postupku za pogreb umrlih osoba,
22. spise i radnje koji se vode po službenoj dužnosti,
23. spise i radnje u postupku za ostvarivanje prava na doplatak za djecu,
24. prijave i odjave prebivališta osoba, boravišta i adrese stanovanja osoba,
25. spise i radnje u postupku prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo,
26. uvjerenje o matičnom broju građana,
27. zahtjeve za izdavanje isprava koje se izdaju prema odredbama Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Slovenije o pograničnom prometu i suradnji,
28. u postupku izdavanja isprava koje se izdaju prema odredbama Sporazuma između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o pograničnom prometu i suradnji,
29. u postupku odobrenja azila, privremene i supsidijarne zaštite,
30. kod odjave oružja vlasnika registriranog oružja, koji to oružje poklanjaju Republici Hrvatskoj,
31. pravne lijekove stranaca protiv rješenja o smještaju i produženju smještaja u Prihvatnom centru za strance, te prigovore stranaca protiv odluke o određivanju strožeg policijskog nadzora u Prihvatnom centru za strance,
32. pravne lijekove tražitelja azila protiv rješenja o ograničenju kretanja,
33. zahtjeve za izdavanje vize članovima uže obitelji hrvatskog državljanina (bračni drug i djeca),
34. zahtjeve za izdavanje vize za djecu do navršениh šest godina,
35. zahtjeve za izdavanje vize za nositelje diplomatskih i službenih putovnica koji putuju službeno,
36. zahtjeve za izdavanje vize za članove obitelji državljana država članica Europskoga ekonomskog prostora.

Od plaćanja pristojbi na zahtjev za vizu mogu se osloboditi osobe koje u Republiku Hrvatsku dolaze:

- iz humanitarnih razloga ili
- radi kulturne, znanstvene ili drugog oblika suradnje sa zemljom čije državljanstvo te osobe imaju ako oslobađanje od pristojbi predlože državna tijela Republike Hrvatske.

Sudske pristojbe

Pristojbe se plaćaju: u parničnom postupku, u izvanparničnom postupku, u ovršnom postupku, u ostavinskom postupku, u zemljišnoknjižnom postupku, u kaznenom postupku po privatnoj tužbi, u postupku u upravnim sporovima, u postupku upisa u sudski registar, u postupku stečaja i likvidacije i u drugim slučajevima propisanim Zakonom.

Rješenje o oslobođenju od plaćanja pristojbe djeluje od dana kada je sudu podnesen prijedlog za oslobođenje i važi za sve podneske i radnje za koje je nastala obveza toga dana ili kasnije. Protiv rješenja o oslobođenju od plaćanja pristojbe nije dopuštena posebna žalba.

Oslobođenje od plaćanja pristojbe u upravnom sporu obuhvaća i podneske podnesene prije prijedloga za oslobođenje od plaćanja pristojbe, ako je prijedlog podnesen prije isteka roka određenog za plaćanje pristojbe.

Sud će osloboditi od plaćanja sudskih pristojbi stranku koja prema svom općem imovnom stanju ne može podmiriti sudsku pristojbu bez štetnih posljedica za nužno uzdržavanje sebe i svoje obitelji.

Stranka je dužna uz prijedlog za oslobođenje od plaćanja pristojbe podnijeti i potvrdu o imovnom stanju koju izdaje Porezna uprava Ministarstva financija te dati izjavu na sudski zapisnik o svom imovnom stanju i imovnom stanju svoga supružnika.

Pri donošenju odluke o oslobođenju od plaćanja pristojbe sud će ocijeniti sve okolnosti, a osobito vrijednost predmeta spora, broj osoba koje stranka uzdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njezine obitelji.

Od plaćanja pristojbi oslobođeni su:

1. Republika Hrvatska i tijela državne vlasti,
2. osobe i tijela u obavljanju javnih ovlasti,
3. radnici i namještenici u radnim sporovima i službenici u upravnim sporovima u vezi s ostvarivanjem njihovih prava iz službeničkih odnosa,
4. invalidi Domovinskog rata, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status,
5. supružnici, djeca i roditelji branitelja poginulih, nestalih i zatočenih u Domovinskom ratu, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status,
6. supružnici, djeca i roditelji poginulih, nestalih i zatočenih u Domovinskom ratu, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status
7. prognanici, izbjeglice i povratnici, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status,
8. korisnici socijalne skrbi koji primaju pomoć za uzdržavanje,
9. humanitarne organizacije i organizacije koje se bave zaštitom invalida i obitelji poginulih, nestalih i zatočenih u obavljanju humanitarne djelatnosti-odnosi se na one humanitarne organizacije za koje to odredi ministar rada i socijalne skrb,
10. tužitelji u parnicama o pravu na zakonsko uzdržavanje ili o tražbinama na temelju toga prava,
11. tužitelji u parnicama o priznanju materinstva i očinstva i o troškovima koji su nastali trudnoćom i porodom izvan braka,
12. stranke koje traže vraćanje poslovne sposobnosti,
13. maloljetnici koji traže da im se odobri stjecanje poslovne sposobnosti zato što su postali roditelji,

14. stranke u postupku radi predaje djeteta i radi ostvarivanja odluke o održavanju susreta i druženja s djetetom,
  15. tužitelji u sporovima o pravima iz obveznoga mirovinskog i osnovnoga zdravstvenog osiguranja, o pravima nezaposlenih osoba na temelju propisa o zapošljavanju i pravima s područja socijalne skrbi,
  16. tužitelji, odnosno predlagatelji u postupcima za zaštitu ustavom zajamčenih ljudskih prava i sloboda protiv konačnih pojedinačnih akata, odnosno za zaštitu zbog nezakonite radnje i
  17. tužitelji u sporovima o naknadi štete zbog onečišćenja okoliša.
- Strana država oslobođena je od plaćanja pristojbi, ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili pod uvjetom uzajamnosti.

Javnobilježničke pristojbe

Od plaćanja pristojbe za isprave i radnje kod javnog bilježnika oslobođeni su:

1. Republika Hrvatska i tijela državne vlasti,
2. osobe i tijela u obavljanju javnih ovlasti,
3. invalidi domovinskog rata, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status,
4. supružnici, djeca i roditelji branitelja poginulih, nestalih zatočenih u domovinskom ratu, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status,
5. supružnici, djeca i roditelji poginulih, nestalih i zatočenih u domovinskom ratu, na temelju odgovarajućih isprava kojim dokazuju svoj status,
6. prognanici i izbjeglice, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status,
7. imatelji socijalnih iskaznica, na temelju odgovarajućih isprava kojima dokazuju svoj status i umirovljenici koji primaju zaštitni dodatak i
8. humanitarne organizacije i organizacije koje se bave zaštitom invalida i obitelji poginulih, zatočenih i nestalih u obavljanju humanitarne djelatnosti-odnosi se na one humanitarne organizacije za koje to odredi ministar rada i socijalne skrbi.

Građanin ima pravo na oslobođenje od plaćanja pristojbi, ako sud na području kojeg se nalazi sjedište javnog bilježnika od kojeg se traži poduzimanje službene radnje, donese rješenje o oslobođenju od plaćanja javnobilježničke pristojbe.

Rješenje djeluje od dana kada je dostavljeno javnom bilježniku i vrijedi za sve podneske i radnje za koje je nastala obveza toga dana ili kasnije.

Sud će osloboditi od plaćanja javnobilježničke pristojbe stranku koja prema svom općem imovnom stanju ne može podmiriti javnobilježničku pristojbu bez štetnih posljedica za nužno uzdržavanje sebe i svoje obitelji.

Stranka je dužna uz prijedlog za oslobođenje od plaćanja javnobilježničke pristojbe priložiti potvrdu o imovnom stanju te dati izjavu na sudski zapisnik o svom imovnom stanju i imovnom stanju svoga bračnog druga.

Pri donošenju odluke o oslobođenju od plaćanja javnobilježničke pristojbe sud će ocijeniti sve okolnosti, a osobito vrijednost službene radnje, broj osoba koje stranka uzdržava i prihode koje imaju stranka i članovi njezine obitelji.

OPORUČNO NASLJEĐIVANJE

Oporuku može napraviti svaka osoba sposobna za rasuđivanje koja je navršila 16 godina života.

Oporuka je ništava ako u vrijeme sastavljanja oporučitelj nije imao 16 godina života ili nije bio sposoban za rasuđivanje. Oporučitelj nije bio sposoban za rasuđivanje ako u tom

trenutku nije bio u stanju shvatiti značenje svojeg očitovanja i njegove posljedice, ili nije bio u stanju vladati svojom voljom toliko da postupa u skladu s tim znanjem.

Oporuka će se na zahtjev poništiti ako je oporučitelj bio natjeran prijetnjom ili silom da je napravi ili se odlučio napraviti je zbog toga što je bio prevaren ili što se nalazio u zabludi.

Prijetnja, sila ili prijevara razlog su za poništenje oporuke i kad potječu od treće osobe.

Raspolaganja oporukom poništiti će se na zahtjev i ako je oporučitelj bio u zabludi o činjenicama koje su pobudile oporučitelja da učini ta raspolaganja.

Ako su samo neke oporučne odredbe napravljene pod prijetnjom ili silom, zbog prijevare, ili u zabludi, to ne povlači za sobom nevaljanost i ostalih odredaba ako one mogu opstati bez te odredbe.

Poništenje se može zahtijevati u roku od godinu dana od kada je doznala za postojanje uzroka nevaljanosti, ali najkasnije za deset godina od proglašenja oporuke.

Rok od godinu dana ne može početi teći prije proglašenja oporuke.

Prema osobi koja je prouzročila mane oporučiteljeve volje, ili je za njih znala ili morala znati, poništenje oporuke može se zahtijevati u roku od 20 godina od dana proglašenja oporuke.

Zbog nedostatka u obliku poništenje oporuke može zahtijevati nakon otvaranja nasljedstva samo osoba koja za to ima pravni interes, i to u roku od godinu dana od kada je saznala za oporuku, a najdulje za 10 godina od proglašenja oporuke.

Oblici oporuke

Vlastoručna oporuka

Oporuka je valjana ako ju je oporučitelj vlastoručno napisao i ako ju je potpisao.

Za valjanost vlastoručne oporuke nije nužno, ali je korisno, da su u njoj naznačeni mjesto i datum kad je sastavljena.

Pisana oporuka pred svjedocima

Oporučitelj koji zna i može čitati i pisati može sastaviti oporuku tako što će za ispravu, bez obzira tko ju je sastavio, izjaviti pred dva istodobno nazočna svjedoka da je to njegova oporuka te je pred njima potpisati.

Javna oporuka

Svatko može valjano oporučiti u obliku javne oporuke, a osoba koja ne može ili ne zna čitati ili se ne može potpisati može u redovitim okolnostima oporučiti samo u obliku javne oporuke.

Javnu oporuku mogu sastaviti: sudac općinskog suda, sudski savjetnik u općinskom sudu ili javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik Republike Hrvatske.

Sastavljenu oporuku ovlaštena osoba pročitati će oporučitelju, objasniti mu pravne posljedice oporučnog raspolaganja i dati mu da pred njom oporuku potpiše.

U slučaju da oporučitelj nije u stanju pročitati oporuku koju mu je sastavila ovlaštena osoba, ova će je pročitati oporučitelju u nazočnosti dvaju svjedoka koji razumiju jezik na kojem je oporuka sastavljena, nakon čega će oporučitelj u njihovoj nazočnosti potpisati oporuku ili staviti na nju svoj rukoznak, pošto izjavi da je to njegova oporuka.

Svjedoci mogu biti punoljetne osobe kojima nije oduzeta poslovna sposobnost i koje znaju i mogu čitati i pisati, a ne mogu biti: oporučiteljevi potomci, njegova posvojčad i njihovi potomci, njegovi predci i posvojitelji, njegovi srodnici u pobočnoj lozi do zaključno četvrtog stupnja, bračni drugovi svih tih osoba ni oporučitelj bračni drug.

Usmena oporuka

Oporučitelj može očitovati svoju posljednju volju usmeno pred dva istodobno nazočna svjedoka samo u izvanrednim okolnostima zbog kojih nije u stanju oporučiti ni u jednom drugom valjanom obliku.

Usmena oporuka prestaje vrijediti kad protekne 30 dana od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je napravljena. Svjedoci mogu biti i osobe koje ne znaju ili ne mogu čitati ni pisati.

Svjedoci pred kojima je oporučitelj usmeno očitovao svoju posljednju volju dužni su bez odgode napisati sadržaj oporučiteljeva očitovanja i što prije predati to sudu ili javnom bilježniku na čuvanje, ili ga usmeno ponoviti pred sudom ili javnim bilježnikom iznoseći kada je, gdje i u kojim je prilikama oporučitelj očitovao svoju posljednju volju, no neispunjenje dužnosti svjedoka neće štetiti valjanosti usmene oporuke

Ništave su odredbe usmene oporuke kojima se ostavlja nešto svjedocima pri njezinu sastavljanju, njihovim bračnim drugovima, njihovim precima, njihovim potomcima, njihovim srodnicima u pobočnoj lozi do zaključno četvrtog stupnja srodstva i bračnim drugovima svih tih osoba.

Pravo na zakonski nužni dio

Nužni dio je određeni dio zakonskog dijela tj. dio onog dijela koji bi nužni nasljednik kao zakonski nasljednik dobio da nema oporuke. Nužni dio se daje samo na zahtjev, a nikada po službenoj dužnosti.

Nužni nasljednici su ostaviteljevi potomci, njegova posvojčad i njihovi potomci te njegov bračni drug. Ostaviteljevi roditelji, posvojitelji i ostali predci nužni su nasljednici samo ako su trajno nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život.

Navedene osobe nužni su nasljednici kad su po zakonskom redu nasljeđivanja pozvane na nasljedstvo .

Nužni dio potomaka, posvojčadi i njihovih potomaka te bračnog druga iznosi jednu polovicu, a nužni dio ostalih nužnih nasljednika jednu trećinu od onoga dijela koji bi svakom pojedinom od njih pripao po zakonskom redu nasljeđivanja. Nužni nasljednik ima pravo na ime svoga

nužnog dijela dobiti onoliku vrijednost koliko na njega otpada kad se obračunska vrijednost ostavine podijeli s veličinom njegova nužnoga nasljednog prava (vrijednost nužnog dijela).

Raspolaganja za slučaj smrti koja su suprotna nečijem pravu na nužni dio su pobojna. Umanjenje raspolaganja oporukom i povrat dara kojim je povrijeđen nužni dio mogu zahtijevati samo nužni nasljednici, a to pravo imati će i njihovi nasljednici samo ako je nužni nasljednik prije svoje smrti već stavio zahtjev za nužni dio.

Umanjenje raspolaganja oporukom može se zahtijevati u roku od tri godine od proglašenja oporuke, a povrat dara - u roku od tri godine od ostaviteljeve smrti, odnosno od dana pravomoćnosti rješenja o proglašenju ostavitelja umrlim, odnosno o utvrđenju njegove smrti.

Nužni je dio povrijeđen kad je ukupna vrijednost raspolaganja oporukom i/ili vrijednost darova tolika da zbog nje nužni nasljednik ne bi dobio punu vrijednost svoga nužnoga dijela.

Kad je povrijeđen nužni dio, raspolaganja oporukom umanjit će se, a darovi će se vratiti koliko je potrebno da bi se dopunio nužni dio. Prvo se umanjuju raspolaganja oporukom, pa ako nužni dio time ne bi bio podmiren, vraćaju se darovi. Ne pribraja se vrijednost darova učinjenih u općekorisne svrhe.

Darovi se vraćaju počevši od posljednjeg dara i obratno redu kojim su darovi učinjeni. Darovi učinjeni istodobno vraćaju se razmjerno.

Darom se smatra i odricanje od prava, oprost duga, ono što je ostavitelj za vrijeme svoga života dao nasljedniku na ime nasljednoga dijela, ili radi osnivanja ili proširenja kućanstva, ili radi obavljanja zanimanja, kao i svako drugo raspolaganje bez naknade. Bilo koje od tih raspolaganja smatra se u odnosu na zakonskog nasljednika darom bez obzira kad je učinjeno, dok su darovi učinjeni osobama koje nisu zakonski nasljednici, samo oni koje im je ostavitelj darovao u zadnjoj godini svog života.

Pri procjenjivanju dara uzima se vrijednost darovane stvari u času ostaviteljeve smrti, a prema njezinu stanju u vrijeme darovanja.

Pri utvrđivanju ukupne vrijednosti oporučnih raspolaganja i darova uzimaju se u račun i oni darovi i raspolaganja oporukom za koja je ostavitelj naredio da se ne uračunaju nužnom nasljedniku u njegov nasljedni dio.

Prilikom diobe ostavine, nužnom nasljedniku se uvijek u vrijednost njegova nužnog dijela uračunavaju darovi koje je dobio.

Oporučitelj može na izričit način u oporuci, navodeći razlog za isključenje potpuno ili djelomice isključiti nasljednika koji ima pravo na nužni dio:

- 1) ako se on povredom neke zakonske ili moralne obveze koja proizlazi iz njegova obiteljskog odnosa s ostaviteljem teže ogriješio prema ostavitelju,
- 2) ako je namjerno počinio neko teže kazneno djelo prema njemu ili njegovu bračnom drugu, djetetu ili roditelju,

3) ako je počinio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske ili vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom,

4) ako se odao neradu ili nepoštenu životu.

Razlog za isključenje mora postojati u vrijeme oporučivanja.

Oporučitelj može lišiti nasljednika nužnog dijela u korist potomaka ukoliko je on prezadužen ili je rasipnik. Ovo lišenje ostaje valjano samo ako u času otvaranja nasljedstva lišeni ima maloljetno dijete ili maloljetnog unuka od prije umrlog djeteta, ili ima punoljetno dijete ili punoljetnog unuka od prije umrlog djeteta koji su nesposobni za rad i nemaju nužnih sredstava za život. Ukoliko pretpostavke za lišenje više ne postoje u času ostaviteljeve smrti lišeni nasljednik nasljediti će ostavitelja.

